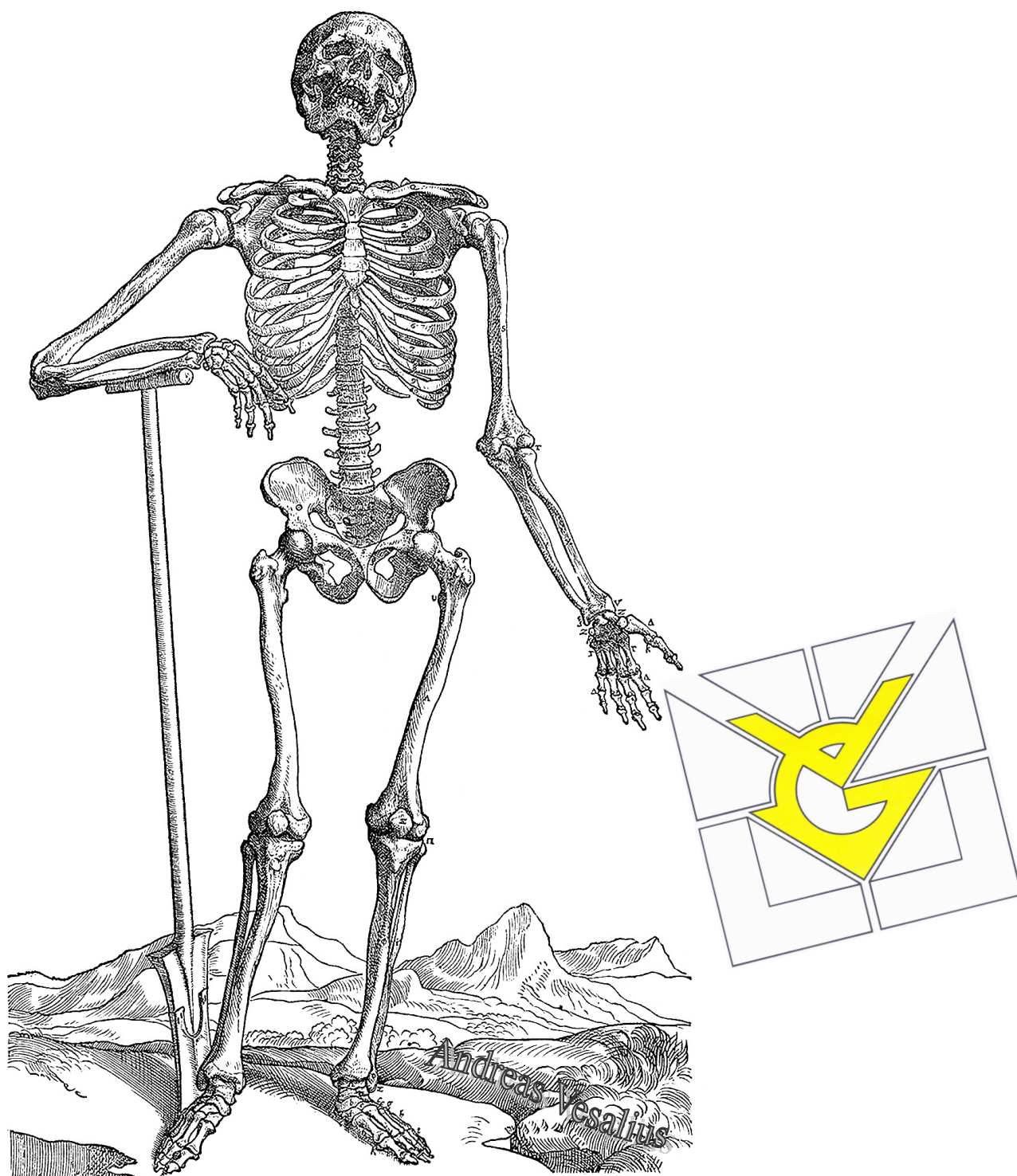

PERIODIEK

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET VLAAMS GENEESKUNDIGENVERBOND

Inhoud

VOORWOORD (J. Dockx).....	3
GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE (F. Goes)	4
▪ BEKENDE OFTALMOLOGEN—DEEL I	4
BALANS (E. Ponette).....	7
FORUM.....	10
▪ INVLOED VAN AANBOD ARTSEN OP CONSUMPTIE— HET FENOMEEN VAN AANBOD GEÏNDUCEERDE VRAAG (AVG) (B. Garmyn)	10
▪ HOE DE GRENDELS BREKEN? (B. Arnaert)	11
▪ FINLAND AAN DE NOORDZEE (H. Deweerdt)	12
▪ VAN HET INTERNERINGSFRONT, VEEL NIEUWS (J. Dockx)	13
▪ PLEIDOOI VOOR PRIMAIRE i.p.v. SECUNDAIRE PREVENTIE BIJ KANSARME GROEPEN (P.H. Jongbloet)	14
KORTE BERICHTEN.....	15
VGv-MEDEDELINGEN	22
▪ WIL NOTEREN IN UW AGENDA	22
▪ STATUTAIRE ALGEMENE LEDENVERGADERING VGv TE ANTWERPEN SINT PAULUSKERK OP 10 MAART 2012	22
OVV-MEDEDELINGEN	24
▪ MEDEDELING van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) dd. 27.08.12	24
▪ AK-VSZ berichten	24
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING (A. Roels)	25
VGv-CULTUUR	26
▪ TENTOONSTELLINGEN (J. Dockx)	26
▪ AANBEVOLEN DOOR VGv CULTUUR (J. Dockx)	28
▪ DE MUNT (L. Schaevebeke)	29
▪ POËZIE, MEMEL OF MOT IN DE BOEKENKAST VAN DE BIBLIOFIEL? (T. de Schepper)	29
▪ BOEKBESPREKINGEN	31
▪ UIT DE DISCOTHEEK (E. Baert - Van den Eynde)	33
IN MEMORIAM	34
▪ NOG OVER WIJLEN PROF. DR. GASTON VERDONK (R. Lenaerts)	34
HOMO LUDENS	35
▪ KRUISWOORDRAADSEL	35
▪ HEKELLIED	35

VVMV-Berichten: pag.20-21.

RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter: Dr. J. Dockx
Ondervoorzitter: Dr. R. Vermeulen*
Secretaris: Dr. B. Garmyn
Penningmeester: Dr. G. Debruyne
Cultuur: Dr. J. Dockx
Leden: Prof. Dr. A. Baert, Prof. Dr. D. Brutsaert, Dr. F. Goes, Dr. L. Ide, Dr. P. H. Jongbloet, Prof. Dr. E. Ponette*, Dr. D. Van de Voorde, Dr. L. Van Ermen, Dr. J. Van Meirhaeghe*, Dr. H. Verbrugge

* oud-voorzitter

RAAD VOOR ADVIES

Prof. Dr. R. Casteels, KU Leuven
Prof. Dr. L. Denis, directeur
Oncologisch Centrum Antwerpen
Prof. Dr. W. Dierick, UA
Prof. Dr. A. Dupont, decaan geneeskunde
en farmacie, VUB
Dr. C. Geens, voorzitter
Alumni geneeskunde KU Leuven
Prof. Dr. J. Peers, KU Leuven
Prof. Dr. P. Van Cauwenberge, rector UGent
Prof. Dr. Ph. Vandekerckhove, gedelegeerd
bestuurder Rode Kruis Vlaanderen
Dr. R. Verhaert, V.V.K.

Uitgave van het VGv

Redactieraad: Prof. Dr. A. Baert, Dr. J. Dockx, Dr. J. Gyselinck, Dr. P.H. Jongbloet, Dr. R. Lenaerts, Prof. Dr. E. Ponette, Dr. J. Van Meirhaeghe

Verantwoordelijke uitgever:

Dr. J. Van Meirhaeghe,
Koolkerkesteenweg 76, 8340 Oostkerke
Hoofdredacteur: Prof. Dr. E. Ponette,
Schoonzichtlaan 40, 3020 Winksele-Herent
en Dr. P.H. Jongbloet
*De gepubliceerde bijdragen verschijnen
onder de verantwoordelijkheid van de
auteurs*
Drukkerij Jules De Winter,
Kleine Markt 13, 2000 Antwerpen,
Tel. 03/232.20.22, Fax. 03/225.15.84

NOTEER NU REEDS IN UW AGENDA!

Zie p 22

1. **Jubileumconcert 20 jaar Phaendra**
zondag 28 oktober 2012 om 17 u
2. **Bezoek Jordaens en de Antieken**
zaterdag 24 november 2012 om 13u15
3. **Nieuwjaarsconcert Antwerps Cultureel Overleg (AKO)** zondag 6 januari 2013 om 11 u
4. **Algemene ledenvergadering VGv 2013**
zaterdag 23 februari 2013

UITGAVEN VGv

Autokenteken

- Decalco € 2.00,- + € 0.65,- Port
- Aluminium € 3.00,- + € 0.65,- Port

Fiscaal dagboek € 25.00,- + € 1.95,- Port

Lidgeld V.G.V.

Gewoon lid	€ 55.00
Tot 5 jaar na diploma	€ 25.00
Arts zonder praktijk	€ 25.00
Steunend lid	€ 75.00
Artsenkoppel	€ 60.00
Artsenkoppel (tot 5 jaar na diploma of zonder praktijk)	€ 30.00
Abonnement "Periodiek" voor niet leden	€ 20.00

KBC IBAN nr.: BE22 4073 0622 5147

Secretariaat V.G.V.: Ergo de Waellaan 3 - bus 14
2100 Deurne - Antwerpen - Tel: 03/322.28.50 - Fax: 03/322.45.14

e-post: info@vgv.be - webstek: www.vgv.be

Het secretariaat is open van maandag tot donderdag (9u-14u).

VOORWOORD

De start van elk schooljaar begint traditioneel met steeds dezelfde huilende kleuter die manu militari de kleuterklas wordt binnengeleid. Daarna volgt stevast de toekomstige onderwijshervorming voorgesteld door minister Pascal Smet. Hij pleit terecht, zoals zijn voorganger, dat Standaardnederlands (SN) dé norm is in het onderwijs en hij stelt dat wie geen SN kent zich buiten de Vlaamse Gemeenschap plaatst. Da sommigen nooit de kans hebben gekregen om SN te leren is geen argument om in het onderwijs niet de hoogste norm te hanteren. Er zijn streektaalen of dialecten die gesproken worden in een klein geografisch bereik en standaardtaalen, gesproken in een groot gebied meestal begrensd door nationale grenzen. Een tussentaal is geen streektaal maar ook geen Algemeen Nederlands. Andere benamingen zijn: verkavelingsvlaams, soapvlaams, schoon Vlaams enz. Deze tussentaal, die het midden houdt tussen het SN en dialecten is ontstaan bij Vlamingen die enerzijds neerkijken op streektaalen maar anderzijds geen SN kunnen of willen spreken. Het SN in Vlaanderen is kunstmatig ingevoerd op het einde van de 19de eeuw en heeft zich niet op dezelfde natuurlijke manier kunnen ontwikkelen als in Nederland. Drie Antwerpse taalkundigen, verbonden aan de universiteit van Antwerpen, willen af van de "angst" voor "verkavelingsvlaams". Zij vinden het niet erg dat in bijna alle scholen, zowel door leerlingen als door leerkrachten, schoon Vlaams wordt gesproken. Sterker nog stellen zij dat we best alles onder elkaar spreken: streektaal, tussentaal en SN onder het motto van hoe meer registers, hoe taalvaardiger. Prof. J. Verschueren, gewoon hoogleraar taalkunde aan de UA, verdedigt zijn onderzoekers met drie argumenten. Taal is een variabel verschijnsel waarbij tussentaal gewoon deel uitmaakt van dat proces. Verder vormen mensen groepen die snel geneigd zijn om anderen uit te sluiten door stigmatisering in het taalgebruik wat niet past in een geciviliseerde maatschappij. Tenslotte leidt de veralgemening van een democratische tussentaal tot een heel efficiënte communicatie waardoor leerlingen beter bij de les worden betrokken.

Wat is er fout aan een correcte standaardtaal die dezelfde grammaticale eisen stelt aan zowel Limburgers als aan West-Vlamingen, een taal waarmee je ook syntactisch het dorps- en het provinciale overstijgt? Wie zijn dorps verlaat moet de fierheid hebben om zich in SN uit te drukken dat gesproken wordt ten noorden en ten zuiden van de Moerdijk. We zijn één Nederlands volk met één taal en we moeten investeren in SN waarbij de samenwerking met Nederland onontbeerlijk is zodat het niet meer nodig zal zijn om

onze TV-programma's, gesproken in onze eigen taal, te ondertitelen. Terecht is de opmerking van Franstaligen en inwijkelingen welke soort Nederlands ze moeten leren. Zo opperde een Waalse man, die keurig Nederlands heeft geleerd, in een gezelschap aan tafel geen enkel woord te hebben verstaan. Het verka-

velingsvlaams is even bloedloos en armtierig als het beruchte congressenengels dat behoorlijk afwijkt van keurig Engels. Het gangbare vooroordeel is dat een hogere cultuurtaal als ouderwets en onderdrukkend overkomt. Het is niet omdat de tussentaal alomtegenwoordig is als informele spreektaal dat in het onderwijs SN moet wijken. Bovendien kan je in die taal niet schrijven zodat ze uiteindelijk onbruikbaar is in het onderwijs. In de publieke ruimte moet iedereen zich correct en genuanceerd kunnen uiten wat noodzakelijk is in een geciviliseerde samenleving en dat is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van het onderwijs. SN en streektaalen zijn gewortelde talen waarbij deze laatste verankerd zijn in de cultuur van een lokale gemeenschap van stads- en streekgenoten. De eerste is geworteld in de cultuur van de taalgemeenschap die Vlamingen en Nederlanders verbindt, waardoor we een middelgrote taal vormen. Verkavelingsvlaams kan nooit fungeren als vervanger van de cultuurtaal. Bovendien is de sociaal verbindende kracht van de kennis van het Nederlands in Vlaanderen één van de hoofdpijlers voor integratie. De Vlaamse overheid moet massaal investeren in de taalintegratie voor de eerste generatie allochtonen waarbij alleen het SN in aanmerking komt. Hoe kunnen immigranten het Nederlands leren als de Vlamingen het zelf niet gebruiken. Een kleine taal kan maar overleven als ze zichzelf respecteert en aan te leren is. Daarom moet SN dé norm blijven. In de sociale omgang hebben streektaalen, sms en twitter zeker hun eigen betekenis en waarde.

Het argument dat de tussentaal dé norm wordt omdat niemand nog onze eigen cultuurtaal spreekt is vals. We moeten blijven strijden voor SN en een onderscheid maken tussen het taalgebruik in de private en de openbare ruimte. Tussentaal zal altijd bestaan maar haar het predicaat verlenen van authenticiteit is een brug te ver.

Jan Dockx
VGV-voorzitter

GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE

FRANK JOSEPH GOES

- Studeerde geneeskunde te Leuven (1965): specialisatie Oogheelkunde aan de Gentse universiteit (Prof. J. Francois) waar hij het departement echografie opstartte.
- Startte in 1984 met het eerste extramuraal oogheelkunde centrum in Benelux te Antwerpen.
- Publiceerde meer dan 200 artikelen, 5 boeken en realiseerde 14 films en 26 cursussen over refractie-oogchirurgie.
- Lid van 15 internationale wetenschappelijke organisaties en onderscheiden met de 'Life time achievement award' van de A.A.O (2009) en de 'Gold Medal for professional merits' (India 2009-2012).

BEKENDE OFTALMOLOGEN—DEEL I

INLEIDING

Vooraleer de grootmeesters in de oftalmologie aan te vatten, willen wij even uitweiden over de evolutie van de geneeskunde in de periode voor er echt oogartsen waren.

Hammurabi, de zesde koning van Babylon (1792-1750 v.Chr.) liet zijn 282 Babylonische wetteksten of 'Codex Hammurabi Cod' op een 2.5 m. hoge stele van zwart dioriet beitelen in het oud-Babylonisch schrift. Deze wetten regelden het dagelijks leven. In 1901 werd deze codex ontdekt in Susa en is in het Louvre in Parijs te bezichtigen. Een voorbeeld van een dergelijke wet was: "Heeft een bouwmeester een huis gebouwd dat instort en de bewoner wordt daarbij gedood, dan zal de bouwmeester gedood worden". Terzelfdertijd beschreven deze wetten de eerste deontologische geneeskundige code, want er werd ook vermeld: "Een succesvolle ingreep op het oog van een vrij man wordt beloond met 10 shekels zilver; 5 shekels was de beloning voor een geslaagde ingreep bij een arme man; 2 shekels voor een goed resultaat bij een slaaf. Voor een mislukte ingreep, met verlies van het oog als gevolg, werd de chirurg in het eerste geval gepenaliseerd door afhakking van één hand; in het laatste geval diende hij de slaaf te vervangen". Geen wonder dus dat men bij een vrije man voor een cataractingreep wachtte tot hij totaal blind was!

Iry is de eerste bekende oogarts in de geschiedenis van de oogheelkunde in 6e Egyptische Dynastie [c. 2400 B.C.]. Als arts was hij verbonden aan het hof van de farao en naast hoofd-maag-darm arts, was hij ook hoofd-oogarts. Zijn 'stele' werd ontdekt in een graftombe nabij de grote piramide van Cheops. In het Ebers papyrus beschreef **Iry** verschillende oogziekten, zoals cataract, ectropion, entropion, chalazion en dacryocystitis, maar hij stelde geen therapie voor. Het Ebers papyrus is gedateerd rond de 18^e dynastie (1550 v. Chr.) en in 1873 in Luxor aangekocht door Georg Ebers (110 pagina's). Het is een van de belangrijkste papyrusrollen met medische informatie. In latere perioden was men in Egypte vooral bekommerd over het geloof in het bovennatuurlijke, waardoor de geneeskunde gedomineerd werd door de demonische theorieën over de slechte geest, die oorzaak was van alle kwalen en uitgedreven diende te worden.

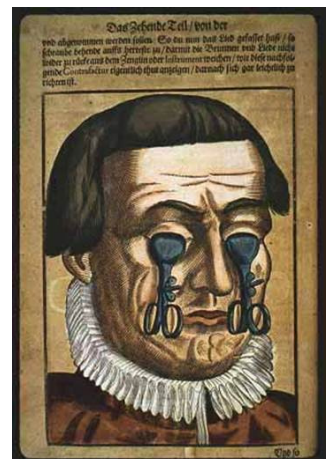
Vanaf de zesde eeuw vóór Chr. floreerde gedurende 800 jaar de Griekse filosofie en geneeskunde en dit bracht vernieuwing. De meest bekende figuur was **Pythagoras** (582-500 v. Chr.), die de theorie propageerde van de vier elementen: 'vuur-water-lucht-aarde' en de vier humoren: 'bloed - gele gal - zwarte gal - etter' en zo een verklaring trachtte te vinden voor alle ziekten. Enkel een spoor van de anatomie van het oog in die periode kwam tot ons. **Alcmaeon van Croton** (500 v. Chr.), pupil van Pythagoras,

beschreef de oogzenuwen en hun verbinding met de hersenen. Hij postuleerde dat het inwendig oogvocht het medium was voor het zien en dat het 'zicht' langs een buis naar de hersenen vloeide. De eerste echte kennis van de ooganatomie danken wij aan **Democritos** (5e eeuw v. Chr.), die het oog wel al te simplistisch beschreef als een structuur bestaande uit twee lagen: een buitenste (cornea en sclera) en een binnenste (choroidea en retina), langs een buis verbonden met de hersenen, zoals Alcmaeon van Croton reeds had beschreven.

Hippocrates van Cos (460-373 v. Chr.) bracht een revolutie en een nieuwe wind in de geneeskunde van het oude Griekenland. Hij beschreef een ganse reeks oogandoeningen zoals epiphora, strabismus en uiteraard ook cataract. Enkel wanneer **Plato** (427-347 v. Chr.) de ziel beschouwde als aparte eenheid, gescheiden van het lichaam, was dissectie van een dood lichaam mogelijk. Zijn leerling Aristoteles (384-322 v. Chr.) kon de ogen van verschillende dieren bestuderen aan de hand van dissecties.

Celsus (25 v. Chr. - 50 n. Chr.), Romeinse encyclopedist en auteur van het oudste systeemhandboek over oftalmologie, 'De Medicina', beschreef verschillende oogheelkundige instrumenten en behandelingen. Na hem beschreef **Galenus van Pergamon** (130-200), die zijn carrière startte als arts van de gladiatoren en later de hofarts werd van Keizer Marcus Aurelius, de anatomie van het oog redelijk juist en ook de cataractoperatie, die hij ook uitvoerde. Na hem waren er gedurende meer dan 1400 jaar geen belangrijke bijdragen meer op oftalmologisch gebied. Dit was vooral het gevolg van de dogmatische houding van de kerk die elke medische vooruitgang verhinderde. Wel bracht **Alhaazen** (965-1039) in het huidige Irak, geen arts maar eerder fysicus, nieuwe inzichten op het domein van optiek en de functionele anatomie. Na hem leverden **Leonardo da Vinci** (1452-1519) en **Vesalius** (1514-1564) belangrijke bijdragen betreffende de anatomie en functie van de organen zonder specifiek de functies van het oog te ontrafelen.

De eerste oftalmologische atlas ooit werd in Dresden gepubliceerd in 1583 door **Georges Bartisch** (1535-1606), de 'Ophthalmodouleia'. De prachtig uitgevoerde platen illustreerden de toen gekende ingrepen op een erg realistische en directe manier (Fig. 1). Georg Bartisch (1535-1606) begon

13 jaar oud zijn opleiding als barbier- chirurg. Hij ontwikkelde een speciale interesse voor het oog en illustreerde zelf het boek dat 91 prachtige houtgesneden platen bevat. Hij maakte toen reeds onderscheid tussen de verschillende types van cataract en illustreerde ook de couching van cataract en de verwikkelingen die hieraan zijn verbonden. Hij beschreef ook verschillende technieken voor de behandeling van vele oogafwijkingen zoals exoftalmie en strabisme. Bartisch kon, met de toen bestaande kennis, niet begrijpen dat een slecht ziend oog zou kunnen verbeteren wanneer men iets, zoals bv. lenzen, er voor plaatste. Bartisch kon dus wel als oogchirurg worden beschouwd. Enkel nadat **Johannes Kepler** (1571-1630) aantoonde dat de *retina* en niet de lens de inkomende beelden ontving en dat cornea en lens de brekende media waren, begreep men de optiek van het oog en werden corrigerende brilglazen meer geapprecieerd. **Platter-Scheiner** (1575-1650), **Descartes** (1596-1650) en **Kepler** (1571-1630), wetenschappers of filosofen, maar geen medici, beschreven later de correcte breking van het licht. Zij tekenden accurate diagrammen van het oog. Naarmate de onderzoekstechnieken verbeterden, volgden ook anatomische beschrijvingen van de cornea door **Bowman** (1816-1892), van de oogaanatomie door **Zinn** (1727-1759), van de macula door **Soemerring** (1755-1830), van de hyaloidea door **Cloquet** (1790-1874) en van het kanaal van Schlemm door **Schlemm** (1795-1858), enz.

BEKENDE OFTALMOLOGEN

Marie Colinet (1560-1640) was de eerste oogarts '*avant la lettre*'. Geboren in Geneva (Zwitserland), en gehuwd met de chirurg, Wilhelm Fabry, die de techniek van de 'Caesar section' verbeterde en later vader van de Duitse Heelkunde zou worden genoemd. Zij assisteerde hem in zijn praktijk. In 1624 kwam zij op het idee een magneet te gebruiken, nadat het hem niet lukte een stuk metaal uit het oog van zijn patiënt te verwijderen. Haar echtgenoot beschreef deze ontdekking uitvoerig in zijn handboek (*Centuriae*), maar het krediet ervoor kreeg hijzelf.

De belangrijke oogartsen met hun grote verwezenlijkingen volgen in alfabetische volgorde: in de 18^e en 19^e eeuw:

Jacques Daviel (Frankrijk, 1696-1762) is de vader van de *moderne cataractchirurgie*. In 1745 voerde hij voor het eerst een

echte cataractextractie uit. Tot op dat ogenblik werd de troebele lens door 'couching' naar achter in het glasvocht weggedrukt. Die methode leidde vaak tot oogontstekingen en glaucoom, 'gelukkig' was de gemiddelde levensverwachting in die periode niet hoog! De ingreep die Daviel (**Fig 2**) uitvoerde was op dat ogenblik aarts-

moelijk daar lokale of algemene verdoving en pupilverwijdende druppels nog niet gekend waren. Om die redenen diende de ingreep zeer snel te worden uitgevoerd (want pijnlijk; de patiënt werd vastgehouden) en in een donkere hoek van de kamer (want de pupil diende breed te zijn, terwijl de chirurg ook nog iets diende te zien). Zijn techniek werd eerder schoorvoetend gevolgd, maar na doorbraak, gedurende eeuwen standaardprocedure voor cataractheelkunde.

Frans Cornelius Donders (Nederland, 1818-1889) is de meest beroemde onder de 19^e eeuwse Nederlandse oogartsen. Zijn onderzoek van de fysiologie en pathologie van het oog was het startpunt voor de wetenschappelijke benadering van *brekingsafwijkingen*, zoals ver- en bijziendheid en astigmatisme. Hij publiceerde ook pionierswerk omtrent de oculaire biomechanica en glaucoom. Donders' interesse in de oftalmologie werd in 1847 gewekt door een studie van '*muscae volitantes*', het zien van bewegende stippen voor het oog.

Hans Goldmann (Zwitserland, 1899-1991) is bekend omwille van instrumenten die hij uitvond en verbeterde. Hij verbeterde de spleetlamp, een instrument, dat elke oogarts dagelijks gebruikt. Hij vond de applantietonometrie uit, die correctere oogdrukmeting toeliet en standaardiseerde het gezichtsveldonderzoek (de Goldmann perimeter was meer dan 100 jaar standaard). Verder ontwierp hij een 3 spiegellens voor fundusonderzoek en een gonioscopielens voor onderzoek van de voorkamerhoek. Deze lenzen worden tot op heden nog dagelijks gebruikt. Daarbuiten ontwierp hij ook een donkeradaptatietoestel dat zijn naam kreeg ('Goldmann-Weekers-Donkeradaptometer') en een colorimeter.

Allvar Gullstrand (Zweden, 1862-1930) kreeg in 1911 de *Nobelprijs voor Fysiologie en Geneeskunde* voor zijn onderzoek naar de optische beelden en lichtbreking in het oog. Hij beschreef voor het eerst een *mathematisch model van het oog*, gebaseerd op zijn metingen van optische oogconstanten. Zijn metingen lagen aan de basis van de ontwikkeling van de moderne formules voor de berekening van implantlenzen en worden tot op heden nog gebruikt.

Jan Evangelista Purkinje (Tsjechië, 1787-1869), bevriend met Johan Wolfgang von Goethe, bestudeerde de fysiologie van het oog en experimenteerde op hemzelf met verschillende geneesmiddelen, o.a. belladonna. Hij blijft best bekend voor zijn ontdekking van *Purkinje cellen* (de grote dendritische neuronen in de hersenen) en *Purkinje vezels* (in hartspierweefsel gespecialiseerd in snel voortgeleiden van de actiepotentialen, die de samentrekking van het hart organiseren). Hij is ook ontdekker van vingerafdrukken als identificatiemiddel.

Hermann Snellen (Nederland, 1834-1908) ontwikkelde in 1862 de *Snellen leeskaart*. Een Snellenkaart (**Fig.3**) is de oorspronkelijke leeskaart met optotypen waarmee hij in 1862 de standaard voor het meten van gezichtsscherpte heeft neergezet. Door af te gaan op mensen die goed scherp konden zien toonde hij aan dat het mogelijk was om de 20/20 regel (1.00 Visus ofwel 100% zicht) te lezen op een afstand van 20 voet (=6 meter). De 20/20e lijn is de kleinste tekst die een normaalziende persoon op een afstand van 20 voet kan lezen. Deze standaard wordt tot op de dag van vandaag nog steeds gehanteerd door oogartsen en opticiens. Er werden tot heden meer Snellenleeskaarten verkocht in de USA dan van enig andere poster.

E	1	20/200
F P	2	20/100
T O Z	3	20/70
L P E D	4	20/50
P E C F D	5	20/40
E D F C Z P	6	20/30
F E L O P Z D	7	20/25
D E F P O T E C	8	20/20
L E F O D P C T	9	
F D P L T C E O	10	
P E Z O L C F T D	11	

Albrecht von Graefe (Duitsland, 1828-1870) was samen met Helmholtz en Donders, een van de 'founding fathers' van de oftalmologie en zeker de belangrijkste oogarts van de 19^e eeuw. Als briljant clinicus was hij ook pionier van diagnose en behandeling van *glaucoom* en ontwikkeling van het *gezichtsveldonderzoek*. Hij verbeterde de techniek van de cataractheelkunde en ontwikkelde het 'Von Graefemes' dat gedurende meer dan 100 jaar door elke oogarts werd gebruikt voor cataractchirurgie. Hij was de stichter van een der eerste wetenschappelijke oogartsenverenigingen: de "Deutsche Ophthalmologische Gesellschaft".

Hermann von Helmholtz (Duitsland, 1821-1894) is uitvinder van de *oftalmoscoop*, een apparaat dat elke oogarts tientallen keren per dag gebruikt. Hij publiceerde belangrijk werk omtrent de optiek, kleurenonderzoek, fysiologie en psychologie. Daarnaast leverde hij belangrijke bijdragen in het domein van de moderne fysiologie, fysica, elektrodynamica, thermodynamica en psychologie. Het grootste Duitse onderzoeksinstituut met een jaarbudget van 3,4 biljoen €, dat 33.000 mensen te werk stelt, is naar hem genoemd: de 'Helmholtz Association'.

In een volgend nummer van Periodiek behandelen wij DEEL II: de bekende oogartsen in de 20^e en 21^e eeuw.

Dienen
GCV
FSMA nr 61373 cA

Steeds tot uw Dienst !

- * **Correcte aanvraag en besteding van de jaarlijkse sociale voordelen ! (RIZIV - toelage)**
- * **Diverse (fiscale) pensioenopbouwstelsels**
- * **Beroepsaansprakelijkheid voor de medicus**

met vriendelijke groeten,

Jan Van Esbroeck

0477 383 415

janvanesbroeck@dienengcv.eu

ond. nr.BE 0480 462 774

De federale regering

Elio De Rupo en zijn ploeg staan voor zeer grote uitdagingen. In juni ll. voorspelde de Nationale Bank nog een groei van de Belgische *economie* met 0,6 % in 2012 (Wouter Vervenne, DT 12.06.12). Doch die economie is, door de escalatie van de eurocrisis, in het tweede kwartaal van dit jaar met 0,6 % gekrompen: dat slaat een gat van wellicht 1 miljard euro in de begroting 2012 (Wouter Vervenne en Jasper Vekeman, DT 02.08.12).

° Die economische krimp blijkt duidelijk uit de toenemende *faillissementengolf*: in negen maanden tijd hebben dit jaar reeds 7.959 Belgische ondernemingen de boeken neergelegd, goed voor 15.956 verloren jobs. En die faillissementen worden niet gecompenseerd door startende bedrijven (Jan-Frederik Abbeloos, DS 02.10.12).

Een andere indicator van de slabakkende Belgische economie is het *terreinverlies in de wereldexport*: het Belgisch aandeel in de export van goederen daalde tussen 2002 en 2011 met 21 %; voor Nederland was dat slechts 3 % en voor Duitsland 15 % (Jan-Frederik Abbeloos, DS 18.09.12).

° Wat is nu de *oorzaak van die krimpende economie*? Er is natuurlijk de algemene Europese financieel-economische crisis die ook België ondergaat. Doch er is meer: “het probleem van de loonkosten en van de zware fiscale druk op de ondernemers blijft gigantisch hoog” schrijft Isabel Albers (DT 08.09.12).

Inzake de loonkosten berekende econoom Geert Janssens op basis van gegevens van het Duits Statistisch Bureau – dat steunt op de OESO en op Eurostat – dat een werknemer in de industrie in België qua loonkosten per uur 30,6 % duurder is dan in Duitsland, 26,4 % duurder dan in Nederland en 14,9 % duurder dan in Frankrijk (Luc Baltussen, Knack 15.08.12). Die cijfers worden bevestigd door Pieter Blomme en Wouter Vervenne in De Tijd op 27.09.12. Bovendien stijgen de arbeidskosten in België sneller dan het Europees gemiddelde (Belga, DT 18.09.12).

Ook het overheidsbeslag is in België hoog: 53,4 % van het bbp. In vergelijking met 9 andere Europese landen innen slechts Frankrijk en Finland nog meer (Pieter Blomme en Wouter Vervenne, DT 27.09.12).

Door dezelfde auteurs wordt de vennootschapsbelasting in België als matig omschreven: 16 % van de winst tegenover een gemiddelde van 20,6 % in de eurozone.

° Het *gevolg van onze krimpende economie* is dat België in concurrentiekracht verliest en niet langer deel uitmaakt van de best presterende economieën van de eurozone, doch in de staart van het europeeton terecht kwam (Lieve Dierckx, DT 16.08.12). Ook in de jaarlijkse hitparade van het Wereld Economisch Forum (WEF) zakt België voor de concurrentie-index van de 15de naar de 17de plaats (Koen Dedobbeleer, DT 06.09.12; DS 06.09.12).

Het is dan ook niet verwonderlijk dat er zelfs binnen de partijen van de regeringscoalitie stemmen opgaan om het tij te doen keren: “Men voelt een probleem met deze regering, en we moeten dat oplossen. Dit zet een domper op het Vlaamse ondernemerschap. ... De regering Di Rupo betekent op dit punt voor de Vlaming niet wat ze zou moeten betekenen. Op een bepaald ogenblik zullen we maatregelen op maat van Vlaanderen moeten nemen. ... Vandaar dat ik het confederale model blijf verdedigen”, aldus CD&V-boegbeeld Stefaan De Clerck (Fabian Lefevere, DS 28.09.12).

Ook het *Dexia-dossier* is nog niet van de baan: als de situatie op de markten dezelfde blijft of verslechtert, heeft de instelling op korte termijn vers kapitaal nodig, aldus gouverneur van de Nationale Bank Luc Coene (Peter De Groote en Stefaan

Michielsens, DT 11.08.12). De voorspelling van Luc Coene werd zeer recent bevestigd door Karel De Boeck, gedelegeerd bestuurder van Dexia, die zegt dat een kapitaalverhoging wellicht voor eind 2012 is; die zal vooral ten laste van België en Frankrijk vallen (Bert Broens, DT 06.10.12). Doch er is meer. Bovendien bestaat de kans dat de overheidsgaranties moeten geactiveerd worden; die beliepen op 4 oktober ll. 71,1 miljard euro, waarvan België 43 miljard voor zijn rekening neemt (Christine Scharff en Bert Broens, DT 06.10.12). Het worden dus bange tijden voor de Belgische schatkist.

Daar komt nog bij dat de *overheidsschuld* van alle overheden in het tweede kwartaal van dit jaar gestegen is tot 382,9 miljard euro of 102,3 % van het bbp (Wouter Vervenne, DT 29.09.12).

Een ander zwaard van Damokles boven de federale regering is de *vergrijzing*, waarvoor geen reserves werden opgebouwd.

Op 8 oktober ll. bracht de Studiecommissie voor de Vergrijzing haar elfde rapport uit en luidde nog maar eens de alarmbel. Hieruit blijkt dat de sociale uitgaven, die in 2010 25,3 % van het bbp bedroegen, als gevolg van de vergrijzing tegen 2060 zullen stijgen tot 31,4 % bbp; dat betekent een stijging met 6,1 procentpunten. Dat is 0,7 procentpunt meer dan in het rapport van 2011 voorspeld werd. Die stijging met 6,1 procentpunten komt overeen met 22,6 miljard euro, wanneer het bbp 370 miljard euro bedraagt. De maatregelen van de regering Di Rupo doen de vergrijzingskosten weliswaar afnemen, maar niet genoeg om de gevolgen van de tegenvallende economische omstandigheden te compenseren. Volgens de experts van de Europese Commissie is het model van de vergrijzingscommissie te rooskleurig. Een recent rapport van de Europese Ageing Working Group (AWG) geeft een stijging aan met 9,1 procentpunten, of 3 procentpunten meer dan in het rapport van de vergrijzingscommissie; die 9,1 procentpunten stijging komt overeen met ongeveer 34 miljard euro meerkosten voor de overheid in vergelijking met nu (Alain Mouton, Trends.be 08.10.12, Lieven Desmet, De Morgen 08.10.12; Ivan Broeckmeyer, DT 09.10.12; Guy Tegenbos, DS 09.10.12).

“Eén prioriteit is er voor deze en de volgende regeringen, van welke kleur ook: de vergrijzing mag de toekomst van de jongeren niet helemaal hypothekeren” is het strenge oordeel van Isabel Albers (DT 09.10.12).

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de federale regering in de aanloop naar de besprekingen over de *begroting*, uitgesteld tot na de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober, nieuwe inkomensbronnen tracht aan te boren.

° Zo verscheen op 24 augustus ll. in het Staatsblad een wet, die de *fiscus* nog meer macht geeft dan een onderzoeksrechter: de fiscus zal namelijk over iedereen dossiers kunnen samenstellen, die nog meer geheim zijn dan de onderzoeken van het gerecht of van de staatsveiligheid. Die wet verhindert de betrokkene om zijn belastingdossier in te kijken, zolang hij het voorwerp uitmaakt van “een controle”, “een onderzoek” of “daarmee verband houdende werkzaamheden” (Lars Bové, DT 25.08.12; cv en bm, DS 27.08.12). Michel Maus, fiscaal advocaat en hoogleraar VUB, reageert: “De burger inzagerecht in zijn dossier ontzeggen zolang het fiscaal onderzoek loopt, is juridisch onaanvaardbaar. Met de nieuwe fiscuswet evolueert België verder naar een fiscale politiestaat.” (DT 29.08.12) Er zou ook in alle stilte gewerkt worden om alle bank- en spaarrekeningen van alle Belgen in kaart te brengen en om, via het centraliseren van de brandverzekeringen, een precies inzicht te krijgen in het vastgoedpatrimonium van elke Belg ter voorbe-

reiding van een vermogensbelasting (Rik Van Cauwelaert, Knack 05.09.12).

° Verder heeft de federale regering op 27 september ll., ook in alle stilte, via een elektronische ministerraad een *voorschot* genomen op de *belasting die pensioenspaarders* op hun 60ste moeten betalen: die ingreep zou 210 miljoen euro opbrengen (Pieter Blomme en Bert Broens, DT 03.10.12). Door die ingreep zou de spaarder niets verliezen (Peter Van Maldegem, DT 04.10.12) en de ingreep is eenmalig (Nico Tanghe en Guy Tegenbos, DS 04.10.12). Doch latere regeringen zullen die sommen uiteraard niet meer kunnen opeisen en de echte betaler is dan de belastingsbetaler van later, die zal aangesproken worden om dat gat te vullen (Bart Sturtewagen, DS 04.10.12).

° Door de corrigerende maatregelen voor de begroting 2012 en de opmaak van de begroting 2013 *uit te stellen* tot na de verkiezingen van 14 oktober riskeert de regering Di Rupo voor België opnieuw een begrotingsboete vanwege de EU. Want de Europese Commissie eist de begrotingscijfers vóór 15 oktober (nta en jir, DS 15.09.12; Kris Van Haver, DT 18.09.12).

° Uit de *cijfers* van het Planbureau kan worden afgeleid dat het begrotingstekort dit jaar zal uitkomen op meer dan 500 miljoen euro. Voor 2013 dreigt het begrotingstekort uit te komen op 4,6 miljard euro voor alle overheden samen (Pieter Blomme, DT 14.09.12).

Vlaanderen en de Vlaamse regering

Eerst het goede nieuws.

° Op 7 maart ll. nam minister-president Kris Peeters in het Vlaams Parlement een duidelijk standpunt in voor een *aparte* organisatie van de *regionale en federale verkiezingen* (Belga, DT 08.03.12). Aangezien dat indruist tegen het federaal regeerakkoord, hopen we dat Kris Peeters en zijn regering hun standpunt zullen doordrukken.

° In de eerste week van september zagen we met enige verrassing op onze TV-schermen in het Antwerpse postbodes rondrijden op fietsen en in wagentjes met het opschrift “*Vlaamse Post*”. Het is een initiatief van privé-investeers; ze beginnen met de bedeling van drukwerk, maar uiteindelijk is geadresseerde post het doel. Na Antwerpen wil “*Vlaamse Post*” uitbreiden naar de andere provincies (Karsten Lemmens, DS 07.09.12; Marc De Roo, DT 08.09.12).

° Op 7 september keurde de Vlaamse regering een *actieplan* goed dat het aantal *zelfdodingen* in Vlaanderen tegen 2020 met 20 % moet doen dalen. Er komt onder meer één centraal platform om de zoektocht naar hulp eenvoudiger en laagdrempeliger te maken. In 2010 stierven 1.066 Vlamingen door zelfdoding. De Vlaamse suïcidecijfers behoren tot de hoogste in Europa (Belga, DT 08.09.12). Alle lof voor dit initiatief van minister Jo Vandeuren.

° Op 14 september lanceerde minister-president Kris Peeters tijdens een vergadering met ondernemersorganisaties een *bankenplan*. De bedoeling is bedrijven vlotter te kunnen financieren om de groei van de economie te ondersteunen. Het plan zet in op twee grote principes: enerzijds waarborgen van de Vlaamse overheid geven aan de banken zodat die zelf minder financiële risico's lopen als ze leningen toekennen, anderzijds Vlaams spaargeld mobiliseren voor de bedrijven door spaarders te laten intekenen op leningen van bedrijven. Het voorstel moet verder rijpen en zou einde dit jaar geconcretiseerd worden (Pascal Dendooven, DS 14.09.12; Saar Sinnave, DT 15.09.12).

° Op 12 september heeft de Vlaamse Gemeenschap kredietrating AA gekregen van het *ratingbureau Fitch*: dat is de derde hoogste score en dezelfde beoordeling als die voor België. Indien Vlaanderen zou beschikken over grotere financiële zelfstandigheid en als Vlaanderen zijn schulden verder afbouwt, is volgens Fitch een hogere rating niet uitgesloten

(Wouter Vervenne, DT 13.09.12). En in oktober kreeg Vlaanderen van *ratingbureau Standard & Poors* de rating AA+ met een negatieve “outlook”: dat is een hogere score dan die van de Belgische overheid. In feite is dat geen eigenlijke rating, maar een beoordeling van de kredietwaardigheid van de regionale overheid als er geen soeverein ratingniveau zou zijn. S&P is van mening dat de deelstaten nu onvoldoende financiële armslag hebben om een aparte rating te kunnen krijgen (Barbara Moens, DT 06.10.12).

° Half september werd een peiling gepubliceerd over het *vertrouwen van de Vlamingen in de federale en de Vlaamse regering*: de federale regering scoorde 45 %, de Vlaamse 65 %. Elio Di Rupo kreeg het vertrouwen van 57 % van de Vlamingen, Kris Peeters dat van 71 % (Guy Tegenbos, DS 15.09.12).

° Nadat netbeheerder Eandis op vraag van minister Freya Van den Bossche reeds eerder het aantal politieke mandaten had teruggeschroefd, schraapt minister Joke Schauvliege nu 250 *politieke bestuursmandaten* bij de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW) (wwi, DS 21.09.12).

° Sinds 2004 is het aantal kinderen onder de drie jaar, dat regelmatig naar de kinderopvang gaat, met 7,5 % gestegen als gevolg van het toenemend geboortecijfer. Minister Jo Vandeuren deelde op 29 september mee dat er iets meer dan 1.000 nieuwe plaatsen gecreëerd worden in de *kinderopvang* tot drie jaar: 253 in de gesubsidieerde kinderdagverblijven en 824 in de zelfstandige kinderopvang. Nog eens bijna 1.000 andere plaatsen, die nu bestaan in de zelfstandige kinderopvang, krijgen bijkomende financiële ondersteuning (Veerle Beel, DS 29.09.12). In Brussel laat de Franse Gemeenschap zich van haar smalste kant zien: zij vecht er de voorrangsregel in Vlaamse kinderkribbes aan bij het Grondwettelijk Hof (Belga, DS 21.09.12).

° Op 24 september stelde minister-president Kris Peeters, samen met minister van begroting Philippe Muyters, de *begroting 2013* voor: ze wordt vastgelegd op 27,2 miljard euro. Ze is in evenwicht en er komen geen nieuwe belastingen voor inwoners noch bedrijven. Doch ze gaat gepaard met besparingen bij de Vlaamse ambtenaren, met het bevriezen van o.a. de kindpremie en de maximum factuur in de thuiszorg en met het opeten van buffers. Er is ook geen provisie voorzien voor de staatshervorming (Wim Winckelmans en Maarten Goethals, DS 25.09.12; Barbara Moens en Pieter Blomme, DT 25.09.12; Wim Winckelmans, DS 27.09.12).

Met een begroting vóór de gemeenteraadsverkiezingen heeft Peeters Di Rupo in snelheid geklopt en met een begroting in evenwicht, en bovendien zonder bijkomende belastingen, alvast in kwaliteit. Dat Peeters geen budget voorzag voor bijkomende kosten bij de te verwachten overheveling van bevoegdheden, lijkt verantwoord in het licht van de informatiestop daarover bij de federale overheid.

° Begin oktober kwam er goed nieuws uit de *biotechnische sector*: het aandeel Ablynx veerde 19,4 % op na de doorbraak in een reumaonderzoek. En de sectorgenoten Thrombogenics en Galapagos noteren momenteel tegen een recordkoers. De investeringen in de Vlaamse biotech beginnen te renderen, zo besluit Jan De Schamphelaere (DT 05.10.12).

° Op 4 oktober stelde Kris Peeters de meest recente editie van de *Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND)* voor. Ik pik er enkele elementen uit. In vergelijking met het jaar 2000 gaat de Vlaamse economie er met 20 % op vooruit. En de levensverwachting is weer wat gestegen en komt voor een meisje uit op 83,4 jaar en voor een jongen op 78,6 jaar (Jasper D'Hoore, DT 05.10.12; Tom Ysebaert, DS 05.10.12).

° De recente evolutie van de *Vlaamse economie* is een meer genuanceerd verhaal.

De werkloosheid in Vlaanderen stijgt (+ 8 % eind september op jaarbasis). Dat cijfer is hoger dan dat van Wallonië (+ 1,2 %) en van Brussel (+ 1 %) (DT 03.10.12).

In Vlaanderen steeg het aantal faillissementen op jaarbasis met 9,24 % en het banenverlies met 16 %; in Wallonië daalde het aantal faillissementen met 2,4 %, doch het aantal verloren jobs steeg met 21 % (Erika Racquet, DT 02.10.12).

Nog nooit lag het exportbedrag van Vlaamse bedrijven hoger dan tijdens de eerste helft van dit jaar. Het Vlaamse aandeel in de totale Belgische export bedraagt nu 83,1 %; dat is een stijging met 1 procentpunt t.o.v. het eerste semester van 2011. Wallonië is goed voor 14,8 % en Brussel voor 2,1 % (Jan-Frederik Abbeloos, DS 29.09.12).

Volgens bevindingen van de KBC-studiedienst groeide de Vlaamse economie in 1960 met 7,7 %, terwijl in Wallonië een groei van 2,5 % werd opgetekend. Sinds de jaren '70 nam die groeivoorsprong van Vlaanderen geleidelijk af (Ruben Mooijman, DS 22.09.12). En in de periode 2008-2010 groeide Wallonië telkens sterker dan Vlaanderen. In 2011 tenslotte groeide de Vlaamse economie terug wat sneller (+ 2,1 %) dan de Waalse (+ 1,8 %) (Pieter Blomme, DT 05.09.12).

Wanneer men deze cijfers kritisch analyseert, begrijpt men dat minister-president Peeters zo vlug mogelijk werk wil maken van de in het regeerakkoord overeengekomen overheveling van een deel van het arbeidsmarktbeleid naar Vlaanderen.

En nu het slechte nieuws.

° In juli trok het Europees Hof van Justitie van leer tegen het *Vlaams Taaldecreet uit 1973*, waardoor bedrijven verplicht werden om arbeidsdocumenten in het Nederlands op te stellen. Prof. Roger Blanpain, arbeidsrecht KU Leuven, reageerde geschokt: "Hiermee wordt het taalgebruik in de ondernemingen totaal vrij verklaard. ... De bescherming van het Nederlands in onze ondernemingen gaat verdwijnen. De EU zet de deur voor de verfransing en de verengelsing van onze arbeidsrelaties wagenwijd open." Minister Philippe Muyters wacht op het arrest, voorzien voor het najaar (Johan Rasking, DS 13.07.12).

° Eind augustus sloeg de denktank Itinera alarm over de *ouderenvoorzieningen* in Vlaanderen. Er zouden tot 163.000 ouderen op de wachtlijsten staan van woonzorgcentra (rusthuizen). Slechts 41 % van de vraag naar serviceflats kan worden beantwoord. En amper 55 % van de gegadigden voor een dagcentrum vindt een plaats (fle en g.teg, DS 30.08.12). Zie ook Periodiek jan. 2012, p. 16.

° Eveneens eind augustus kloeg CD&V-parlementslid Jef Van den Bergh aan dat Vlaanderen benadeeld wordt bij *spoorinvesteringen*. Terwijl 65 % van de reizigers opstapt in Vlaanderen, telt Vlaanderen slechts 52 % van het personeel en iets minder dan 50 % van de stations (cv, DT 31.08.12).

° In de tweede helft van september werd *Telenet* overgenomen door "Liberty" en kwam zo in Amerikaanse handen terecht (Wim Van de Velden, DT 21.09.12). Weg dus de Vlaamse verankering! "Als Vlaanderen zijn slimme netwerk had willen verankeren, hadden zijn investeringsmaatschappij en intercommunales tien jaar geleden geen centen mogen verkiesen boven een lange termijn aanwezigheid" commentarieert Isabel Albers (DT 21.09.12).

° De *wachtlijst voor scholenbouw* is nog nooit zo lang geweest. Een school die een dossier indiende in 2001, kan dit jaar

pas beginnen te bouwen. En wie er vandaag een indient, kijkt aan tegen een wachttijd van minstens twintig jaar. Er zijn 1.699 dossiers binnen bij de Vlaamse overheid, goed voor een investeringsbedrag van 2,6 miljard euro voor het gesubsidieerde onderwijs (vrij onderwijs en dat van steden en gemeenten). En met het gemeenschapsonderwijs erbij is 4 tot 5 miljard euro nodig. Minister Pascal Smet kijkt uit naar alternatieve financieringsbronnen (Tom Ysebaert, DS 21.09.12). Zie ook Periodiek juli 2012, p. 14.

° De regeling "*Wonen in eigen streek*", die wonen in de eigen regio betaalbaar moet houden – en waarbij de Vlaamse regering de verfransing wil tegengaan – is volgens de advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie strijdig met het Europees recht. Die uitspraak kwam er nadat FDF'ers Eric Libert en Christian Van Eycken bij het Belgisch Grondwettelijk Hof de annulering van het decreet hadden geëist, waarop dat Hof aan het Europees Hof van Justitie vroeg om het decreet door te lichten. Voor een inhoudelijke reactie wacht minister van Wonen Freya Van den Bossche het definitieve arrest van het Europees Hof af (Barbara Moens, DT 05.10.12).

Tot slot

Alles wel beschouwd dringen twee besluiten zich op.

In het licht van de eigen Vlaamse noden kan men zich vragen stellen bij de huidige geldtransfers van jaarlijks 12 miljard euro uit Vlaanderen naar Wallonië en Brussel. Des te meer omdat Franstalige politici de taalwetten in Brussel omzeilen en afknabbelen, de aanhechting van de zes Vlaamse faciliteitsgemeenten bij Brussel blijven opeisen en de verdere verfransing van Vlaams-Brabant blijven stimuleren. In een normaal land is er enkel financiële solidariteit op voorwaarde van politieke loyaliteit. Aan die geldtransfers moeten dus voortaan duidelijke voorwaarden worden gekoppeld: transparantie, resultaatsverbintenis, degressiviteit in de tijd en politieke loyaliteit in Brussel, in de zes, verder in Vlaams-Brabant en gans Vlaanderen. Dat is een eerste taak voor de Vlaamse politici.

Een tweede vaststelling is dat de grenselgrondwet van 1970 het voor Vlaanderen onmogelijk maakt om stappen voorwaarts richting realisatie van rechtmatige Vlaamse belangen of richting meer zelfbestuur te zetten, tenzij Franstalig België daarvoor de toestemming geeft. Inderdaad, sinds 1970 is daarvoor niet enkel een federale 2/3 meerderheid, doch ook een gewone meerderheid in elke taalgroep nodig. Zo wordt de Vlaamse democratische meerderheid aan banden gelegd. Die gijzeling doorbreken is eveneens een taak voor onze Vlaamse politici.

Wanneer onze Vlaamse politici er in slagen die twee problemen op te lossen, zullen de Vlaamse en Franse Gemeenschap op een volwassen wijze kunnen samenwerken.

Eric Ponette, 10 oktober 2012

Franstalige politici denken strategisch. Ze weten waar ze op de langere termijn naartoe willen. Dat is de status-quo behouden – "on n'est demandeur de rien" – en als dat niet meer werkt, de band tussen Brussel en Wallonië versterken. Ook territoriaal, rekening houdend met een mogelijke Belgische boedelscheiding over tien tot vijftien jaar: hun zogenaamde "plan B". ... En de drieledige staats-hervorming heeft er al voor gezorgd dat Vlaanderen op termijn Brussel kwijt is.

Erik BRUYLAND – TRENDS – 05/08/11

Het is absoluut nodig bepaalde vormen van immigratie, inzonderheid de niet-geplande economische migratie die schuilgaat onder termen als asiel, regularisatie en gezinshereniging, in te perken.

Guy TEGENBOS – DE STANDAARD – 27/03/12

* In deze rubriek worden bijdragen van VGV-leden en andere personen, evenals reacties hierop, opgenomen; elke auteur is zelf verantwoordelijk voor de inhoud.

INVLOED VAN AANBOD ARTSEN OP CONSUMPTIE – HET FENOMEEN VAN AANBOD GEÏNDUCEERDE VRAAG (AGV)

De planning van het medisch aanbod is het proces waarbij het artsenaanbod wordt geraamd dat nodig is om te voldoen aan toekomstige behoeften inzake gezondheidszorg, en waarbij strategieën worden ontwikkeld om aan deze behoeften te voldoen. Een overaanbod kan de kosten van de gezondheidszorg opdrijven via een aanbodgeïnduceerde vraag terwijl een onderaanbod kan resulteren in niet ingevulde zorgbehoeften.

In 2008 publiceerde het Federaal kenniscentrum een uitgebreid rapport over het aanbod van artsen in België (1). In hoofdstuk drie van dit rapport beoordelen de auteurs op basis van de internationale literatuur en gegevens voor België, de evidentie die er is voor het bestaan van een aanbod geïnduceerde vraag, een argument dat meestal wordt aangehaald om het aantal artsen te beperken. In een tweede deel van het rapport wordt een specifieke analyse gemaakt op basis van beschikbare Belgische data. In het rapport staan mooie regressie modellen over het gemiddeld aantal consultaties en huisbezoeken per patiënt en per huisarts rekening houdende met de artsensiteit in de gemeente waar de arts werkt en rekening houdende met de karakteristieken van de patiëntenpopulatie. Eenzelfde oefening wordt gedaan voor het aanbod en consumptie van specialistische zorg.

“A bed built is a bed filled ...”

De “wet van Roemer” of het ‘Roemer effect’ verwijst naar de oorsprong van de theorie rond aanbod geïnduceerde vraag. Reeds in 1959 beschreven Roemer en Shain de positieve correlatie die er bestaat tussen het aantal hospitalbedden dat er beschikbaar is per 1000 inwoners van een regio en het aantal hospitalisatiedagen per 1000 inwoners in diezelfde regio. Deze correlatie werd geïnterpreteerd als “a bed built is a bed filled”.

Toegepast op andere medische voorzieningen werd de “wet van Roemer” de theorie van de aanbod geïnduceerde vraag (AGV) of in het Engels “supplier induced demand” (SID). Er zijn een aantal concepten die aan de basis liggen van AGV maar in het algemeen refereert dit fenomeen naar de hypothese dat artsen zouden afwijken van hun ethische verantwoordelijkheden, en onderzoeken of behandelingen zouden instellen in hun eigen belang en niet in het belang van de patiënt. In een “fee for service” systeem zal AGV steeds leiden tot toegenomen consumptie van medische zorgen. Vele auteurs beschouwen AGV onvermijdbaar omdat patiënten en zorgverstrekkers nooit over gelijke kennis en informatie zullen beschikken. Deze asymmetrie is inherent aan het systeem. Het concept en het belang van AGV zijn echter onderwerp van veel debat onder gezondheidseconomen.

Resultaten van literatuurstudie federaal Kenniscentrum

In het KCE rapport wordt aan de hand van een systematische literatuurstudie onderzocht hoeveel bewijs er bestaat over de relatie tussen densiteit aan artsen en de consumptie

van gezondheidszorg. Een tweede objectief van de literatuurstudie was de relatieve magnitude van AGV in kaart te brengen vergeleken met andere determinanten zoals leeftijd en geslacht van de artsen of socio-economische karakteristieken en gezondheidskenmerken bij de patiënten. De literatuurstudie wordt in detail besproken in het rapport. In totaal werden 24 studies en 2 rapporten weerhouden.

Met uitzondering van één studie waren alle studies cross-sectioneel en werden ze uitgevoerd in landen met een fee-for-service systeem van betaling. De data collectie, artsen selectie, afhankelijke en onafhankelijke variabelen en statistische benadering verschillen substantieel in de verschillende studies. De meeste studies gebruiken facturatie data om de gezondheidszorgconsumptie te berekenen. In 4 studies werd een specifieke bevraging opgezet bij patiënten. In één studie werden ook de artsen bevraagd.

Het gebruik van gezondheidszorg werd benaderd volgens drie dimensies. Het betreft het volume werk per arts (het aantal contacten of prestaties per arts), de individuele intensiteit van zorg bij de patiënt (jaarlijks aantal medische contacten, aantal technische prestaties of de kans op een vervolgonderzoek) en de intensiteit van zorg op populatieniveau (proportie van de bevolking die bepaalde medische procedures ondergaat).

Dit nazicht van de literatuur kon geen conclusief antwoord bieden over het bestaan van een aanbod geïnduceerde vraag door de divergentie in setting, methode en kwaliteit van de bestaande data. Uit de verschillende studies kan men wel afleiden dat, als er zoiets bestaat als AGV, de magnitude erg beperkt is en dit gegeven niet geëxtrapoleerd kan worden naar andere specialisaties, regio's of landen.

Resultaten van de analyse van de Belgische data

In het rapport worden data geanalyseerd van de hele Belgische artsenpopulatie in het jaar 2005. De resultaten van deze empirische analyse zijn eveneens gebalanceerd. De resultaten van huisartsensiteit gemeten in de afzonderlijke gemeenten tonen een zeer zwakke evidentie in het voordeel van het bestaan van het fenomeen AGV. Een hoge densiteit aan huisartsen zorgt voor een kleine toename van het aantal consultaties per patiënt. Het effect is echter te sterk afhankelijk van de modelspecificatie. Voor het volume aan technische prestaties zijn de bevindingen wel consistent met de hypothese dat meer huisartsen in een gemeente meer onderzoeken induceren. Als men de data echter analyseert op arrondissementeel niveau, rekening houdend met grensoverschrijdende activiteiten, blijkt dit fenomeen opnieuw te verdwijnen.

De evidentie van het bestaan van AGV is veel meer conclusief voor specialistische zorg in België. Wat de intensiteit aan zorg betreft is enkel de correlatie met de densiteit aan psychiaters positief. Het aantal consultaties per specialist is echter sterk gecorreleerd aan de densiteit aan specialisten en dit voor alle medische specialiteiten. Het aantal consultaties bij een specialist stijgt in een

gegeven regio naarmate de densiteit aan specialisten in deze regio hoger ligt.

Hoe zit het in Nederland?

Onze noorderburen zijn natuurlijk ook geïnteresseerd in het fenomeen. Het ministerie van Economische zaken vroeg een onderzoeksrapport. Marc Pomp (2) geeft in dit rapport volgende samenvatting:

1. Hoewel het empirisch erg lastig is om aanbodgeïnduceerde vraag (AGV) overtuigend aan te tonen, zijn bij de volgende aandoeningen duidelijke aanwijzingen gevonden voor AGV: het knippen van amandelen (KNO), liesbreuk (chirurgie), spataderen (chirurgie en dermatologie), staar (oogheelkunde), rughernia (neuroloog), borstverkleining (plastische chirurgie) en incontinentie (gynaecologie).
2. De gevonden effecten zijn klein: een toename van het aantal artsen met 10% zou resulteren in extra zorgvolume van 1% à 2,5%.
3. Het „aftoppen“ van het aantal artsen in regio's met veel artsen per inwoner tot het landelijk gemiddelde, zou bij de aandoeningen genoemd bij conclusie 1 resulteren in een daling van het zorgvolume met ongeveer 1%.
4. Extrapolatie van de berekeningen achter de vorige conclusie naar de hele ziekenhuiszorg laat zien dat het „aftoppen“ van het aantal artsen per inwoner tot het landelijk gemiddelde zou resulteren in een daling van het zorgvolume met 0,5 tot 1%, afhankelijk van het aandeel van de omzet dat vatbaar is voor AGV. Als er geen effecten zijn op prijzen en tarieven, dalen de zorguitgaven met hetzelfde percentage. Als een lager aanbod van artsen leidt tot hogere prijzen en tarieven, dan pakt de daling van de zorguitgaven kleiner uit, en kan zelfs omslaan in een stijging.
5. Tegenover de extra zorguitgaven door AGV staat extra zorg die mogelijk heeft geresulteerd in gezondheidswinst bij de betrokken patiënten. Het is daarom niet mogelijk om harde uitspraken te doen over de maatschappelijke (on)wenselijkheid van AGV.
6. Een uitzondering op deze laatste conclusie is het knippen van amandelen. Nergens ter wereld worden bij kinderen de amandelen zo vaak verwijderd als in Nederland, en experts zijn het erover eens dat de knipfrequentie omlaag zou moeten. Het is daarom zorgwekkend dat de knipfrequentie juist is *toegenomen* nadat amandelen deel zijn gaan uitmaken van het vrije segment van de zieken-

huiszorg (waardoor extra amandel-DBC's [*] direct resulteren in extra inkomen voor KNO-artsen).

7. De gevonden AGV-effecten zijn te klein om drastische ingrepen te rechtvaardigen zoals het (blijven) beperken van de opleidingscapaciteit van artsen. Bovendien zou dit waarschijnlijk ook ten koste gaan van zinnige zorg en de invoering van marktwerking in de ziekenhuiszorg frustreren. Gezonde marktwerking is juist gebaat bij een ruim aanbod van artsen.

Besluit

Zijn artsen in staat hun eigen vraag te creëren? Deze vraag houdt gezondheidseconomen al decennialang bezig, zonder dat zij erin zijn geslaagd met een overtuigend antwoord te komen. De internationale literatuurstudie van het kenniscentrum en het Nederlandse rapport geven aan dat er sprake kan zijn van een beperkte vorm van AGV. De grootte van het fenomeen is echter te verwaarlozen. Ook de empirische studie van het kenniscentrum op Belgische data toont enkel een effect op consultatie bij specialisten en niet bij huisartsen. Er is ook geen effect op de intensiteit van de zorg (met uitzondering van de psychiatrische zorgverlening). Alleszins zijn de concepten achter het fenomeen „aanbod geïnduceerde vraag“ veel complexer dan het feit dat artsen hun inkomen op peil wensen te houden. Hiervoor werden door verschillende auteurs ook uitstekende modellen uitgewerkt bij voorbeeld door Labelle et al. De geïnteresseerde lezer kan dit conceptueel model voor AGV terugvinden in het rapport van het federaal Kenniscentrum. Beide rapporten die hier worden besproken zijn overigens gratis beschikbaar op het internet. Om het rapport terug te vinden moet u simpelweg de titel van het rapport invoeren in Google.

Bart Garmyn

Referenties

- 1) Roberfroid D, Stordeur S, Camberlin C, Van de Voorde C, Vrijens F, Léonard C. Het aanbod van artsen in België: huidige toestand en uitdagingen. Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE); 2008. KCE reports.72A (D/2008/10.273/07)
- 2) Pomp Marc : Aanbodgeïnduceerde vraag feit of fictie ? Onderzoeksrapport voor de ministeries van Economische zaken, juni 2009

[*] DBC = Diagnose Behandeling Code (vergelijkbaar met de nomenclatuur in België: een code voor een prestatie waar een bedrag tegenover staat)

HOE DE GRENDELS BREKEN?

In het januarinumnummer van PERIODIEK (driemaandelijks blad van het Vlaams Geneeskundigenverbond) neemt Jean-Pierre Rondas de stelling in dat het strategisch gezien beter zou zijn om onze politieke energie te richten op het afschaffen van de grendels in de grondwet, eerder dan op het uitstappen uit België. Brecht Arnaert sluit zich daarbij aan. In zijn essay „De Kwantumsprong“ pleit hij voor politieke ongehoorzaamheid in het federale parlement, alvorens er ook maar ergens uitgestapt wordt.

Het was Lode Claes die voor het eerst de observatie maakte dat onze Vlaamse volksvertegenwoordigers, hoewel in de meerderheid, hun democratisch recht niet opeisen als het erop aankomt. In „De afwezige meerderheid“ (Claes, 1984) schetst hij haarscherp hoe de Vlamingen, telkens wanneer zij moeten onderhandelen met de Franstaligen, op voorhand al hun troeven afgeven of het nalaten om op cruciale momenten door te drukken. Natuurlijk zijn er de psychologische verklaringen, zoals het historische minderwaardigheidscomplex (Sabbe, 1875) van de Vlamingen, en de sociologische verklaringen, zoals het feit dat Vlaanderen geen bovenlaag heeft (Ballegeer, 2005). Maar die verklaringen bieden geen antwoord op de vraag wat er nu effectief moet gebeuren om ons volk vrij te maken.

De antwoorden zijn verdeeld. Aan de ene kant is er het Vlaams Belang, dat van opvatting is dat we maar meteen voor Vlaamse onafhankelijkheid moeten gaan, en „alles ten noorden van de taalgrens“ tot grondgebied van de Vlaamse republiek moeten verklaren. Aan de andere kant is er de N-VA, die het plan heeft om binnen België zo groot te worden dat ze het Belgisch systeem kan overnemen, en ontmantelen.

Beide strategieën lijken me steriel. Aan de ene kant romantiseert het Vlaams Belang de Vlamingen te veel. Wij zijn geen Schotten of Ieren, die in een vlaag van heldhaftigheid plots de Vlaamse onafhankelijkheid gaan opeisen. Vlamingen zijn angsthazen. En aan de andere kant onderschat de N-VA hoe totalitair België wel is. Ze denken te kunnen groeien in het systeem om het op een dag over te kunnen nemen. Maar dat systeem vindt zichzelf heruit waar we bij staan.

Sinds art. 195 buiten spel werd gezet kan men de grondwet immers wijzigen zonder die wijzigingen te moeten voorleggen aan een nieuw parlement. Theoretisch is het vandaag mogelijk dat het parlement zijn eigen legislatuur dus verlengt tot 2019, of waarom niet, voor altijd. Dat maakt van dit regime een totalitair regime. De macht in België is autocratisch geworden. Er is dus niet langer een manier meer om via de politiek recht te halen.

Hoe totalitair het Belgische systeem wel is, wordt meteen duidelijk wanneer we de procedure tot het wijzigen van de grondwet eens van naderbij beschouwen. Een grondwetswijziging vereist namelijk een twee derde meerderheid over de hele Kamer (100 zetels). Die is vrij vlot te bereiken: er zijn 88 zetels in de Nederlandse Taalgroep, en slechts 62 in de Franstalige. Kunnen met andere woorden 12 Franstaligen overtuigd worden om een staatshervorming mee goed te keuren, dan kunnen dingen fundamenteel veranderen.

Maar dat is niet zo. Naast die twee derde meerderheidsregel is er immers nog een meerderheidsregel, die bij het grote publiek minder bekend is. En dat is dat in elke taalgroep ook nog eens een gewone meerderheid moet gevonden worden. Dit zorgt ervoor dat de meerderheid die nodig is voor institutionele hervormingen de facto verandert van een twee derde in een vier vijfde meerderheid.

Dit is al heel andere koek. Aangezien men met 31 zetels binnen de Franse Taalgroep al een blokkeringsminderheid op de been kan brengen, ligt het lot van het land in handen van één vijfde van het parlement. Zo is het een onomstotelijke waarheid dat N-VA zelfs met 80 % van de Vlaamse stemmen institutioneel geen sikképit kan veranderen. De sleutel tot institutionele hervorming ligt in België bij de minderheid, en dat is dat.

Maar het is nog erger. Omdat België geen democratie is, maar een participatie, zijn parlementairen slechts pionnen. De échte macht ligt bij de partijvoorzitters, en aangezien de PS nog steeds de grootste partij is (26 zetels), heeft in België niet enkel de minderheid de macht over de meerderheid, maar ook een minderheid binnen die minderheid, hetgeen België nog verder reduceert, van participatie tot oligarchie, en waarom niet: dictatuur.

Als de Vlamingen dus iets willen veranderen aan hun situatie, dan hebben ze het fiat nodig van zij die hen onderdrukken. Dat

dit niet vanzelf zal gebeuren, snapt het kleinste kind. De enige manier om in België nog recht te halen, is het breken van de wet. Dit is het idee dat ik in "De Kwantumsprong" (DKS) verdedig. De wet breken gaat voor vele mensen te ver, maar dan moeten zij zich afvragen wat het is dat de wetten legitimeert. Dat is het filosofisch onderzoek dat in DKS wordt: wat legitimeert wetten? Het klassieke antwoord is "democratie": wat een meerderheid ook maar beslist. Maar het is niet omdat een meerderheid met iets akkoord gaat, dat het daarom ook legitiem is. Als alle lezers van dit blad zouden beslissen dat u, individuele lezer, voortaan al hun lidgelden zou moeten betalen, dan zou dat een perfect democratische beslissing zijn. Maar daarom nog geen morele. Wat telt zijn individuele rechten, die onvervreemdbaar zijn, en elke wetgeving die deze rechten negeert, mag met het volste recht doorbroken worden.

De opdracht van onze Vlaamse politici is dus om de maatschappelijke krachten in de richting van dit moment te leiden. De vraag of Vlaanderen uit België moet stappen is ondergeschikt aan de vraag met welke reden we dat uiteindelijk doen. Want stel u maar eens voor dat Vlaanderen met een miezerige eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring zijn zelfstandigheid verkrijgt. Wat zouden die "Founding Fathers" dan aan hun kleinkinderen vertellen? Dat ze weliswaar de meerderheid hadden in het vroegere land, maar dat ze hun democratisch recht niet durfden opeisen? Wat een stichtend voorbeeld. In plaats van de regels van een onrechtvaardig spel aan te klagen, ga je maar beter een eigen spel spelen.

Nee. Wie de moed niet heeft om, bij machte, onrechtvaardigheid aan de kaak te stellen, is zeker niet in staat om zelf een rechtvaardig land te stichten. Wil Vlaanderen echt onafhankelijk worden, dan moet de stichting van dat land getuigen van een eigen kwantumsprong, een eigen reden van bestaan, een eigen existentie. Die is op heden nog steeds niet geformuleerd.

De opdracht van de Vlaamse Beweging is dus om de bevolking tussen nu en 2014 bewust te maken van de noodzaak van een morele sprong, buiten het wettelijk kader, maar binnen een universele moraliteit. Dit vraagt intellectueel leiderschap en moreel doorzettingsvermogen. Maar iets vertelt me dat dit alvast onder dit lezerspubliek ruimschoots aanwezig is.

Brecht Arnaert

www.dekwantumsprong.be

FINLAND AAN DE NOORDZEE *

De Standaard van 25 juli zet onder de titel: 'Finland is het beste jongetje van de klas' de resultaten van het rapport op een rijtje. Wij voegen de vergelijkbare resultaten van Vlaanderen tussen haakjes toe. Maar dan wel de resultaten die we zouden bereikt hebben in 2010 in de veronderstelling dat vanaf 1990 alle federale uitgaven en inkomsten per Gewest zouden geregistreerd zijn en er dus ook geen doorstroming van de transfers zou geweest zijn tussen de Gewesten.

° Finland heeft een begrotingstekort van 0,5 % van het bbp. (Vlaanderen heeft altijd een overschot gehad.)

° Finland heeft een overheidsschuld van 48,7 % van het bbp. (VL heeft sinds 1999 geen schuld maar een tegoed dat opgelopen is tot 194 miljard of 90 % van het Vlaams bbp.)

° Finland is het enige Euroland met een AAA-rating (VL zou een AAA+ hebben; wat we niet eens zouden kunnen gebruiken want we moeten geen leningen aangaan.)

° In Finland bevatten de pensioenkasen van de overheid meer geld dan het land heeft ontleend. (VL zou het gecumuleerde tegoed kunnen gebruiken om, zonder nog één euro bijdrage te innen, de pensioenen in de komende 20 jaren te betalen.)

° In Finland kromp de economie in 2009 met 8,5 %. In Vlaanderen met 2,3 %.

° In Finland gaat 66 % van de export buiten de eurozone. In Vlaanderen 42 %.

° Finland bedingt onderpanden als waarborg bij het geven van geld aan de Zuid-Europese landen en Ierland. Vlaanderen, meegesleurd op de Belgische Titanic, geeft vrolijk geld volgens de filosofie van minister Reynders: wie geeft, laat zien dat hij geen tekort heeft.

° Niettegenstaande de gezonde financiële toestand heeft Finland dit voorjaar voor 2,7 miljard bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd. Met meer belastingverhogingen dan besparingen. O.a. op de inkomens van meer dan 100.000 euro per jaar en verhoging van de BTW naar 24 %. Dit is het hoogste BTW-percentage in de eurozone.

Over de Vlaamse miljarden kunnen wij alleen maar dromen want het was maar een veronderstelling. Realistisch maar niet echt. De transfers zijn wel doorgestroomd. Tussen 1990 en 2010 hebben de Vlamingen 260 miljard verloren. We hadden in 2010 geen tegoed van 194 miljard maar we waren medeschuldenaar van 341 miljard Belgische overheidsschuld. We hebben toen voorspeld dat deze schuld in de komende jaren met tientallen miljarden zou stijgen. We zijn nu aan 377 miljard. De voorspelling blijft geldig. De rest van het land is al jaren niet in staat om één euro bij te dragen in de rentelasten op deze schuld. In plaats van aansluiting te zoeken bij de noordelijke kant van Europa zal Vlaanderen met een molensteen om de hals meegesleurd worden in de diepe putten van Zuid-Europa. De verantwoordelijkheid van de Vlaamse politici en de sociale partners is verpletterend.

Herman Deweerdt

* Ook gepubliceerd in Tussendoor, Doorbraak

Het enige positieve nieuws is dat de media, mede dank zij het VGV, eindelijk wat meer aandacht geven aan deze 1.200 gevangenen die als verworpenen in deze vergeetputten zijn opgesloten.

Maar eerst een schrijnende casus die meteen de toon zet. Frank V.D.B. zit al 20 jaar als geïnterneerde achter de tralies te Turnhout voor zware feiten. Hij heeft een “ongeneeslijke” psychische aandoening. Volgens zijn cipiers is hij een rustig man die af en toe door het lint gaat. Door gebrek aan behandeling en adequate opvang beseft deze man de uitzichtloosheid van zijn situatie waardoor hij psychisch ondraaglijk lijdt. [Nochtans bestaat in Nijmegen de Pompestichting waar ook Belgische veroordeelden met psychiatrische problemen terecht kunnen voor een behandeling. Een aantal centra met aangepaste zorg zijn aanwezig in Franstalig België. In Vlaanderen bestaat een dergelijk centrum niet. Geïnterneerden komen na hun veroordeling terecht in de psychiatrische vleugel (de zogenaamde annex) als er plaats is. In Antwerpen zijn er 40 plaatsen voor 125 geïnterneerden. Meer dan 1000 verblijven in een gewone cel.] Zijn euthanasieaanvraag is positief beoordeeld en zal waarschijnlijk extern uitgevoerd worden. Ik ben het eens met Louis Ide dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen het gebrek aan behandeling en deze aanvraag. Prof. Cosyns, oud-voorzitter van de Centrale Toezichtraad voor het Gevangeniswezen, vindt het schandalig hoe het gevangeniswezen omgaat met geïnterneerden en gedetineerden met een psychische ziekte. Hij besluit dat de geïnterneerde V.D.B. nog niet elke vorm van behandeling heeft gekregen die bij zijn ziekte past. Bovendien staat in de wet van 1930 dat elke gevangene recht heeft op een medische behandeling die kwalitatief even goed moet zijn als buiten de gevangenis. Een groter contrast met de voorkeursbehandeling die Farid “Le Fou” geniet is niet mogelijk. Hij zit alléén in een cel terwijl anderen met twee of drie een cel moeten delen, wordt voortdurend begeleid door twee cipiers, mag alléén douchen en wandelen en heeft een privésporthal met begeleider. Hij mag dagelijks telefoneren met een gereserveerde telefoon en voor de lieve vrede doet de directie er alles aan om hem te plezieren en dwingt hij zo een voorkeursbehandeling af waardoor hij reeds 36 keer in zes jaar tijd werd overgeplaatst. Ook dit is Belgisch!

Een tweede probleem is dat de gevangenen in het algemeen zwaar onder medicatie staan waarbij één op vijf antipsychotica krijgt, wat veertien keer zoveel is als bij de modale burger. Antidepressiva zijn driemaal hoger en één op vijf krijgt kalmeringsmiddelen. Deze overmedicatie zal de reïntegratie in de maatschappij niet bevorderen. Terecht zegt Prof. Cosyns dat deze cijfers de weerspiegeling zijn van een falend systeem en dat de zorgverlening zeer beperkt is. De aanzet werd gegeven door de gevangenis in Tilburg waar 650 gedetineerden verblijven en de medische staf deze medicatie stelselmatig ging afbouwen. Sven Todts, dienstdoend directeur Gezondheidszorg FOD Justitie, erkent dat één op tien gevangenen gespecialiseerde psychiatrische hulp nodig heeft en liefst veertig procent psychologische ondersteuning. Omdat er geen alternatieven zijn wordt dit dan maar vervangen door medicatie. Dat komt omdat de gezondheidszorg en het budget hiervoor

een bevoegdheid is van justitie. Daarom is de kwaliteit van deze zorg lager dan in onze buurlanden: daar wordt deze verantwoordelijkheid gedragen door Volksgezondheid. Die beschikken over grotere budgetten waardoor er meer geld is voor psychologische en psychiatrische centra. Zo beschikt justitie over een budget van 80 miljoen

euro voor de gezondheidszorg waarvan de helft is bestemd voor onderzoeken en behandelingen van de geïnterneerden. Met het resterende bedrag moet de zorg geregeld worden voor bijna 10.000 gevangenen wat duidelijk onvoldoende is. De aanschaf van noodzakelijke medische apparaten (zoals een tandarts kabinet) in elke gevangenis is dan blijkbaar onbetaalbaar zodat dure bewaakte transporten naar o.m. Brugge onvermijdelijk zijn.

Naast euthanasie en overmedicatie t.g.v. ondermaatse zorg komt de derde schande aan het licht. Honderdvijftig verstandelijk gehandicapten zijn opgesloten in onze Vlaamse gevangenissen. Het gaat om een zeer kwetsbare groep die onvoldoende vaardigheden heeft om zich te handhaven in de gevangenis en het daardoor lastig heeft met begrenzing waardoor een aantal plots door het lint gaat. In een zorginstelling kadert men dat, in een gevangenis heet dit agressie met als gevolg veiligheidscel en isolatie. Luc Stas, directeur van de Nieuwe Wandeling te Gent met 1.000 gedetineerden, erkent dat het aantal geïnterneerden dat er niet thuis hoort net dé overbevolking uitmaakt. Het is een fundamentele fout deze kwetsbare groep op te sluiten in een gewone gevangenis.

Om te eindigen volgt nu het schijnbaar betere nieuws. In Gent wordt volop gebouwd aan een forensisch psychiatrisch centrum voor 272 high-profile geïnterneerden type Frank V.D.B. Tegen maart 2014 kan het in gebruik worden genomen. Nu komt het minder goede nieuws: wie gaat dit centrum beheren? Het normale verloop van een bouw-aanvraag is eerst het lastenboek, waarbij de uitbater zijn visie op zorg kan overbrengen aan de architect, gevolgd door de openbare aanbesteding. Nu moet de toekomstige uitbater genoeg nemen met een bestaand gebouw. Tevens is het onduidelijk waar het budget vandaan moet komen om er een volwaardige zorginstelling van te maken. Tweede probleem is de aanwerving van 400 personeelsleden omdat het om knelpuntberoepen gaat. Roemeense of Bulgaarse verpleegkundigen zoals in de rustoorden? De opdracht is immers de geïnterneerde voor te bereiden op een verhuizing naar een psychiatrisch verzorgingstehuis of beschut wonen. Als dit niet lukt evolueert dit centrum naar een gewone gevangenis door dichtslibbing.

Op een zeldzame politicus na, zal dit probleem op 14 oktober worst wezen. Deze 1.200 verworpenen betekenen electoraal en menselijk niets. Elke mens verdient ondanks zijn daden en afkomst een goede levenskwaliteit ook in de gevangenis. En zeker als hij ziek is. Een demente bejaarde die verblijft in een RVT én maandelijks 2000 euro betaalt heeft deze kwaliteit. Toch een klassenmaatschappij of een incompetente justitie?

Jan Dockx

In *Periodiek* (juli 2012, p. 10) schetst Prof. Yvo Nuyens het onopgeloste en blijkbaar moeilijk oplosbare probleem van ziektepreventie bij kansarmoede. Pogingen daartoe blijken nauwelijks gezondheidswinst op te leveren en de auteur geeft toe dat zij “voorlopig de gezondheidskloof niet helpen verkleinen”. Nuyens ondersteunt op ‘theoretische gronden’ alternatieve voorstellen, die meer succesvol zouden moeten zijn en waardoor enige vorderingen zouden zijn gemaakt: 1. kansarme groepen in de preventieprogramma’s betrekken, 2. meer lokale aanpak; en 3. inschakeling van eerste lijn zorgverstrekkers.

Het is uiteraard een maatschappelijke plicht om zich met man en paard in te spannen om sociaal minder bedeelde groepen in de samenleving zo goed mogelijk te begeleiden en de gezondheidskloof aldus te overbruggen. De geringe successen van deze *secundaire* preventie echter kunnen een signaal zijn om de boeg om te gooien en zich te richten op onderzoek naar mogelijkheden van *primaire* preventie, waarbij oorzaken van individuele kwetsbaarheid worden beoogd en, indien mogelijk, worden vermeden.

Aangeboren gebreken, zuigelingensterfte, psychopathologie, chronische ziekten en voortijdig overlijden komen duidelijk meer voor in minder bedeelde gezinnen, bij laaggeschoolden en allochtonen. Deze associatie werd tot in den treure aangetoond, ook door vele anderen. Het kan echter niemand ontgaan dat enkelingen de kansarmoede en velerlei moeilijkheden trotseren en dit milieu overstijgen. Voorbeelden hiervan zijn er genoeg in de sportwereld, maar ook in andere maatschappelijke rangen. Dit danken zij aan een betere biologische constitutie.

Halverwege de 20^e eeuw domineerde de Amerikaanse school van kinderartsen, zoals Lilienfeld¹, Pasamanick & Knobloch². Zij pretendeerden dat zwangerschaps- en geboortecomplicaties, aangeboren afwijkingen, karakterstoornissen, autismespectrum en andere psychopathologie gevolg waren van *inplantingstoornissen van de vrucht*. Dit unificerende concept werd bekend als het ‘*continuum of reproductive wastage*’, of ‘*spectrum of reproductive casualties*’. Dit boeiende concept werd door de opkomst van de moderne genetica naar de achtergrond verdrongen, en vooral door het ‘genetisch reductionisme’ dat genmutaties verantwoordelijk acht voor elk van deze voortplantingsstoornissen. Een aantal epidemiologische wetmatigheden verduidelijken dat dit ‘continuum’ wordt veroorzaakt door biologische factoren:

(1) Een mannelijk overwicht is kenmerkend bij miskramen, doodgeboorte, zuigelingensterfte, wiegendood, aangeboren afwijkingen enz. Een sociologische verklaring is hierbij niet te bedenken. Dit mannelijk overwicht is des te evidentier naarmate miskramen vroeger in de zwangerschap optreden, maar ook bij het syndroom van Down, waar kiemceldelingen bij de bevruchting in het geding zijn. Dezelfde geslachtsverschuiving geldt ook voor infectieziekten, leukemie, mentale beperking, psychopathologie, schizofrenie, delinquentie, zelfmoord, en voortij-

dig overlijden. Hieruit blijkt dat dit continuüm van voortplantingsstoornissen veel breder is.

(2) Dit continuüm komt uitgesproken voor bij hoog-risico concepties, gekenmerkt door een hormonale disbalans met gevaar voor een optimale rijping van de eicel: bij te vroege of gevorderde moederleeftijd, bij een zeer kort of lang (onbedoeld) bevruchtingsinterval, bij diabetes, schildklier-aandoeningen en zwaarlijvigheid van de moeder. Deze condities komen meer voor in lagere sociale bevolkingslagen, waar onregelmatige menstruele patronen de regel zijn. Schade van de vrucht als gevolg van ‘overrijping van de eicel’ bij dieren werd reeds in 1882 aangetoond door Pflüger³ en bevestigd door anderen talloze malen. Analogie hiervan bij de mens ligt voor de hand.⁴

Recente aanwinsten op het terrein van ‘epigenetica’ kunnen hier oplossingen aanleveren. Epigenetische mutaties gedragen zich niet conform de klassieke Mendeliaanse wetten, maar ontstaan ‘*de novo*’ en worden uitgelokt door omgevingsfactoren, met name tijdens de cruciale meiotische delingen van de eicel en bevruchting⁵. Hoog-risico concepties komen daarom in het vizier. Horsthemke en zijn team in Essen (DI) hebben het oude begrip ‘*pre-ovulatoire overrijping van de eicel*’ opnieuw ter hand genomen en bij zoogdieren aangetoond dat niet alleen chromosomale afwijkingen, zoals reeds lang bekend, maar ook epigenetische afwijkingen het gevolg ervan zijn. Gebrekkige DNA-methylering en/of DNA-demethylering blijken verantwoordelijk voor afwijkende epigenetische reprogrammeringsprocessen. In allerhande chronische ziekten die behoren tot het continuüm van voortplantingsstoornissen worden deze mutaties nu ook aangetroffen⁶.

In *Periodiek*, jan. 2011, p.9, werd gewezen op het belang van de eerstelijnszorgverstrekkers bij ‘*voortplantingshygiëne*’, waardoor enerzijds niet-optimale bevruchtingen en dus “kwetsbare lieden” vermeden worden. Anderzijds wordt gezonde progenituur bevorderd. Door onderzoek en de implementatie ervan hierop te concentreren, is er uitzicht op “dichting van de gezondheidskloof”. Dit is ‘*eugenetica*’ in de ware en moderne betekenis van het woord⁷.

1. Lilienfeld et al. Relationship between pregnancy experiences and the development of certain neuropsychiatric disorders in childhood. *Am J Public Health* 45:637-643,1955.

2. Knobloch H, Pasamanick B. Some etiologic and prognostic factors in early infantile autism and psychosis. *Pediatrics* 55: 182-191,1975.

3. Pflüger E., Versuche der Befruchtung Überreifer Eier. *Arch. ges. Physiol.* 26:76, 1882.

4. Jongbloet P.H. Overipeness of the egg - Mental and physical handicaps in connection with overipeness ovopathy. Thesis VU Amsterdam 1971 H.E. Kroese N.V. -Leiden.

5. Horsthemke B, Ludwig M. Assisted reproduction: The epigenetic perspective. *Human Reprod* 2005,11:473-482.

6. Jongbloet P.H et al. Methylentetrahydrofolate reductase (MTHFR) gene polymorphisms resulting in suboptimal oocyte maturation: a discussion of folate status, neural tube defects, schizophrenia, and vasculopathy. *J Exper & Clin Assist Reprod* 5:5-12, 2008.

7. Jongbloet PH. Prepregnancy care: background biological effects. In: Chamberlain G, Lumley J., editors. *Prepregnancy Care: a Manual for Practice*. London: Wiley, 1986: 31-52.

Piet Hein Jongbloet

Het is niet enkel een Duitse les: transferbetalingen remmen vaak hervormingen. Waarom moeite doen als het helpende geld vanzelf binnenkomt? Dat systeem komt onder grote druk zodra de nettobetalers de broeksriem moeten aanhalen.

Carsten BRZESKI, Senior economist bij ING België - DE TIJD - 12/04/12

KORTE BERICHTEN

ETHIEK EN GELD

Het College van Zorgverzekeraars (Nederland) heeft geadviseerd om twee zeldzame stofwisselingsziekten: de ziekte van Pompe en de ziekte van Fabry, samen 175 patiënten, niet meer terug te betalen. Hun behandeling kost tussen de 400.000 en 700.000 euro per patiënt en per jaar en dat vindt het College te duur. Het klinkt erg kil maar in sommige landen wordt dergelijke financiële afweging voor de kost van een mensenleven al jaren toegepast. In Engeland mogen de inspanningen om een patiënt één extra levensjaar te bezorgen, niet meer dan 37.000 euro kosten. In Nederland een Pompe patiënt één extra levensjaar geven kost zowat 15 miljoen euro. De minister van Volksgezondheid gaat nu met de producenten van de betreffende geneesmiddelen onderhandelen over een prijsvermindering. Maar met een prijsverlaging is de lont niet uit het debat. De volgende jaren worden in Nederland nog tientallen andere dure medicijnen onder de loep genomen. Daarbij gaat het niet alleen om zeldzame ziekten maar ook bijvoorbeeld over medicijnen voor kankerbehandeling (DS 03.08.12). In een later bericht liet de Nederlandse ziekteverzekering weten dat de terugbetaling van de ziekten van Pompe en Fabry niet in gevaar komt (DS 07.08.12).

Albert Baert

ROB en RVT in Vlaanderen

In Vlaanderen is er een verschuiving bezig van het aantal plaatsen in klassieke rustoorden voor bejaarden (ROB's), waar matig zorgafhankelijke verblijven, naar plaatsen in de duurdere rust- en verzorgingstehuizen (RVT's), bestemd voor zwaar zorgafhankelijke bejaarden. Het aantal plaatsen in de ROB's is gedaald tot 26.000, terwijl dat in de RVT's gestegen is tot 42.000. Als compensatie voor de afbouw van de ROB's zet Vlaanderen meer middelen in voor het bevorderen van zelfredzaamheid van bejaarden: in thuiszorg, in vormen

van zelfstandig of halfzelfstandig wonen en in dagcentra, waar bejaarden, die 's nachts thuis of bij een mantelzorger verblijven, terecht kunnen.

In Wallonië en Brussel is er nog een overwicht van ROB's (36.000 plaatsen) op RVT's (26.000 plaatsen).

Bron: Guy Tegenbos, DS 16.08.12

Eric Ponette

AANTAL GEBOORTEN IN VLAANDEREN DAALT

Voor het eerst sinds jaren werd in Vlaanderen in 2011 een lichte daling vastgesteld in het aantal geboorten in vergelijking met 2010, namelijk 1,6 %. Dit meldt het jaarlijks rapport *'Het Kind in Vlaanderen'* uitgebracht door *'Kind en Gezin'*. Tot vorig jaar was er een lichte stijging, onder meer door immigratie. Hierdoor ontstond een toenemende druk op het aantal plaatsen voor kinderopvang en vooral in het onderwijs. In vergelijking met 2010 is het aantal kinderen onder drie jaar met ruim 3.000 gestegen, tussen drie en zes met ruim 5.000 en onder 12 jaar met meer dan 11.000. Uiteraard neemt hierdoor de kansarmoede toe, evenals de kindermishandeling en kinderverwaarlozing, die nauw hiermede zijn gelieerd.

Drie kwart van de kinderen in Vlaanderen heeft het Nederlands als moedertaal, een daling met 5 % vergeleken met vijf jaar geleden.

Een blinde vlek in dit plaatje, zo meldt *'Kind en Gezin'*, is het probleem Brussel. De gegevens van *'Kind en Gezin'* en van de Franstalige tegenhanger *'Office de la Naissance et de l'Enfance'* zijn niet op elkaar afgestemd, waardoor het totaal plaatje ontbreekt. Volgens een eerdere studie is er te Brussel nood aan 4.000 extra plaatsen in de Nederlandstalige kinderopvang. Slechts 35 werden er toegewezen, hoewel 250 klaar waren voor erkenning. "Dat is soms ontmoedigend" klinkt het dan, als een bekend eufemisme.

Piet Hein Jongbloet

TEKORT AAN VERPLEEGKUNDIGEN IN VLAANDEREN

Vlaanderen ontgroent en vergrijsst in snel tempo en het globale kostenplaatje werd en wordt nog altijd onderschat. Maar misschien nog veel belangrijker dan het tekort aan infrastructuur zoals service-flats, rusthuizen e.d. is het nijpend tekort aan zorgpersoneel (DT 03.08.12).

Op dit moment is 0,3 het aantal kandidaat-verpleegkundigen per vacature in Oost-Vlaanderen. Zorgnet Vlaanderen zoekt nu al 1.700 verpleegkundigen en 300 zorgkundigen. Peter Degadt verwacht 60.000 extra vacatures in de komende 6 jaar. Naast de toenemende zorg is er immers ook een grote uitstroom van personeel. Verzorgenden worden ook zorgbehoevend.

Daarom wordt de blik nu gericht op het buitenland. De VDAB organiseerde in juni een jobdating in Madrid. Spanje heeft al langer een overschot aan verpleegkundigen en nu de crisis er hard toeslaat hebben steeds minder verpleegkundigen werk. De wooncentra Veilige Haven in Aalter en Ten Bossche in Deinze namen contact met de VDAB en dit resulteerde in een kennismakingsbezoek van 8 Spaanse verpleegkundigen. Deze prille twintigers kunnen, als alles goed gaat, al in september aan de slag. Hun diploma moet hier nog wel bekrachtigd worden en ze zullen ook Nederlands moeten leren. Maar er was zeker geen gebrek aan motivatie voor dit laatste. "Natuurlijk gaan we jullie taal leren, hoe kan je anders een goed contact hebben met je patiënt", zei Victoria (20) uit Toledo. Ze worden verder geholpen bij hun integratie en die van hun partners. Selectieve arbeidsmigratie dus, ... maar het blijft een noodoplossing. Ondertussen moet verder maximaal worden ingezet op lokale rekrutering voor dit steeds nijpende knelpuntberoep.

Hendrik Verbrugge

Onderwijs moet emanciperen en geen sociale ongelijkheid installeren. Het kan zorgen voor gelijke startkansen. Een probaat middel is de leerplicht te verlagen van 6 naar 3 jaar.

Marleen VANDERPOORTEN, Jean-Luc VAN RAES, Bart SOMERS en Noël SLANGEN - DE TIJD - 31/05/12

Het probleem is ook dat mensen op den duur dreigen te vergeten dat DNA alleen hun aanleg bepaalt. Wat je eet, met wie je samenwoont, in welk klimaat je leeft, die dingen zijn even belangrijk.

Jean-Jacques CASSIMAN - KNACK - 20/06/12

De waarborgen voor Dexia en andere financiële instellingen vormen een immense bedreiging en kunnen de schulden makkelijk nog een pak hoger stuwten. En de crisis zal de komende maanden wellicht met vertraging wegen op de werkgelegenheid en nog meer op de faillissementen.

Isabel ALBERS - DE TIJD - 04/08/12

DE GORDEL

Het oorspronkelijke doel van de jaarlijkse "gordel" in september met wandelaars en fietsers in de Vlaamse Rand rond Brussel was: het Nederlandstalig karakter van die Rand te beklemtonen en te vrijwaren.

De 32ste gordel op 2 september ll. trok slechts 29.500 deelnemers: 14.000 minder dan in 2011 en 50.000 minder dan in 2010 (jir en ty, DS 03.09.12). Meerdere factoren kunnen hiervoor verantwoordelijk zijn. De onvolledige splitsing van het kiesarrondissement BHV (geen splitsing voor de 6 faciliteitengemeenten) en de bedrieglijke ont-dubbeling van het gerechtelijk arrondissement (toename van het voorrecht op Franstalige rechtspraak in Halle-Vilvoorde) veroorzaakten ontmoediging. En BLOSO kondigde bovendien aan dat deze gordel de laatste in zijn soort was (M. Justaert en G. Tegenbos, DS 25.08.12).

Carla Galle, de baas van BLOSO, beloofde in een interview in datzelfde artikel vanaf 2013 te zullen zorgen voor een nieuw sportief-creatief evenement, eveneens in de Vlaamse Rand op de eerste zondag van september en dat de doelstelling blijft: het promoten van die Vlaamse Rand.

Het valt af te wachten of die politieke boodschap niet afgezwakt zal worden. Ooit zei wijlen Guy Spitaels: "Le lion flamand rugit, mais n'a plus de dents." Afwachten dus. Intussen geven we Carla Galle het voordeel van de twijfel.

Eric Ponette

STIJGENDE VRAAG NAAR GRATIS ZORG

"De crisis drijft de Belgen naar gratis zorg" kopt De Standaard (Maxie Eckert, 02.08.12).

In wijkgezondheidscentra kunnen patiënten gratis een huisarts raadplegen en zich laten verzorgen door een verpleegkundige of een kinesitherapeut.

In 2004 maakten nog maar 123.000 personen gebruik van het systeem, doch in 2011 waren reeds 250.000 inwoners in België ingeschreven in een wijkgezondheidscentrum. Ook is het aantal wijkgezondheidscentra in België tussen 2002 en 2010 meer dan verdubbeld: van 51 naar

110.

De financieel-economische crisis wordt dus ook duidelijk voelbaar in de gezondheidszorg.

Eric Ponette

HET PESTGEDRAG VAN ZIEKENFONDSEN

Het was reeds bekend dat de correspondentie met de ziekenfondsen omvangrijk is en vooral gaat over regelnevelij inzake attesten en correctiedocumenten i.v.m. nomenclatuurfouten die in feite zichzelf uitwijzen. Vooral vergissingen in de datum van het GMD zijn een dankbaar onderwerp waarbij de originelen nooit worden toegestuurd om terug in te dienen bij de belastingen, teneinde te vermijden tweemaal belastingen te moeten betalen voor hetzelfde getuigschrift. Ook het derde betalingsstelsel loopt vaak mank, waarbij meer getuigschriften teruggestuurd worden dan betaald.

Nu zijn de patiënten aan de beurt i.v.m. Bf besparingen. De ziekenfondsen moeten zelf 20 miljoen euro inleveren. Ze kunnen dat vermijden als ze eenzelfde bedrag besparen op de Bf geneesmiddelen voor hun leden. Sindsdien is het pestgedrag nog meer tot ontwikkeling gekomen! Het dossier wordt twee of drie keer teruggestuurd om puur administratieve redenen. Deze vertragingstechniek van twee tot drie maanden is wellicht voldoende om deze 20 miljoen te vermijden. Zo krijgen demente bejaarden het dreigende standaardformulier om zich te verdedigen voor de arbeidsrechtbank. Van klantenservice gesproken.

Jan Dockx

"TEKORT AAN HUISARTSEN"

Met de regelmaat van een klok steekt het verhaal over huisartsen tekort de kop op. Dit heeft haast steeds te maken met lokale situaties in een aantal steden en dorpen van Vlaanderen waar een nijpend tekort ontstaat, dat dan via een of ander kanaal de pers haalt die daar dan gretig op inpikt.

Om hierover een globale betrouwbare schets voor Vlaanderen te maken beschikken wij zoals algemeen bekend over veel te weinig gegevens.

Het is zeker zo dat er in een aantal regio's plaats en werk is voor aan aantal starten-

de huisartsen, en die komen er ook aan. De laatste jaren is er een toenemend aantal studenten geneeskunde en de cijfers tonen aan dat het huisartsenvak zeker groeiende interesse krijgt. Deze nieuwe generatie huisartsen is ook erg goed opgeleid en gaat ook zeer efficiënt aan de slag. De nieuwe medische kennis is steeds vlotter en sneller bereikbaar, de communicatie tussen zorgverleners, patiënten en verzekeraars verloopt veel efficiënter en ook de technologie reikt voortdurend nieuwe instrumenten en technieken aan die het huisartsenvak veel performanter maken.

Wij mogen er gerust in zijn dat de komende generatie huisartsen, met hoeveel zij ook mogen zijn, er wel klaar voor staan om de patiënten van de noodzakelijke en kwaliteitsvolle zorgen te voorzien.

Huisartsen hebben de laatste jaren al heel veel gerealiseerd rond samenwerking en deelnemen aan opleiding van collegae, maar wat betreft concrete gezamenlijke praktijkorganisatie in overleg met de andere gezondheidswerkers en verdeling van taken is er nog heel wat werk te verrichten. Als huisartsen zijn wij waarschijnlijk zoals alle artsen sterk individueel bezig en zijn wij geen keien in het meewerken aan een gestructureerde gezondheidszorg, met het verdelen van verantwoordelijkheden en het toewijzen van opdrachten.

Een erg verrassend en positief punt is dat heel wat oudere huisartsen duidelijk langer aan de slag blijven dan algemeen gedacht en dit biedt interessante mogelijkheden

Hier moeten wij als collegae allen samen erg creatief zijn in aantrekken van jonge collegae en hen hierbij steun bieden en mogelijkheden geven om hun eigen carrière uit te bouwen. Maar ook de overheid heeft hier een grote verantwoordelijkheid om ondersteunende maatregelen te nemen die overdracht van praktijken veel vlotter laten verlopen

Het tekort aan huisartsen is erg lokaal en ook relatief, maar werk maken van gestructureerd doorgeven van praktijk en zorgverlening in de meest ruime betekenis is een erg dringende opdracht voor de overheid en alle spelers op het terrein.

Chris Geens

Voor Luc Coene, de gouverneur van de Nationale Bank, is de les van vijf jaar financiële crisis dan ook zonneklaar: willen de overheden hun rol van behouder van het economisch systeem kunnen spelen, dan moet de schuldgraad drastisch naar omlaag.

Stefaan MICHELSSEN - DE TIJD - 11/08/12

Een arbeider in Antwerpen is intussen al 15 tot 20 procent duurder dan zijn Duitse collega. En de Belg houdt netto minder over, hé!

Ronnie LETEN, Belgische CEO van de Zweedse multinational Atlas Copco - DE TIJD - 11/08/12

Het zal nog makkelijker zijn een dossier van de staatsveiligheid in te kijken dan een dossier dat de fiscus over u heeft opgesteld.

Willem DEBEUCKELAERE, voorzitter privacy commissie - DE TIJD - 25/08/12

FRANSTALIGE ZIEKENHUIZEN NOG ALTIJD TE DUUR

Voor de Belgische ziekenhuizen wordt nagegaan of zij voor een reeks standaard-ingrepen de "referentiebedragen" overschrijden, d.w.z. gemiddeld meer kosten aanrekenen aan het Riziv dan de collega's. Meestal is dat omdat zij te veel bijkomende onderzoeken doen en/of onnodige technologieën of verouderde methodes hanteren; het gaat dus niet om de honorariassupplementen die artsen aanrekenen aan patiënten. Overschrijden ze een referentiebedrag dan moeten zij aan het Riziv teruggeven wat zij boven het gemiddelde aanrekenden. Alhoewel dit nog steeds slechts voor een beperkt aantal ingrepen wordt nagegaan, moeten de ziekenhuizen toch bijna vijf miljoen euro (4,9) terugstorten, zo meldde minister Onkelinx (PS) aan senator Louis Ide (N-VA). Dat is nauwelijks minder dan het jaar voordien (5,4 miljoen euro) en dan het jaar daarvoor (5,9 miljoen). De terugvordering gebeurt met veel vertraging. Zo werd in 2011 slechts teruggevorderd voor 2008.

De communautaire opdeling van de terugvordering blijft nog steeds dezelfde. De Franstalige ziekenhuizen moeten 3,95 miljoen terugbetalen, de Vlaamse 0,99 miljoen of een verhouding van tachtig versus twintig. Dit betekent dat de de Franstalige ziekenhuizen nog steeds een duurdere geneeskunde bedrijven. In 2008 ontspoorde vooral de Henegouwse ziekenhuizen (1,9 miljoen terugvordering) gevolgd door de Franstalige Brusselse (0,72) en de Luikse (0,69). De Luxemburgse moeten helemaal niets terugbetalen. De Limburgse (0,09) en de Antwerpse (0,127 miljoen) maar weinig.

Bron: G. Tegenbos, DS 31.07.12

Albert Baert

"DE GRONDSTROOM IN VLAANDEREN"

Na de memorabele verkiezingen van juni 2010 realiseerden de verliezende Vlaamse partijbonzen zich "de grondstroom in Vlaanderen te hebben gemist" Zij hadden jaren lang krampachtig de Belgische constructie verdedigd, maar verkondigden nu luidop en gedurende meer dan een jaar lang niet in een federale regering te zullen stappen zonder de N-VA, grote winnaar van de verkiezing. Eén boze

toespraak in Laken was voldoende om hen opnieuw door de knieën te zien gaan. Een graadmeter van deze **grondstroom** is de overstap van de landelijke zuilgebonden naar de onafhankelijke ziekenfondsen. Het ons goedbekende Vlaams en Neutraal ziekenfonds, dat mede op de bres staat voor de splitsing van de gezondheidszorg, opereert uiteraard niet landelijk. De jaarlijkse cijfers, die het Riziv hierover prijs geeft, leren ons hoe het ledenaantal bij de landsbonden van christelijke en liberale mutualiteiten evenals socialistische ziekenfondsen ten opzichte van 2005 stelselmatig daalt, en dit ten voordele van de neutrale en onafhankelijke ziekenfondsen. De stijging is vooral te zien bij het Vlaams & Neutraal ziekenfonds: in het laatste jaar sloten zich 3.260 nieuwe leden aan, dit is een winst van 5,5%. Na de schaamteloze terugtocht van Wouter Beke, Alexander De Croo, Caroline Genez en Wouter Van Besien, die een nieuwe afgang voor Vlaanderen accepteerden en Di Rupo op het paard tilden, kijken wij met spanning uit naar de verschuivingen in 2012, graadmeter van de grondstroom in Vlaanderen!

Piet Hein Jongbloet

MINDFULNESS

De leeftijd waarop mensen voor het eerst depressief worden, ligt almaar lager. Dertig jaar geleden waren het vooral veertigers, nu situeert het zich vooral tussen je veertiende en je twintigste. De Vlaamse suïdecijfers bij jongeren bevestigen het probleem. "Op dat moment worden nieuwe hersengebieden actief en misschien moeten we ter preventie evenveel aandacht besteden aan de mentale hygiëne van onze jongeren als aan lichamelijke opvoeding", zegt Filip Raes, psycholoog en hoofddocent aan de KU Leuven, die dit najaar de resultaten van zijn onderzoek bij 400 Vlaamse leerlingen uit het middelbaar onderwijs zal publiceren. Opgetogen over de resultaten breekt hij nu al een lans voor MBSR, mindfulness based stress reduction in combinatie met MBCT, mindfulness based cognitive therapy.

Mindfulness is een meditatie techniek met wortels in het boeddhisme en met evidence based studies die aantonen dat training door een coach het risico op

depressie halveert. Het komt erop neer dat je aandacht hebt voor alles wat er op je afkomt. Je leert op heldere manier kijken naar je gedachten en gevoelens. Negatieve zaken worden op tijd vastgesteld, je leert er afstand van nemen én je leert er niet van weg te lopen. Piekeren wordt aangepakt, zwartkijken wordt vermeden en zo leer je een negatieve spiraal te vermijden. Dit wordt al toegepast op palliatieve afdelingen, bij eetstoornissen, bij fobieën, om te stoppen met roken, om zelfvertrouwen te herwinnen, bij gedetineerden, ... Het heeft alvast niets met semi-religieuze toestanden te maken. Jo Vandeurzen onderzoekt, in het licht van een nieuw actieplan suïcidepreventie 2012-2020, de mogelijkheden van mindfulness. Wordt vervolgd.

Bron: J. De Ceulaer, DS 16.06.12

Hendrik Verbruggen

GEZONDHEIDSZORG GEMEENSCHAPSBEVOEGDHEID

De defederalisering van de gezondheidszorg nog niet voor morgen dus!

Welke materies worden nu weer geheel of gedeeltelijk overgeheveld naar de deelstaten?

Juist: gehandicaptenzorg, ziekenhuizen, ouderenzorg, revalidatie, geestelijke gezondheidszorg, PREVENTIE, ORGANISATIE VAN DE EERSTELIJNSGEZONDHEIDSZORG, gezondheidszorgberoepen.

In principe hebben de gemeenschappen die bevoegdheden toegewezen gekregen en moet er nu een verdeling van de middelen volgen via een jaarlijkse dotatie in de financieringswet.

Maar in tijden van crisis zijn er natuurlijk geen federale middelen om door te geven en "uit doorgaans goed ingelichte bron" vernemen wij dat bij de voorbereiding van de "septemberverklaring" men binnen de Vlaamse regering hoopt dat een volgende staatshervorming er helemaal niet komt, want er zijn helemaal geen middelen voor!

En dus blijft alles bij het oude en heeft de federale overheid dus net als voordien weer vrij spel.

Getuige hiervan is het potsierlijk rondschrijven van de FOD Volksgezondheid aan de huisartsenkringen aangaande de te

... op dit ogenblik is Vlaanderen niet eens in staat zijn jongeren onderwijs te geven in degelijke gebouwen. Het schoolgebouwenpatrimonium is fel verouderd, de wachtlijst voor de bouw of renovatie van nieuwe schoolinfrastructuur is nog nooit zo lang geweest.

Stefaan MICHIELSEN - DE TIJD - 30/08/12

De lidstaten hebben ooit ingestemd met de overdracht van soevereiniteit, maar de EU is een haaienbek. Europese integratie is geen ideaal meer maar een noodverband, een dwangbuis. Democratisch verkozen Europese regeringen die schuchter een eigen beleid pogen te voeren worden afgeblaft door een links-liberale eurocommissaris als de Zweedse Cecilia Malmström, die door niemand is gekozen.

Christian DUTOIT - MEERVOUD - september 2012

verwachten hittegolf in de tweede helft van augustus II. en "het voorkomen van dramatische gevolgen".

Volgens de ons goed bekende Michel Van Hoegerden, directeur-generaal basisgezondheidszorg en crisisbeheer, worden de erkende huisartsenkringen op de hoogte gebracht, conform het plan. Waarvan zij juist op de hoogte gebracht worden, is mij na herhaalde lezing van de nota nog steeds niet duidelijk geworden. Wel staat er aan het einde van de brief vermeld dat er folders kunnen besteld worden. Kortom, wij krijgen hier weer een prachtige illustratie van hoe het niet moet, niet kan, maar nog wel een tijdje zal zijn.

De federale overheid zal nog in lengte van dagen informatie blijven sturen naar eerstelijns werkers, over preventie in instellingen waar gehandicapt, ouderen en geesteszieken verzorgd worden, en dit hoofdzakelijk op kosten van de grootste gemeenschap van dit land, ondanks de afgesproken overhevelingen.

De afspraak was dat deze zomer alle teksten over de over te hevelen materies zouden klaar zijn om hiermee in 2013 naar het parlement te gaan. Helaas mogen wij binnenkort een nieuwe informatieve nota van de FOD verwachten over de risico's van de komende koude golf en de wijze waarop de huisartsenkringen de risico- patiënten hiervoor beter kunnen huisvesten. De samenwerking met het KMI zal verstevigd worden ten voordele van de zwaksten, zoals in de nota staat.

Laten we hopen dat er snel verkiezingen komen.

Chris Geens

RADICALE ISLAMSCHOLEN IN BELGIË

Saudi-Arabië financiert in België een tiental scholen, waar de leerkrachten de Arabische taal en een radicale vorm van de islamitische godsdienst onderwijzen. Minister Annemie Turtelboom waarschuwt op basis van gegevens van de staatsveiligheid: "ze beantwoorden aan de wil van de Saudische autoriteiten om de officiële islam van het land, het wahabisme, te propageren; die doctrine baseert zich op een strenge interpretatie van de islamitische godsdienst, zoals beleden in de tijd van de profeet."

Voor de staatsveiligheid zijn die scholen allesbehalve onschuldig. De geldstromen om die scholen te financieren blijven grotendeels onder de radar volgens de voorzitter van de Belgische antiwitwascel, Jean-Claude Delepière. Hij betreurt dat hij de geldschietters niet mag controleren, vermits hij enkel de financiering van terroristen in de gaten mag houden.

De onderwijsinspectie heeft geen inlichtingen over die scholen, aangezien ze niet erkend worden door de Vlaamse overheid omdat ze de taalwetten overtreden, zo legt

coördinerend inspecteur Jean-Louis Leroy uit.

Bron: Lars Bové, DT 21.08.12; Lars Bové en Barbara Moens, DT 22.08.12

Eric Ponette

PUSSY RIOT

Op 17 augustus II. werden drie leden van de Russische vrouwelijke punkgroep "Pussy Riot" veroordeeld tot twee jaar straffkamp wegens "hooliganisme gedreven door religieuze haat".

Wat hadden ze mispeuterd? In een Moskouse kerk hadden ze dansend "Moeder Maria, verdrijf Poetin!" gezongen. Zij wilden tegelijk de verwevenheid tussen kerk en staat in Rusland hekelen (Floris Akkerman, DS 18.08.12; Jasper D'Hoore, DT 18.08.12).

En zeggen dat juist Poetin, voormalig agent van de communistische geheime dienst KGB, die verwevenheid hoog in zijn huidig vaandel draagt.

Eric Ponette

PRIVÉKLINIEKEN

In het artikel "Privékliniek voor de rijken, algemeen ziekenhuis voor de armen" (De Standaard 02.08.12) worden vragen gesteld omtrent de toegankelijkheid en de kwaliteit van de zorgen in privéklinieken onder meer in het domein van de oogheelkunde en de esthetische chirurgie.

De meeste, zo niet alle, artsen die in een privékliniek werken of zelf een privékliniek hebben opgestart zijn ook aan een ziekenhuis verbonden waar zij, zoals elke andere arts, wachtdienst lopen. In die privéklinieken worden ook meestal ingrepen uitgevoerd die niet gedekt zijn door het Riziv zoals esthetische chirurgie-ingrepen, lensimplanten na cataract of clear lens extractie waarbij premium implantlenzen (bifocale of accommodatie lenzen) worden ingeplant om zo de patiënt brilvrij te maken, en ingrepen van refractieve oogchirurgie. De patiënt kiest dus zelf voor die bepaalde ingrepen en die bepaalde locatie en zoekt de arts op die hem het meeste vertrouwen geeft. Met de wetten op de patiëntenbescherming is het zo goed als onmogelijk dat de patiënt niet eerst uitvoerig zou zijn ingelicht omtrent de aard van die ingrepen en de kostprijs eraan verbonden.

Indien het voor vele ziekenhuizen moeilijker is geworden een beroep te kunnen doen op bepaalde specialisten, dienen die ziekenhuizen zich te beraden en initiatieven te nemen om de werkomstandigheden aantrekkelijker te maken.

Wat de oogheelkunde betreft werden de 16 bestaande extramurale centra inmiddels door een onafhankelijk keuringsbureau gecertificeerd en dit op aanvraag van o.a. de aanvullende ziekteverzekeraars. Globaal werd de kwaliteit van die centra als zeer hoogstaand gecodeerd ondanks het feit dat deze zonder de financiering van de overheid werden gerealiseerd. Daarenboven

zorgen de beroepsverenigingen van de verschillende specialismen voor een bewaking van de kwaliteit van de toegevoegde zorgen.

Frank Goes, Stichter van het eerste extramuraal Oogcentrum in Benelux in 1984

GEBREK AAN N-TALIG PERSONEEL IN BRUSSELE RUSTHUIZEN EN WOONZORGCENTRA

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) zijn slechts twee woonzorgcentra erkend door de Vlaamse Gemeenschap; 33% hebben een Franstalig statuut en 57% zijn bicommunautair, hetgeen niet betekent dat ze tweetalig zijn. Professor Dirk Devroey (vakgroep Huisartsgeneeskunde VUB) deed een internet-enquête bij de hoofdverpleegkundigen van woonzorgcentra in het BHG aangaande de talenkennis en daaruit voortvloeiende communicatieproblemen

(<http://huis.vub.ac.be/publicaties/rapportWZCtaal.pdf>).

De studie betreft de 21 centra (participatiegraad 13%) die de enquête volledig invulden. Zeven zijn erkend door de Franse Gemeenschap en 14 zijn bicommunautair. In deze centra zijn er 1.819 inwoners en 551 zorgverstrekkers. De meeste inwoners en zorgverstrekkers spreken of begrijpen Frans. Er zijn toch 126 inwoners (7%) die enkel Nederlands spreken en 2% spreekt geen Nederlands of Frans. Bij de zorgverstrekkers spreekt 93% Frans en slechts 21% Nederlands. Er zijn meer zorgverstrekkers die Arabisch (23%) of een Afrikaanse taal (26%) spreken dan Nederlands. Om met de patiënten te kunnen communiceren wordt aangenomen dat in elke instelling minstens 5 zorgverstrekkers de taal van de patiënt moeten kennen. In 4 van de 21 centra, waaronder één met bicommunautair statuut, is er geen enkele Nederlandssprekende zorgverstrekker en in 12 zijn er minder dan de noodzakelijke vijf. In 9 van de 21 centra wordt melding gemaakt van communicatieproblemen en bij een kwart (23 inwoners) leidt dat tot sociale isolatie.

Het hoeft geen betoog dat het gebrek aan talenkennis leidt tot problemen bij de verzorging. Een oplossing is niet in zicht. De woonzorgcentra bieden niet het meest aantrekkelijke werk en kunnen daarom moeilijk tweetalig personeel vinden. Een groot deel van het personeel is van vreemde afkomst. De vergrijzing en ontgroening van de autochtone bevolking in Brussel en in de rest van Vlaanderen zal er alleen maar toe leiden dat het aantal autochtone bejaarden zal toenemen en het aantal autochtone kandidaten voor een zorgberoep in rusthuizen zal verminderen. Enkel een aanhoudende inspanning om de talenkennis vooral bij allochtone zorgverstrekkers te verbeteren kan dit communicatieprobleem indijken.

Robrecht Vermeulen

WIE ZIJN DAN DE 'IN ZICHZELF GEKEERDEN'?

In verband met de rel op een vakantie-kamp voor jongeren in Wallonië en het aldaar geldende verbod om de leeuwen-vlag te hijsen, tenzij samen met een Belgische driekleur, werd gereageerd door de Vlaamse Volksbeweging (VVB). Deze organisatie verzocht alle Vlaamse gemeenten positief te staan t.o.v. de Waalse haan als symbool van de Waalse identiteit: *'Wij willen integendeel alle Waalse bezoekers uitnodigen open en vrij hun symbolen mee te dragen en te tonen wanneer ze bij ons op bezoek komen. Vlaanderen blijft de Waalse vrienden passend en met respect welkom heten.'*

Piet Hein Jongbloet

RECHTSPRAAK IN HV NA "SPLITSING" GERECHTELIJK ARRONDISSEMENT

Begin augustus ll. trokken jonge vandalen een spoor van vernieling door Vilvoorde: elf ingeslagen autoruiten, drie tijdelijk werkonbekwame politieagenten en acht opgepakte twintigers. Zes ervan werden door de politie ter beschikking gesteld van het parket van Brussel; het parket vroeg verlenging van de aanhouding, doch alle jongeren werden in de vooravond vrijgelaten (Maxie Eckert, DS 03.08.12).

Zij die denken dat dergelijke feiten in Halle-Vilvoorde (HV) na de "splitsing" van het gerechtelijk arrondissement BHV (eigenlijk gerechtelijk arrondissement Brussel) een ander verloop zullen kennen, hebben het mis voor.

Enkel het parket wordt gesplitst in een tweetalig parket voor Brussel en een Nederlandstalig parket voor HV, doch er worden Franstalige parketmagistraten uit Brussel gedetacheerd naar HV. De rechtbanken worden niet eens gesplitst doch ontdubbeld in Nederlandstalige en Franstalige rechtbanken, die bevoegd blijven voor alle inwoners van gans BHV: dus geen afzonderlijke rechtbanken voor HV.

Volgens advocaat Fernand Keuleneer zal er in de praktijk weinig veranderen: "De taalwet zal in Vilvoorde nog steeds bepalen dat verdachten in strafzaken mogen kiezen voor een Franstalige procedure. Het enige verschil is dat de parketmagistraat een uit Brussel gedetacheerde Franstalige zal zijn. Nu is dat vaak een Nederlandstalige. Het wordt dus eigenlijk nog erger." (Joost Van Opdorp, DT 04.08.12)

Eric Ponette

Termen als "populisme" en "extreem-rechts" betekenen eigenlijk niets. De kwalificaties zijn er alleen om aan te geven dat je het niet eens bent met iemand.

Thierry BAUDET - ELSEVIER -
01/09/12

Wat die burger na aan het hart ligt, kwam gisteren nauwelijks aan bod: het manke strafbeleid, het kaduke straf-uitvoeringsbeleid. Het feit dat herrieschoppers soms meteen weer vrijgelaten worden. Dat straffen van minder dan drie jaar niet uitgevoerd worden.

Guy TEGENBOS - DE STANDAARD -
04/09/12

Er heerst duidelijk een groot verschil inzake visie op het economische en het budgettaire tussen Vlaanderen en Wallonië. Het resultaat is een halfbakken beleid daar ergens tussenin. Vlaanderen wil besparen, herstructureren en saneren, in Franstalig België is de bereidheid daartoe veel minder groot. In een confederaal model kan je met die verschillen beter omgaan.

Johan VANOVERTVELDT - TRENDS.be
- 10/09/12

Ooit heeft Johan Vande Lanotte tijdens een debat op de Antwerpse boekenbeurs uitgelegd dat een einde maken aan België uiteindelijk heel eenvoudig is: het Vlaamse Parlement laat aan het Waalse Parlement en aan de Franse Gemeenschapsraad weten dat zij, de Vlamingen, ermee stoppen. De Franstalige politici beseffen dat en bereiden zich hierop voor.

Rik VAN CAUWELAERT - KNACK.be -
10/09/12

Vlaams & Neutraal Ziekenfonds Verrassend voordelig!

Naast de klassieke ziekenfondsvoordelen, zoals o.m. hulp in het buitenland, jeugdvakanties en ziekenvervoer, komen wij ook tussen in de volgende gevallen:

Ongeacht uw leeftijd!

- >> Brillen en lenzen tot 100 euro
- >> Alle vaccinaties tot 75 euro
- >> Diëtist of psycholoog tot 50 euro
- >> Lidgeld sport- of fitnessclub tot 30 euro

Specifieke troeven!

- >> Geboortevoordelen tot 888 euro, waaronder ook terugbetaling van luiers
- >> Orthodontie: terugbetalingen tot 750 euro
- >> Tandimplantaten tot 500 euro
- >> Lasertherapie van de ogen tot 250 euro
- >> Kampvergoedingen tot 30 euro
- >> Voetverzorging tot 25 euro

Ontdek nog meer voordelen in ons ziekenfondspakket: www.vnz.be of vraag vandaag een infopakket of vrijblijvend huisbezoek aan via **0800-179 75**. Veranderen van ziekenfonds is heel eenvoudig. Bel ons gratis nummer of surf naar onze webstek en wij doen graag de rest.

Bel gratis:

0800-179 75

Hoofdzetel:

Hoogstratenplein 1 - 2800 Mechelen - www.vnz.be
Kantoren & brievenbussen over heel Vlaanderen

Vlaams & Neutraal Ziekenfonds
UW VRIJHEID, UW ZEKERHEID

HUISARTSEN WACHTPOSTEN, EEN ZORG VOOR IEDEREEN

De huisartsenwachtpost

De huisartsenwachtposten zijn een nieuw fenomeen aan de horizon van de Vlaamse en nationale gezondheidszorg. Dit verschijnsel is zowel van groot belang voor de volksgezondheid, zeker voor de huisartsen, vooral voor de patiënten natuurlijk, maar uiteindelijk ook voor alle medische en paramedische disciplines.

Tot voor kort zorgde elke huisartsenkring ervoor dat alle lokale huisartsen er in onderlinge samspraak toe kwamen om tijdens de periode van het weekeinde (van vrijdagavond tot maandagmorgen) een of meerdere huisartsen bereikbaar te stellen voor patiënten met een dringende hulpvraag. De Provinciale Commissie van de Orde van Geneesheren (en dames, mag ik aannemen) bewaakt nog steeds het systeem en komt tussen bij geschillen.

Het is een fenomeen van de laatste jaren dat binnen de huisartsenkringen nu "wachtposten" worden opgericht zodat huisartsen niet meer van thuis uit, of van in de eigen praktijk, de wachtdienst waarnemen, maar vanuit een wachtpost actief zijn.

In zo'n wachtpost, die goed herkenbaar en aangekondigd in dorp of stad wordt opgezet, is er meestal telefoonpermanentie, praktijk-assistentie en is er aanwezigheid van een of meer waarnemende artsen die in goed uitgeruste medische kabinetten de aangeelde patiënten ontvangen. Naast deze zogenaamde "zittende wacht" is er ook een "vliegende wacht". Vanuit elke post vertrekken ook goed uitgeruste en goed herkenbare "wachtpostwagens" met chauffeur, de noodzakelijk uitrusting en de wachtpostarts. Kortom dit gaat om een hele bedoening die voor, bij en ook na de start heel wat overleg, afspraken, organisaties en financiering vraagt.

Momenteel worden over heel het land +/- 50 huisartsenwachtposten gepland, waarvan er reeds 2/3 gerealiseerd zijn; aan het einde van volgend jaar moeten alle voorziene stations werkzaam zijn, loopt de zogenaamde experimentele fase af en komt de tijd van bijsturen er aan.

Een win-win verhaal?

Wat zijn nu de voordelen van dergelijk wachtpostensysteem in vergelijking met de vroegere situaties waar de individuele huisartsen vanuit de eigen praktijk opereerden?

° De kwaliteit van de zorg voor de patiënt zou duidelijk beter moeten zijn. Er is snelle en deskundige opvang van alle patiënten die zich aanmelden en de verleende zorg in prachtig uitgeruste kabinetten en via exclusieve vliegende eenheden waarborgt prima kwaliteit.

° Huisartsenzorg

Dank zij deze zeer efficiënte zorg komen de patiënten ook steeds in een "huisartsensfeer" terecht en neemt de kans op niet noodzakelijke doorverwijzing naar intramurale zorg af. Labo en beeldvorming kunnen aangevraagd worden zonder dat de betrokkene langs een ziekenhuisspoeddienst moet passeren.

° Verslaglegging

In het klassieke wachtsysteem zorgden de meeste wachtartsen voor degelijke verslaglegging aan de betrokkene huisarts, maar in het huidige wachtpostsysteem is een goede automatisering ingebouwd, zonder belasting voor de wachtlopende arts. Er komt natuurlijk enig administratief werk aan te pas, maar dit is best doenbaar.

° Snelheid van zorg

Zowel in de wachtpost als tijdens huisbezoeken betuigen de patiënten nu al hun grote tevredenheid. De wachttijden zijn er kort, het personeel is bijzonder vriendelijk en gedienstig en ook de stemming bij de wachtartsen zit er goed in omdat de ondersteuning ongelooflijk goed is. Ook hier bestaan natuurlijk nog een aantal kinderziektes in de laatst bijgekomen posten, maar de algemene tevredenheid is groot.

° Daling werkdruk ziekenhuis spoedafdelingen?

Patiënten krijgen snel door dat huisartsenwachtposten veel patiëntvriendelijker en persoonlijker zijn dan spoedafdelingen en veel minder tijd kosten. Zij ontdekken ook snel dat zij bij de wachtpost op eenzelfde terugbetaling kunnen rekenen als bij de eigen huisarts, maar de “gratis toegang” van de spoeddiensten in de ziekenhuizen blijft een duidelijk voordeel. Nu de experimentele fase aan haar einde komt, moeten in een aantal regio's in Vlaanderen toch al cijfers bekend zijn die al dan niet aantonen dat er een verschuiving van het aanbod op komst is.

° Het prijskaartje

Waarom betaalt het RIZIV nu heel dit erg dure experiment?

* Men mag er van uitgaan dat het eerste punt de kwaliteit van de zorg aangaat, waarbij de individuele patiënt tijdens de weekeindperiode beter, sneller en accurater zorgen ontvangt.

* Maar het RIZIV heeft zeker ook aan de huisartsen gedacht die nu onder veel betere condities hun wachtbeurtrol kunnen opnemen, goede ondersteuning en verslaggeving krijgen en toch ook duidelijk aan prestige winnen bij de uitoefening van een noodzakelijk onderdeel van hun functie.

* Tot slot gaan wij er van uit dat de beheerders van de volksgezondheid ook bedenken dat een performante eerstelijnszorg, de overstap naar de tweede lijn beter gaat beheersen. Zo zou degelijk investeren in de huisartsenwachtposten het totale hulpverleningskostenplaatje moeten drukken.

° Wat kan mislopen

* Die 50 huisartsenwachtposten kosten het RIZIV, ook al in proefstadium, bakken vol geld. Als wachtdoende arts kunnen wij perfect merken dat hier heel wat volk aan de slag is en dat de geleverde prestaties niet in verhouding zijn tot de kostprijs. Dat kan veranderen en zich corrigeren, zegt men bij het bestuur van de kring.

* Wat gebeurt er in de spoedafdelingen van de ziekenhuizen indien hun aanbod van patiënten werkelijk afloopt. Hebben zij een andere regie of reclameboodschap klaar?

* Stel dat huisartsenwachtposten een groot succes worden en nog meer geld nodig hebben. Wie praat dan met wie om de brand te blussen?

Besluit

Boeiende materie toch wel, de huisartsenwachtposten. Zo wordt de intramurale zorg voor de eerste maal mogelijk aangestuurd door de basis – gezondheidszorg. Goed idee inderdaad dat zowel RIZIV, eerstelijnszorg en intramurale zorg samen aan de praat gaan. Opvallend wel dat de verzoekers in dit debat eigenlijk helemaal niet nodig zijn. Wordt vervolgd.

P.S. VVMV is hierbij zeker een goed platform voor samenspraak, omdat de wetenschappelijke verenigingen van diverse disciplines elk vanuit hun eigen hoek deze kwestie kunnen bekijken.

Chris Geens

VGV-MEDEDELINGEN

WIL NOTEREN IN UW AGENDA

° Jubileumconcert 20 jaar Phaedra CD / 20 jaar In Flanders' Fields 1992-2012

- datum: zondag 28 oktober 2012 om 17 u
- plaats: deSingel (blauwe zaal), Desguinlei, 2018 Antwerpen
- thema: muziek van Lodewijk Mortelmans, August de Boeck, Frits Celis, Moessorgski/Ravel
- uitvoerders: Liesbeth Devos, sopraan; Symfonieorkest Jeugd en Muziek-Antwerpen
- dirigent: Ivo Venkov
- inlichtingen: mob: +32 479 873 667 of info@phaedracd.com

° Bezoek VGV en Doktersgild Van Helmont aan Jordaens en de Antieken met inleidende voordracht door Prof. dr. Joost Vander Auwera

- datum: zaterdag 24 november 2012 om 13u15
- plaats: Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Regentschapsstraat, 3, te Brussel
- inlichtingen: VGV-secretariaat (tel.nr.: 03/ 322 28 50 en info@vgv.be)

° Nieuwjaarsconcert Antwerps Kultureel Overleg (AKO)

- organisatie: AKO met inbegrip van VGV
- datum: zondag 6 januari 2013 om 11 u
- plaats: deSingel, Antwerpen
- thema: uitvoering van De Vlaamse Leeuw, Walkurenrit (R. Wagner), Concierto de Aranjuez voor harp en orkest (J. Rodrigo), Hongaarse dans nr. 6 (J. Brahms), selectie uit "Schilderijtentoonstelling" (Moessorgski – Ravel)
- uitvoering: Euregio Jeugdorkest onder leiding van Hans Casteleyn
- toegang (concert + receptie): 30 euro; kinderen tot 16 jaar: 5 euro (storten op rekeningnummer van VGV: 407-3062251-47)

° Algemene ledenvergadering VGV 2013

- datum: zaterdag 23 februari 2013
- plaats: Katoennatie te Antwerpen

STATUTAIRE ALGEMENE LEDENVERGADERING VGV TE ANTWERPEN SINT PAULUSKERK OP 10 MAART 2012

Bart Garmyn, secretaris en **Geert Debruyne**, penningmeester

1. Verslag statutaire algemene ledenvergadering van 26 februari 2011 te Gent Bijloke

Samenstelling Raad van Bestuur:

Vorige statutaire vergadering werden twee nieuwe leden gekozen in de Raad van Bestuur. Eén nieuw lid werd nadien gecoöpteerd door het bestuur.

Lieve van Ermen is cardioloog. Op leeftijd van 50 is zij via Yolande Avontroodt naar de VLD gegaan. Vervolgens heeft zij deze partij geruild voor LDD. Zij is gemeenteraadslid in Kalmthout en is 3 jaar senator geweest. Zij wil graag stage doen in palliatieve zorg en leert arabistiek.

Frank Goes heeft in 1983 het eerste out-patient daghospitaal opgericht in Antwerpen. Hij is ook als één van de eerste oogartsen gestart met refractieve chirurgie. Op dit ogenblik heeft hij een uitgebreide groepspraktijk met 5 full time equivalent oogartsen. Zijn zoon (Frank jr) werkt ook in de praktijk en heeft recent de verantwoordelijkheid overgenomen. Frank senior schrijft historische boeken en is bestuurslid KARVA.

Dirk Brutsaert is Gentenaar van geboorte met een carrière in Antwerpen. Hij is emeritus gewoon hoogleraar in Antwerpen. Heeft in die functie de oprichting van UA en UZA meegemaakt. Hij is voorzitter Vlaamse Academie Geneeskunde en heeft het voorrecht gehad om de statuten van de vereniging te herschrijven. Hij heeft in deze academie ook actieve commissie's opgericht.

Samenstelling Raad voor Advies:

Dr. E. De Bleeker is niet langer lid van de Raad voor Advies.

Prof. Dr. A. Dupont, decaan geneeskunde en farmacie van VUB, heeft toegezegd om deel uit te maken van Raad voor Advies.

2. Jaarverslag 2011

In memoriam:

° Op 29 juni 2011 overleed te Leuven VGV-lid Prof Jozef Victor Joossens.

° Op 27 juli 2011 overleed te Malle VGV-lid Jean De Keyser.

° Op 26 september 2011 overleed VGV-lid Jules Van Boxelaer. Naast een drukke huisartsenpraktijk was hij ook politiek zeer actief als gemeenteraadslid, provincieraadslid en volksvertegenwoordiger bij de Volksunie. Voor het VGV was hij jarenlang lid van de Raad van Bestuur.

2.A Ledenwerving

In 2011 hadden we 381 leden en 20 partners van leden. Er is een verlies van 5 leden tegenover 2010. Vorig jaar hadden we een winst van 8 leden. Laatste 2 jaar dus ongeveer status quo gebleven qua ledenaantal.

Dit jaar zijn er ook 14 nieuwe leden waarvan 2 leden via de "Van Helmont Gilde".

5 leden VGV zijn overleden in 2011

De Raad van Bestuur zou dan ook willen vragen aan elk bestuurslid, maar ook aan elk lid aanwezig op de AV, om 3 tot 4 nieuwe leden aan te spreken.

Er was een voorstel van Lieve Van Ermen om een bericht op Facebook te zetten.

Bart Garmyn en Jan Dockx zijn bezig een Facebook pagina aan te maken.

Er zal een specifieke vergadering worden georganiseerd om VGV bekend te maken op sociale websites ("links" met Medica, KVHV en andere studentenorganisaties). Ook dit is een taak voor Jan Dockx en Bart Garmyn..

2.B VGV Cultuur

° 26/02/2011: bezoek STAM Gent

° Er werden stappen ondernomen om paleis Stocklet te bezoeken. Er is geen bezoek voor private personen mogelijk.

° 7/05/2011: bezoek aan Tuymans en de tentoonstelling over Vlaamse en Venetiaanse meesters.

Toegegeven: de combinatie van beide tentoonstellingen is ongewoon.

Met 60 deelnemers hebben we toch bijzonder genoten van deze twee wel erg contrasterende tentoonstellingen.

° 1/10/2011: bezoek MAS

Het MAS is voortaan de thuisbasis van de stadshistorische, maritieme, volkskundige, etnografische en precolumbiaanse verzamelingen, kortom vijf musea voor de prijs van één. Bovendien is het gebouw zo ontworpen dat de verticale wandeling unieke uitzichten op de stad en de haven garandeert van op elke verdieping.

° 3/12/2011: bezoek aan Brugge : Vorstelijk verzameld: Van Eyck-Gossaert-Breugel.

Van chirurgijns tot pestheiligen - Ziek zijn in Brugge in de 16e en 17e eeuw.

° 28/04/2011: bezoek aan Tongeren en Gallo-Romeins Museum: Sagalassos

° Najaar: bezoek aan Rijsel

2.C Andreas Vesalius

Vesalius wordt herdacht op 31 december 2014. Prof. Chris Geens is voorzitter van de Leuvense club. Er werd een VZW opgericht: Vesalius 2014. Voorzitter is Prof. Robrecht Van Hee, Prof. Paul Broos is ondervoorzitter. Rol van VGV is het huisvesten van de maatschappelijke zetel en het bieden van logistieke steun.

2.D Voorbereiding symposium Contingentering

De problematiek rond contingentering beheerst reeds geruime tijd de gemoederen binnen de vereniging. In het aprilnummer *Periodiek* verscheen reeds een artikel van Prof. Albert Baert gesteund op een studie van Bernard Himpens decaan geneeskunde in Leuven. Prof. Baert heeft een raamtekst geschreven met het standpunt van VGV. Artsen uit de vier Vlaamse universiteiten en het middenveld worden aangesproken om rond het thema van de contingentering een zo breed mogelijk discussieforum op te bouwen.

Datum en plaats: Koninklijke Academie Geneeskunde Brussel op 13 oktober 2012

2.E Periodiek

° De voorpagina werd gewijzigd in afwachting van het Vesaliusjaar.

° Verslagboek Symposium VGV-VVMV 23 oktober 2010 over "Armoede en Gezondheidszorg in Vlaanderen" is uitgekomen in maand juli 2011. Dit vervangt het reguliere nummer van juli omwille van besparingen.

2.F Politiek lobbywerk

° Prof. Andre Van Assche is lid van VGV en heeft brief gestuurd naar VGV met vraag om Air Malta te contacteren ivm klacht: op vliegtuigreis 16 juni van Air Malta berichten enkel in Frans, Engels en Maltees.

° De oprichting leerstoel Richard Celis, oud-voorzitter ANZ en oud-voorzitter "Vlaanderen feest". Vlaanderen feest is de beweging die samenwerkt met Vlaamse Regering om subsidies te geven aan gemeenten die Vlaamse symbool naar voren willen brengen.

Omwille van zijn verdienste wordt er een leerstoel opgericht. 5 jaar lezingen over identiteit en de implicatie van identiteit op natievorming.

Bovendien organiseert Vlaanderen feest, samen met de Vlaamse regering, een Prijs gericht naar studenten die scriptie over identiteit en politieke implicaties naar voren willen brengen. Deze groep vroeg onze morele steun. Bestuur VGV ging akkoord om de naam van VGV te gebruiken voor publiciteit rond deze activiteiten.

° Gebruik van Standaard Nederlands VRT.

RVB geeft akkoord om namens VGV de tekst te ondersteunen om VRT er toe aan te zetten Standaard Nederlands te promoten.

° Taalgebruik in Elisabethziekenhuis te Brussel : Guido Ghekiere wou aandacht van VGV voor dit probleem. Voorstel is om namens VGV een brief te schrijven naar directrice Dr. De Bie i.v.m. onvoldoende aantal tweetalig personeel.

3. Financieel verslag 2011 en begroting 2012

Het financieel jaarverslag 2011 werd voorgesteld, goedgekeurd en het bestuur werd ontlast. De vergadering keurde het voorstel van ongewijzigde ledenbijdrage voor 2013 goed.

In 2011 werd een totale inkomst van bijna € 53.000 gerealiseerd. € 15.400 hiervan is afkomstig van de ledenbijdragen. De uitgaven in 2011 bedroegen evenwel € 55.500. Het oorspronkelijk begrote verlies van € 4.000 wordt dus niet gerealiseerd en het verlies wordt beperkt tot € 2.600. De eindbalans is dus toch opnieuw negatief. Hierbij dient nog opgemerkt dat jaarlijks uit de effectenrekening voor circa € 700 wordt verbruikt. Sedert meer dan 5 jaar worden zodoende de reserves steeds kleiner. Deze bedragen nu nog in liquiditeiten een totaal van zo'n € 21.500.

De begroting voor 2012 oogt gunstig daar een evenwicht tussen inkomsten en uitgaven (€ 51.100) kan worden verwacht. Hiervoor rekenen we evenwel op extra sponsoring naar aanleiding van het Symposium van oktober 2012. Het afhaken van één van de verenigingen die van de VGV-lokalen en -diensten gebruik maakte, zal immers een belangrijke mindering van de inkomsten tot gevolg hebben. Het bestuur sancet door een nieuwe beperking van het aantal personeelswerkuren en de redactieraad door het inkrimpen van het aantal bladzijden in 'Periodiek'. Het blijft nuttig dat elk lid zich inspent om eventuele adverteerders voor het tijdschrift 'Periodiek' aan te brengen.

OVV-MEDEDELINGEN

MEDEDELING van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) dd. 27.08.12

De laatste Gordel? BHV gesplitst?

De Gordel van 2 september 2012 werd aangekondigd als “De laatste Gordel” onder het voorwendsel dat de splitsing van BHV het doel van De Gordel zou geweest zijn en dat BHV nu zou gesplitst zijn. Beide beweringen zijn vals.

Het kiesarrondissement BHV is niet volledig en niet zuiver gesplitst. Integendeel, de zes faciliteiten-gemeenten werden afgesplitst van Vlaanderen. Het gerechtelijk arrondissement BHV is helemaal niet gesplitst.

Het doel van De Gordel was het Vlaams karakter van de rand rond Brussel te bevorderen. Dat doel is helemaal niet veilig gesteld. Integendeel, door de talrijke oude en nieuwe privileges voor de Franstaligen in Vlaams-Brabant, door het oprichten van een Hoofdstedelijke Gemeenschap en door het afbouwen van de voogdij van de Vlaamse overheid, wordt het Vlaams karakter van de Vlaamse rand rond Brussel meer dan ooit bedreigd.

Het OVV roept de Vlaamse politici op De Gordel ook de volgende jaren te behouden. Desgewenst wil het OVV met zijn 40 Vlaamse verenigingen samen met het organiserend Bloso zijn schouders zetten onder een vernieuwd maar blijvend Vlaams gordelinitiatief.

Afspraak zondag voor de 32ste gordel en op zondag 1 september 2013 voor de 33ste Gordel.

Namens het Dagelijks Bestuur van het OVV.

Robrecht Vermeulen, voorzitter

Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen – Passendalestraat 1A – 2600 Berchem
Telefoon: 03 320 06 31 ■ Fax: 03 366 60 45 ■ E-post: secretariaat@ovv.be
Bezoek onze webstek: www.ovv.be

AK-VSZ berichten

° In juli ll. publiceerde het Aktiecomitee voor een Vlaamse Sociale zekerheid (AK-VSZ) een **brochure** met twee artikels:

- Actualisering van de geldtransfers uit Vlaanderen
- Relativeringstechnieken van de geldstroom uit Vlaanderen.

Het is een bundeling van twee teksten die eerder verschenen in PERIODIEK (okt. 2011 en april 2012). De tekst is eveneens beschikbaar op www.akvsz.org; een exemplaar van de papieren versie kan gratis bekomen worden op aanvraag via akvsz@vzn.be of via tel.nr. 03/ 322 28 50 van het VGV-secretariaat.

° In september ll. gaf het AK-VSZ bijgevoegde **cartoon** over de geldtransfers uit Vlaanderen vrij: verspreiding is toegelaten. Wie de elektronische versie wil bekomen, kan zich ook wenden tot hoger vermelde contactpunten.

E.P.

Jaarlijks verdwijnen ongeveer 12 miljard euro uit Vlaanderen naar Wallonië en Brussel via 4 kanalen: de sociale zekerheid, de overige federale begroting, de bijzondere financieringswet en de rentelasten op de federale overheidsschuld. Dat is meer dan 1860 euro per Vlaming of 380 euro per seconde (zie ook: www.akvsz.org)

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Medisch project ALAY PUSO en KRISTONG HARI - Filippijnen

JEKA-Ontwikkelingssamenwerking vzw steunt verschillende projecten in Brazilië en de Filippijnen. Twee ervan zijn de medische projecten "Alay Puso" en "Kristong Hari" van de dokters Jimmy en Ruth Morales in de Filippijnen die dankzij giften en de steun van JEKA Sint-Paulusjeugdkampen vzw helpen om de gezondheidszorg te verbeteren.

Eigenlijk zou het de taak moeten zijn van elke goede regering in te staan voor de volksgezondheid. Jammer genoeg is, sinds het ontstaan van de Filippijnen als natie, volksgezondheid nooit echt een prioriteit geweest.

Ondanks het feit dat in de Filippijnen gemiddeld 3.000 dokters per jaar afstuderen, is er een groot tekort aan dokters in de landelijke gebieden: 65 % wijken uit, 30 % vestigen zich in de grote en middelgrote centra. Enkel 5 % wordt bereid gevonden plattelandsdokter te worden. Dat is 1 dokter per 18.000 inwoners aldaar.

Toen wij met het project "ALAY PUSO" ("vrijgevig hart") in 1990 van start zijn gegaan, was het voornaamste doel goed uitgekozen mensen uit de veraf gelegen dorpen te trainen en hen de nodige kennis, vaardigheid en uitrusting mee te geven om hun omgeving en burens het essentiële betreffende gezondheidszorg en ziektepreventie aan te leren. Creativiteit, vindingrijkheid en zelfvertrouwen liggen aan de basis van dit hele project.

Ondertussen hebben wij nu goed getrainde gezondheidshelpers in de provincies Benguet, Ifugao en Kalinga-Apayao en in de Bergprovincie. Menigeen onder hen zijn ook traditionele vroedvrouwen.

Onze 6 trainingsseminaries in 2011 kenden telkens een grote opkomst. Gelukkig vielen de geplande seminars telkens tussen de tyfoons in, uitgezonderd in Barlig, Mt. Province, waar een enorme grondverschuiving de weg verschillende dagen versperde. Doch 2 dagen later hielden we een seminarie met 101 gezondheidswerkers.

Elke gezondheidswerker ontving als aanvulling van zijn EHBO-kit een pakket bestaande uit rugzakken, paraplu's, povidone oplossing (ontsmettingsmiddel), verbanden voor wonden en 200 paracetamol tabletten. En voor hen die er nog geen hadden een bloeddrukmetten. In samenwerking met de Australische Zusters waren er ook steriele handschoenen en enkele scharen voor de verloskundigen beschikbaar.

Wanneer wij onze healthworkers de directe vraag stelden of zij bereid waren in deze zin verder te werken, was hun eensluidend antwoord een volmondig "ja". Hun opleiding en een sterke "Bayanihan" geest (wat betekent "deelname aan") hielpen het project aan zijn succes. In de dorpen is nog steeds een diep respect aanwezig voor iedereen die met de daad van genezen te maken heeft: voor medicijnmannen, kwakdokters, priesters en traditionele geboortehelpers. Wij zijn dan ook zeer blij dat wij menigeen van deze door iedereen aanvaarde "helers" tot Alay Puso mogen rekenen. Wij slagen erin hen op vergissingen en verkeerde opvattingen te wijzen én tevens hun technieken te verbeteren.

Enkele jaren geleden hadden we een komisch voorval. Een van onze gezondheidswerkers werd bij een bevalling geroepen. Hij begon met, zoals voorgeschreven, uitvoerig zijn

handen te schrobben, dan stelde hij zich op voor de vrouw in lithotomie-positie. Maar wanneer hij het hoofdje zag naar buiten komen, viel hij in zwijm. Gelukkig maar was het niet de eerste bevalling voor de dame in kwestie, en kon zij zelf de navel afbinden.

Kristong Hari medische kliniek

De Kristong Hari ("Christus Koning") kliniek blijft voor de armste bewoners van de steeds uitbreidende sloppenwijken in Manilla een veilig toevluchtsoord. Elke dag is daar een drukke dag. Het eerste uur gaat het over basis gezondheidszorg, voeding, hygiëne, verantwoordelijkheden bij het ouderschap en makkelijke remedies bij eenvoudige zaken zoals verkoudheden, koorts, hoesten en huidaandoeningen. Voornamelijk ademhalingsproblemen, maag- en darmproblemen en huidaandoeningen komen hier veelvuldig voor. Grote families samengepropt in overvolle woningen, een gebrek aan proper drinkwater en slechte voeding dragen allemaal bij tot deze problematiek.

Van bij het begin werd tuberculose als een zeer groot probleem aanzien. Volledige families zijn besmet. De laatste tijd is het verontrustend voor ons om te zien hoeveel jonge mensen, tieners en jonge ouders in een vergevorderd stadium zitten van longtuberculose. Het behandlingsproces van zulke gevallen duurt zeer lang. Sommigen volgen een behandeling van 18 maanden. Gelukkig voor deze patiënten blijft de 'Action Medeor' uit Duitsland ons de nodige cocktails van medicijnen bezorgen.

Voor de kinderen kopen we de lokale vloeibare bereidingen met de geldgiften die we van onze Belgische vrienden toegestuurd krijgen.

Melkpoeder is een essentieel onderdeel van ons beleid in tuberculosebehandeling. Dit jaar konden we dit nuttig product genereus verdelen. We danken onze weldoeners hiervoor.

Een andere belangrijke dienst is de check-up van de hoge bloeddruk 1 keer per maand. Er zijn nu 96 oudere patiënten die we controleren en medicijnen geven.

Hoewel de remedies en behandelingen hier vaak zeer simpel zijn, verrichten ze wonderen bij honderden patiënten. Sinds 9 december zagen we 10.090 patiënten. We zijn van plan door te blijven gaan in Kristong Hari.

André Roels

Steun ons met onze projecten op rekeningnummer BE22 4300 2663 2147 van JEKA-Ontwikkelingssamenwerking vzw met vermelding van Alay Puso. Voor giften vanaf 40,00 euro ontvangt u van ons een fiscaal attest.

BINNENLAND:

Breugelland (tot 31.12.14) Stedelijk Museum Wuyts-Van Campen en baron Caroly, F. Van Cauwenberghstraat 14, Lier. Een honderdtal werken uit het KMSK tonen hoe Pieter Breugel de Oude eeuwenlang een bron van inspiratie is geweest over boeren en buitenlui in het landelijk Vlaanderen voor latere kunstenaars. www.lier.be

Rik Wouters en Co. Hoogtepunten (tot 31.12.14) Stedelijk Museum Schepenhuis, Steenweg 1, Mechelen. Ondanks zijn korte artistieke loopbaan liet Rik Wouters een fantastisch oeuvre na. De tentoonstelling omvat 26 schilderijen, 66 virtuele aquarellen en tekeningen en 19 beelden. De tentoonstelling wordt jaarlijks aangevuld met een tijdelijke presentatie. De collectie van het KMSK en de Stedelijke Musea van Mechelen. www.mechelen.be/stedelijkemusea www.rikwouters.be www.kmska.be uit@mechelen.be

Moderne kunst uit het interbellum-collectie KMSKA (tot 31.12.12) FelixArt Museum, Kuikenstraat 6, Drogenbos. Werken uit de collectie van KMSK Antwerpen. Een tentoonstelling over de bruisende kunstwereld tijdens het interbellum. www.felixart.org www.MuFDB.org

Jimmie Durham. Een kwestie van leven en dood en zingen (tot 18.11.12). Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen, Leuvenstraat 32, Antwerpen. Het meest volledige overzicht van het werk van deze Amerikaanse kunstenaar die vooral actief was in de Amerikaanse-Indiaanse beweging. Zijn werk is humoristisch en geëngageerd. www.muhka.be

25 jaar MUHKA (05.10.12 tot 20.01.13) Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen, Leuvenstraat 32, Antwerpen. Het museum toont de eigen collectie met ondermeer werk van Gordon-atta Clark, vroeg werk van Guillaume Bijl en Orlan. www.muhka.be

Beeldenpark Middelheim 2012. Middelheimlaan 61, Antwerpen. Een mix van een stadspark en een Engelse landschapstuin van 30 hectare. Het vernieuwde en uitgebreide openluchtmuseum toont nieuwe installaties van Ai Weiwei, Philippe Van Snick en Roman Signer. Dé blikvanger is het schitterende halfopen paviljoen ontworpen door de Gentse architecten Robbrecht en Daem. www.middelheimmuseum.be

Sol Lewitt (12.06.12 tot 14.10.12). Museum M, Leopold Vanderkelenstraat 28, Leuven. De Amerikaan Sol Lewitt is een van de meest invloedrijke kunstenaars uit de minimal art en de conceptuele kunst. www.mleuven.be

De 20ste eeuw aangekleed (22.06.12 tot 06.01.13). Modemuseum, Gasthuisstraat 11, Hasselt. Topstukken en nieuwe aanwinsten uit de eigen collectie met de nadruk op de designmode van de 20ste eeuw. www.modemuseumhasselt.be

De Panamarenko Paradox (tot 15.11.12) Meerlaan 32, Knokke-Heist. Unieke objecten en tekeningen uit openbare en particuliere collecties. www.ccknokke-heist.be

Meesterwerken in het MAS, vijf eeuwen beeld in Antwerpen (tot 31.12.12). MAS, Hanzestedenplaats, Antwerpen. Uitmuntende tentoonstelling over de confrontatie van topstukken van oude meesters met werken van hedendaagse kunstenaars. www.mas.be

Art Center Hugo Voeten en de Beeldentuin Vennen 23, Herentals en Hazenhout 17-19, Geel (te bezoeken op afspraak). In zijn Art Center toont HugoVoeten 450 werken van zo'n 100 kunstenaars uit zijn collectie die bestaat uit 1500 werken. Zo heeft hij de op één na grootste collectie Bulgaarse kunst buiten Bulgarije. Verder zijn er nog ronkende namen van hedendaagse kunstenaars. Voor de renovatie van de site, gelegen aan het Albertkanaal, en de werking ervan ontvangt hij geen enkele subsidie. www.hugovoeten.org/artcenter bart@office.hugovoeten.org

Ik was 20 in 60. Expo: Golden Sixties (tot 28.04.13) Luik, Guillemins, Gare TGV. In het futuristische station is er een wervelende show met een wonderlijke tentoonstelling over de spannenste periode van de vorige eeuw. Fascinerende periode over de Berlijnse muur, de moord op president Kennedy, de barricades van mei 68, Brigitte Bardot, Andy Warhol, het maanlandschap enz. Vervolg op de vorige expo: Ik was 20 in 45. www.expo-goldensixties.be

Turnhout Terminus, Turnhout Centraal (tot 31.10.12) Taxandriamuseum, Begijnestraat 25, 2300 Turnhout. Met deze tentoonstelling zet Turnhout zichzelf letterlijk op de kaart naar aanleiding van 800 jaar stadsrechten en Cultuurstad van Vlaanderen 2012. www.turnhout2012.be, www.tram41.be

In Flanders Fields Museum. Lakenhallen, Grote Markt 34, 8900 Ieper. Het museum, geopend op 01.04.98, is vernieuwd en vergroot. De confrontatie met de Eerste Wereldoorlog wordt persoonlijker en intenser voorgesteld. www.inflandersfield.be

Newtopia Mechelen (tot 10.10.12). Diverse locaties op wandelafstand in het centrum van Mechelen. Het stadsparcours Newtopia brengt kunst van meer dan zestig kunstenaars die de schending van de mensenrechten aanklaagt in een explosief tijdperk. Het beginpunt ligt in 1948, bij de opstelling van de Universele Rechten van de Mens. www.newtopia.be

De Ziel van de Meester (tot 16.12.12) Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt 22, Antwerpen.

Tentoonstelling over Antwerpse tekeningen van Rubens tot Panamarenko samengesteld door elf gastcuratoren waaronder Dries Van Noten, Benoit, buurtbewoners en specialisten. De mooiste tekeningen van het Prentenkabinet, dat behoort tot de absolute wereldtop, worden geconfronteerd met hedendaagse kunst. Een intieme inkijk in het atelier van oude en moderne meesters. www.museumplantinmoretus.be

De Gouden eeuw van China (tot 20.10.12). Regionaal Archeologisch Museum, Minderbroederskerk, Boomgaardstraat, Maaseik. Schatten uit de Tang-dynastie (618 – 907 na Chr.). www.degoudeneeuwvanchina.be www.museamaaseik.be

Teun Voeten, Narco estado, drug violence in Mexico (tot 21.10.12). Villanella, Maarschalk Gérardstraat 4, Antwerpen. De Nederlandse antropoloog en oorlogsfotograaf Teun Voeten concentreerde zich de afgelopen drie jaar op het drugsgeweld in Mexico. Hij bracht niet alleen het bloedige geweld, maar ook de ontwrichting van de samenleving en het ingrijpen van de autoriteiten indrukwekkend in beeld. www.deburen.eu

Charif Benhelima, polaroids 1998 – 2012 (04.10.12 tot 18.11.12). Paleis voor Schone Kunsten, Ravensteinstraat 23, Brussel. Monografische tentoonstelling van een unieke collectie van 280 polaroids die voor de eerste keer in België getoond wordt en vrijwel een volledig overzicht toont. Deze Antwerpse fotograaf verkent alle invalshoeken over het thema identiteit. www.deburen.eu

Brecht Goris: Borderlives (tot 30.11.12). Bibliotheek De Letter-schuur, Bertin Pilstraat 5, Zonnebeke. Deze jonge Vlaamse fotograaf maakte een reis door de grensgebieden van Afganistan, Pakistan en Kashmir en kwam thuis met een intrigerende artistieke reportage vanuit deze conflictgebieden. www.deburen.eu

Sprekende schilderijen: Constant Permeke (04.10.12 tot 20.01.13). Paleis voor Schone Kunsten, Ravensteinstraat 23, Brussel. Grote overzichtstentoonstelling (130 werken) van het oeuvre van de Vlaamse expressionist Constant Permeke (1886 – 1952) 60 jaar na zijn overlijden. Drie Europese schrijvers laten elk een van de schilderijen spreken. Het resultaat is te lezen in een bezoekersgids en te beluisteren in een audiogids. In samenwerking met het Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen Curator is de Permeke specialist Willy Van den Bussche. www.deburen.eu

Sehnsucht (tot 11.11.12) Kasteel van Gasbeek, Kasteelstraat 40, Gaasbeek. Tentoonstelling over weemoed en het on vervulde verlangen, de helaasheid der dingen in een romantische droom-burcht. De curator is Oscar van den Boogaard, romanschrijver, columnist en artistiek directeur van het Hisk in Gent. Er zijn klinkende namen zoals Anselm Kiefer, Wim Delvoye, Nedko Sokalov, Erwin Olaf, Marina Abramovic, Camille Claudel, Marijke Van Warmerdam en Ary Scheffer. www.kasteelvangasbeek.be

Zeeschatten. Vinden. Veroveren. Verliezen (tot 15.11.12). Navigo-Museum, Pastoor Schitzstraat 5, Oostduinkerke. Een levenslustig verhaal over de zee die geeft en neemt en over piraten, kapers en zeeroovers van alle tijden. Mooie tentoonstelling waar kunst, natuur en geschiedenis elkaar ontmoeten. toerisme@koksijde.be www.navigomuseum.be

Joelle Tuerlinckx Wor(LD)k in progress (22.09.12 tot 06.01.13). Wiels, Van Volxemlaan 354, Brussel. Zij bouwt elke tentoonstelling op rond een onderzoek, een experiment over wat zou kunnen worden gedefinieerd als de gegevenheden van specifieke tijd-ruimte. In dit geval gaat het om de architectuur waarmee zij in dialoog gaat. Meer concreet: met lijnen, punten, eenvoudige vormen en zwevende figuren in telkens nieuwe configuraties. www.wiels.org

Weegee: Murder is my business (19.10.12 tot 27.01.13). Fotomuseum Provincie Antwerpen, Waalsekaai 47, Antwerpen. Deze Amerikaanse fotograaf was een van de eerste sensatiefotografen die harde beelden maakte over de nachtkant van New York. De tentoonstelling toont zijn meest dramatische foto's van de crime scene uit de periode 1930-40. www.fotomuseum.be

Onbekende beelden, sterke verhalen (16.11.12 tot 21.04.13). Sint-Pietersabdij, Sint-Pietersplein, Gent. Fototentoonstelling over Belgen in oorlog die de schrijnende oorlogsomstandigheden belichten in een brede tijdspanne: van de Belgische vrijwilligers in de Krimoorlog (1853-1856) tot de inzet in Libië. www.sintpietersabdijgent.be

Ca ne s'invente pas (18.11.12 tot 17.02.13). MAC's, Site du Grand-Hornu, Rue Sainte-Louise 82, Hornu. De volledige site van Le Grand Hornu wordt ingepalmd door een tentoonstelling over science fiction. www.mac-s.be

Jordaens en de antieken (13.10.12 tot 27.12.12). Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Museum voor Oude Kunst, Regenschapsstraat 3, Brussel. Jacob Jordaens vond in de antieke beeldtaal een onuitputtelijke inspiratiebron. Van deze belangrijkste barokschilder na Rubens is er een overzicht met meer dan 80 schilderijen, tapijten en beelden in bruikleen van beroemde musea.

Zie ook "VGV" bezoek. www.fine-arts-museum.be

En avant, marche (21.11.12 tot 19.05.13). Het huis van Alijn, Kraanlei 65, Gent. Fototentoonstelling van Stephan Vanfleteren die geïntrigeerd raakte in de aparte wereld van fanfares, blaasorkesten en brassbands. www.huisvanalijn.be

Nervuze vrouwen Twee eeuwen vrouwen en hun psychiaters (13.10.12 tot 26.05.13). Museum Dr. Guislain, Jozef Guislainstraat 43, Gent. Deze tentoonstelling toont met acht cases de merkwaardige evolutie van de samenleving en de psychiatrie: hoe meisjes en vrouwen van 1800 tot 2000 leefden, hoe bepaalde syndromen zoals histerie tijdsgebonden fenomenen zijn en hoe onze tijd nieuwe vormen van gestoord gedrag uitlokt. www.museumdrguislain.be

Villa Isengrimus. Leven en werk van LP Boon (tot 04.11.12). Letterenhuis, Minderbroederstraat 22, Antwerpen. Een tentoonstelling over het leven en werk van Boon van de fabrieksstad Aalst tot het "reservaat/schrijvershol" de Villa Isengrimus in Erembodegem. www.letterenhuis.be

De modernen rond Permeke (tot 24.02.13). Koningin Fabiola-zaal, Jezusstraat 28, Antwerpen. Derde tentoonstelling in een reeks over de moderne kunstcollectie van het KMSKA brengt de pioniers van het expressionisme bij elkaar. www.provant.be

Madame Grès (tot 10.02.13). Modemuseum Provincie Antwerpen, Nationalestraat 28, Antwerpen. Parijse modeontwerpster die een belangrijke invloed uitoefende op heel wat hedendaagse ontwerpers. www.momu.be

Pieter Breugel ongezien (tot 14.10.12). Museum Mayer van den Bergh, Lange Gasthuisstraat 19, Antwerpen. Het museum toont voor het eerst de volledige Breugelcollectie van deze gepassioneerde verzamelaar. www.museummayervandenberg.be

Kees Verwey (14.10.12 tot 16.12.12). Gemeentelijk Jacob Smitsmuseum, Sluis 155a, Mol. Overzichtstentoonstelling van deze Nederlandse schilder die zijn hele leven lang bleef experimenteren. www.jacobsmits.be

Belfius. Vaste collectie (20.10.12 tot 16.03.13). Pachecolaan 44, Brussel. Een selectie topstukken uit de 19de en 20ste eeuw. Inschrijven verplicht. www.belfius.be

Collectie Caroline en Maurice Verbaet (11.10.12 tot 20.01.13). Jean Van Volsemstraat 71, Elsene. Een exclusieve selectie Belgische kunstwerken uit een prestigieuze privéverzameling. www.museedixelles.be

Robert Capa retrospectieve (12.10.12 tot 02.12.12). Sint-Pietersabdij, Sint-Pietersplein, Gent. Een selectie uit het werk van een van de meest bekende documentaire fotografen van de voorbije eeuw. www.gentbe/spa

Electrified (tot 04.11.12). SMAK, Citadelpark, Gent. Media-kunstenaars leggen verborgen lagen in de stad bloot. www.smak.be

Het oeuvre van Felix De Boeck in tekeningen (tot 14.10.12). FeliXart museum, Kuikenstraat 6, Drogenbos. Verassende collectie tekeningen voor het eerst bestudeerd en getoond aan het publiek. www.felixart.org

Dertiende Europese Biënnale voor Grafische Kunst (tot 20.01.13). Arentshuis, Dijver 16, Brugge. Een expo van de geselecteerde inzendingen. www.museabrugge.be

Zeldzame papkommen (02.10.12 tot 06.01.13). Memling in Sint-Jan-Hospitaal-museum, Mariastraat 38, Brugge. Papkommen met portretten van mannen en vrouwen die sinds dit jaar beschermd zijn door het Topstukendecreet. www.museabrugge.be

Fluisterende wolken (tot 21.12.12). Broelmuseum, Broelkaai 6, Kortrijk. Totaal nieuwe presentatie van de eigen collectie. www.kortrijk.be/musea

Topstukenvleugel (tot 18.02.13). Mu.ZEE. Kunstmuseum aan Zee, Romestraat 11, Oostende. Museumvleugel met de topstukken uit de collectie. www.muzee.be

Een alfabet voor La Louvière (tot 23.12.12). Centre de la Gravure et de l'Image Imprimée, Rue des Amours 10, La Louvière. Het surrealisme in de collecties. www.centredelagravure.be

Pulsions-Hystériques (tot 06.01.13) Musée provincial de Félicien Rops, Rue Fumal 12, Namen. De verschillende benaderingen van de waanzin in de kunst. www.museerops.be

Biënnale van de schilderkunst Museum Dhondt-Dhaenens, Museumlaan 14, Deurle (tot 30.09.12). www.museumdd.be

Roger Raveelmuseum, Machelen-Zulte, Gildestraat 2-8, (tot 14.10.12). www.rogerraveelmuseum.be

BUITENLAND:

Rotterdam:

- Museum Boijmans Van Beuningen: De weg naar Van Eyck (13.10.12 tot 10.02.13) www.boijmans.nl
- Kunsthall: Retrospectieve Maillol (tot 10.02.13) en de Avant-gardes collectie van de Triton Foundation (tot 20.01.13) www.kunsthall.nl

Londen:

- Queen's Gallery: Leonardo da Vinci, meester in de anatomie, (tot 07.10.12) www.royalcollection.org.uk
- Tate Britain: Pre-Raphaelites (tot 13.01.13) www.tate.org.uk/britain/exhibitions
- Tate Modern: A bigger splash, performance kunst (14.11.12 tot 01.04.13) en Edvard Munch: The Modern Eye (tot 14.10.12) www.tate.org.uk

Venetië:

- Architectuuriënnale (tot 25.11.12): de stadshal van Gent wordt voorgesteld: toparchitectuur of schaapsstal? www.labiennale.org/en/architecture

Amsterdam

- Stedelijk Museum heropent (23.09.12) met Beyond imagination over hedendaagse kunst in Nederland. www.stedelijk.nl
- Hermitage: Impressionisme: sensatie en inspiratie www.hermitage.nl

Jan Dockx

Eeuwenoud Cyprus (31.10.12 tot 17.02.13). Jubelparkmuseum, Jubelpark, Brussel. De tentoonstelling bestaat uit 300 uitgelezen voorwerpen waarvan het merendeel uit Cypriotische verzamelingen komt die een goed begrip geven van de eigenheid van Cyprus: de band met de zee, de wereld van de overledenen en de sacrale wereld. www.kmkg.be

Librarium-Koninklijke Bibliotheek (tot 18.10.12). Koninklijke Bibliotheek, Keizerlaan 2, Brussel.

Drie Librariumkenners C. Sorgeloos, R. Plisnier en E. Lebacqz blikken terug op de tentoonstellingen en stellen hun favoriete werken van de voorbije twee jaar voor. www.kbr.be

Expressionisme (tot 03.02.13). Museum voor oude en moderne kunst, Regentschapstraat 3, Brussel.

Met de keuze van vier conservatoren uit de verzamelingen moderne en hedendaagse kunst gaat deze tentoonstelling dieper in op het expressionisme. www.fine-arts-museum.be

Düsseldorf

- Museum Kunst Palast Andreas Gursky (23.09.12 tot 13.01.13) www.smkp.de

Parijs

- Musée d'Orsay: L'impressionisme et la mode (23.09.12 tot 20.01.13) www.musee-orsay.fr
- Grand Palais: Bohèmes (26.09.12 tot 14.01.13) www.grandpalais.fr
- Grand Palais: Edward Hopper (10.10.12 tot 28.01.13) www.grandpalais.fr
- Centre Pompidou: Dali (21.11.12 tot 25.03.13) www.centrepompidou.fr
- Musée Rodin Rodin: vlees en marmer (tot 03.03.13) www.musee-rodin.fr

Cassel

- Musée de Flandre: Margerite Yourcenar en de Vlaamse schilderkunst (13.10.12 tot 27.01.13) museedeflandre.cg59.fr

Tilburg

- Museum De Pont: Anish Kapoor (13.10.12 tot 27.01.13) www.depont.nl

Rijsel

- Palais des Beaux-arts: Fabels van het Vlaamse landschap (tot 14.01.13) www.pba-lille.fr

AANBEVOLEN DOOR VGV CULTUUR

Vrijdag 14 september werd de tentoonstelling "De Ziel van de Meester" officieel geopend in het Museum Plantin-Moretus. Met Antwerpse tekeningen van Rubens tot Panamarenko loopt zij tot 16 december. Het is een mix van grote meesters en hedendaagse kunst samengesteld door elf gastcuratoren. **Zonder enige twijfel dé toptentoonstelling voor het najaar.**

Er zijn tekeningen van Rubens, Van Dyck, Jordaens, Breugel, Van Mieghem, Linnig, Jespers, Panamarenko, Fabre en Dillemans. Tekeningen zijn zeer gevoelig voor licht en worden daarom maar zelden tentoongesteld.

Het Prentenkabinet bewaart meer dan 20.000 tekeningen en met zijn collectie behoort het tot de absolute wereldtop. Het is dan ook de bedoeling om deze fantastische collectie in de toekomst meer te ontsluiten om aldus de verzameling meer bekendheid te geven. De tentoonstelling is ingenieus opgesteld in het wereldberoemde Museum Plantin-

Moretus dat door de *Unesco Memory of the World* gezien wordt als een uniek stuk Europese geschiedenis. Dit museum bevat het woonhuis, uitgeverij-drukkerij en winkel van de familie Plantin-Moretus. Het atelier van de belangrijkste 16de eeuwse drukkerij ligt er na 440 jaar bij alsof de zetters, lettergieters, drukkers en proeflezers elk moment hun werkdag kunnen aanvangen. De oudste drukpersen ter wereld staan er opgesteld en getuigen van de eerste industriële verspreiding van kennis en beeld. In het woonhuis bevindt zich een rijke kunstcollectie met o.m. schilderijen van huisvriend Rubens.

Een unieke tentoonstelling waarbij de symbiose van tekeningen en museum schitterend is opgesteld. Het parcours loopt door heel het museum. Niet te missen met vijf sterren.

Jan Dockx

De OPERAPROGRAMMERING, die Peter de Caluwe als intendant van DE MUNT ons voor het nieuwe seizoen aanreikt, bestaat uit niet minder dan tien opera's waarvan twee in concertante vorm. Zij moeten een poging zijn tot het in kaart brengen van de menselijke passie en emotie met de onvermijdelijk erbij horende contradicties, zo schrijft de intendant in zijn merkwaardige introductie: liefde en verdriet bij het verlies ervan, engagement en ontrouw eraan, jaloezie als niet te vermijden gevolg van ontspoorde hartstocht en verlangen leidend tot kwetsbaarheid, afhankelijkheid of zelfs eenzaamheid. Verwarring der gevoelens bij onszelf en anderen, die ertoe dwingen onszelf als mens in vraag te stellen...

Lulu, La Traviata, Manon Lescaut, Lucrezia Borgia, allen duidende hoofdrolspelers in deze context, doch zelfs in Mozarts 'Scuola degli Amanti'. Così fan tutte zijn de protagonisten, zoekende binnen een verstoord evenwicht, psychogrammen van complexe persoonlijkheden binnen even complexe relaties. Te gemakkelijk wordt de schuld gegeven aan de champagne als het, zoals in Strauss' Fledermaus, tot chaotische toestanden leidt...

Naast dit kernprogramma is er een reeks van CONCERTEN met zelfs een Matthäus Passion onder René Jacobs aan het hoofd van de Akademie für Alte Musik Berlin en het Rias Kammerchor, met o.m. Werner Güra, Bernarda Fink en Topi Lehtipuu als solisten...

In de reeks van zeven prestigieuze LIEDRECITALS zien wij uit naar de komst van o.m. Matthias Goerne, Waltraud Meier, doch evenzeer naar de avond met Werner Van Mechelen, die een keuze maakt uit het oeuvre van Schubert, Mahler en Richard Strauss. Verder zijn er vier DANSVOORSTELLINGEN, het KLARAFESTIVAL, de reeks CONCERTINI- en Kamermuziekconcerten, alsook de THEATER- en MUZIEKTHEATERvoorstellingen.

Het seizoen start op 30 augustus met de opera Passion van de hedendaagse Franse componist Pascal Dusapin. Bijzonder interessant is het project 'OPEN YOUR MIND', een reeks inleidingen, ontmoetingen met regisseurs, dirigenten en zangers met analyses van werken en hun interpretatie, confrontaties i.v.m. het aangeboden oeuvre en rondleidingen, zowel individueel als in groep.

En er is nog veel meer...maar daarvoor kan je terecht op www.demunt.be of op het telefoonnummer 070 23 39 39

Luc Schaefferbeke

POËZIE, MEMEL OF MOT IN DE BOEKENKAST VAN DE BIBLIOFIEL?

Op de zojuist afgesloten Olympische Spelen van Londen behaalden onze Noorderburen meer dan twintig medailles, wij Belgen amper drie en zonder goud. Ondanks onze coryfeeën Karel van de Woestyne, Guido Gezelle, Paul Van Ostaijen, Willem Elsschot en Hugo Claus vind ik een zij het minder uitgesproken wanverhouding terug wanneer ik na jaren van liefde voor de poëzie mijn rijk gevulde boekenkast overschouw en enkele kleinoden uit de rij haal en "at random" opensla.

Poëzie krijg je als geschenk, erf je of koop je tweede hands in maffe maar gezellige antiquariaatsboekhandels. Zo vond en kocht ik voor geen geld het gedicht "Maria Lecina" van Weremeus Buning: "Honderd klokken van Londen doen Londen bonzen en tien kathedralen Genua.....". Als geschenk kreeg ik, veelal van collega's, het verzameld werk van "Paul van Ostaijen" (1979, Bert Bakker, Amsterdam), "Hugo Claus" (1994, De Bezige Bij, Amsterdam), "Martinus Nijhoff" (2001, Bert Bakker, Amsterdam) met op de voorpagina "Ik ging naar Bommel om de brug te zien...", "Gerrit Achterberg" (2005, Polak en Van Gennep, Amsterdam), "Jan Jacob Slauerhoff" (1999, Nygh en Van Ditmar, Amsterdam), en "Willem Elsschot" (2007, Polak en Van Gennep, Amsterdam). De verzamelwerken "Komrij's Nederlandse Poëzie" (2004, Bert Bakker, Amsterdam) en de "500 gedichten die iedereen gelezen moet hebben" (Ilja Leonard Pfeijffer en Gert Jan De Vries, 2008, Meulenhoff, Amsterdam), vroeger in Periodiek besproken, sieren de bibliotheek.

Tot tweemaal toe erfde ik een dichtbundel van Alice Nahon. "Op zachte Vooizekens" ('t is goed in 't eigen hert te kijken....) van mijn vroegere hoofdverpleegster en "Vondelingskens" van ene nonkel pastoor. Beide bundels kenden een zeventiende-achtttiende druk met oplagen van respectievelijk 39 en 44.000 exemplaren, dagdromen voor de dichters van vandaag die zich gelukkig achten met

enkele honderden exemplaren. Samen met "Ons Kookboek" van de Vlaamse Boerinnenbond (KVLV) met een totaal van meer dan 1.250.000 exemplaren, stonden beide voor cultuur en gastronomie in de Vlaamse huiskamer van de veertiger jaren. Toch deden gelegenhedsdichters het in de jaren tachtig nog behoorlijk goed en prijkten Toon Hermans' versjes, liedjes en conférences op menige boekenplank en, ik geef het graag toe, ook op de mijne, waar zelfs "De ollekebollekes" van doctorandus P. niet ontbreken.

Als humaniorastudent kocht ik van mijn zeer beperkt budget in 1954 het "Breviarium der Vlaamse Lyriek" van Marnix Gysen en "Nieuwe griffels, schone leien, van Gorter tot Lucebert, van Gezelle tot Hugo Claus", een pocket van Paul Rodenko waarbij de "Beweging van Vijftig" naar een bredere kring toe werd geïntroduceerd en die nu nog frequent als de bijbel van de experimentele poëzie in Nederland, wordt geciteerd.

En alhoewel Paul van Ostaijen (1896-1928) reeds lang was overleden, dweepten we met zijn poëtisch oeuvre mede door de trendy rebel en de dandy die hij was en door het tumultueuze leven dat hij leidde in Berlijn en Antwerpen. Met de gebroeders Oscar en Floris Jaspers (beeldhouwer en schilder) en Paul Joostens (schilder) vormde "Meneer 1830", zo genoemd omwille van zijn extravagante kledingsstijl, de modernistische Antwerpse groep, die zijn thuishaven had in de Café-bar "Den Hulstkamp" aan de Keizerlei. Dichters hebben vaak een tumultueus (ook liefdesleven) en als gevolg daarvan dikwijls een kort leven, Nahon werd amper 36 jaar oud, Van Ostaijen was een notoire cocaïnomaan in zijn Berlijnse periode, Achterberg vermoordde zijn hospita en 't Hooft stierf aan een overdosis drugs. Karel van de Woestyne schreef over "Zot Polleke", zoals hij in de buurt van de Lange Leemstraat werd genoemd: "Van Ostaijen is de laatste groote vreugde

geweest in mijn jongste literaire leven; zij blijft stralen in mij. Hij is, van gansch zijne generatie, ik zal niet zeggen de grootste of de rijkste of de geweldigste, maar de eenige die zijne functie als dichter tegenover mij volkomen wist te vervullen". Van Ostaijen staat in de top drie van mijn kast.

Met *"De Oostakkerse gedichten"* tot *"Tot in geval van nood"*, samen verenigd in het middenluik, in het centrum van mijn bibliotheek, drukte Claus met naast poëzie, romans, toneelstukken, filmscenario's en grafisch werk, zijn stempel op het literair gebeuren in de tweede helft van de vorige eeuw (De vijftigers). Er zijn Nobelprijswinnaars die het met heel wat minder deden. Spijtig voor Vlaanderen bleef het altijd bij nominaties. In die zin vind ik het een postume blaam voor Claus dat Nolens nu als mogelijke kandidaat voor de prijs wordt genomineerd. Spijtig dat iemand met het 'envergure' van Claus in zijn laatste levensjaren nog om den brode reclamespots voor Belgische kazens diende te draaien. Zelfs voor de grootsten blijft poëzie een financieel onaantrekkelijke bezigheid.

Er zijn twee redenen voor het Nederlands overwicht in het aantal bundels. Meerdere van mijn Leidse collega's deelden mijn passie voor poëzie en schonken mij bij diverse gelegenheden bibliotheek uitgaven. Daarenboven hebben Nederlandse artsen blijkbaar een passie voor poëzie. Margaretha Vasalis, Rutger Kopland en de bij ons minder gekende Frank Koenegracht waren psychiater, Leo Vroman hematoloog, Jan Jacob Slauerhoff scheepsarts en Toon Tellegen huisarts. Rutger Kopland is een van mijn lievelingsdichters en van hem citeer ik graag: Lijsterbessen. *"De dichtkunst beoefenen is/met de grootst mogelijke zorgvuldigheid/constateren dat bijvoorbeeld/in de vroege morgen/de lijsterbessen duizenden tranen dragen/als een tekening uit de kindertijd/zo rood en zo veel"*. In Vlaanderen was er Eugène Van Oye voor wie Guido Gezelle het onsterfelijke gedicht *"Dien avond en die roze"* schreef, maar geneeskunde boeide deze huisarts duidelijk minder dan poëzie en muziek. Het gekende *"In Flanders Fields"* werd niet door een Vlaming maar door de Engelse luitenant-kolonel-geneesheer, John McCrae geschreven.

In een vak apart staan de kleurrijke nummers van de *"Poëziekrant"* (Poëziecentrum, Gent), waar ik als liefhebber iedere maand naar uitkijk. Dit tijdschrift brengt werk van gevestigde en debuterende dichters uit binnen- en buitenland, heeft een breed informatieve opdracht, brengt recensies, kritieken en interviews, is prachtig geïllustreerd met een stijlvolle lay-out. Ik ben het niet eens met Y. Sjoen (De Standaard, 31-01-2012) die uithaalt naar de geringerschatting van de poëzie door krantenredacteurs en nu ook door tijdschriftredacties, zeggende: *"De versmarring van de poëzie die vandaag zo ruiterslijk wordt gepromoot in allerlei media, vinden we stilaan onder het mom van informatieverstrekking ook in dit glossy poëzietijdschrift (Poëziekrant) terug"*. De wetenschappelijk gefundeerde, poëticaal geprofileerde en kritisch beargu-

menteerde aanpak van de poëziebeschouwing die hij promoot zal de poëzie nog verder in het verdomhoekje van de "happy (academic) few" drukken. Ik vind de *"Poëziekrant"* aangenamer lezen dan *"Awater"* (Stichting Poëzieclub, Amsterdam), de Nederlandse tegenhanger ervan. Alleen *"Het liegend konijn"*, genoemd naar een tekst van Van Ostaijen, en onder redactie van Jozef Deleu, de poëziekenner bij uitstek en daarenboven begenadigd dichter, zou niet mogen ontbreken in mijn bibliotheek, maar doet het toch!

Ondanks het feit dat er een zeer groot aantal gelegenhedsdichters zijn met veel inzendingen voor Nederlandse en Vlaamse poëzieprijzen, ondanks de aandacht die de poëzie nog steeds krijgt in de klassieke media (vaste rubrieken van Luuk Gruwez in De Standaard der Letteren en van Erik Lindner in De Groene Amsterdammer), zijn de uitschieters en de blijvers, eerder uitzondering dan regel. Remco Campert, een van de nog levende vijftigers maakte voor zichzelf de balans op van de poëzie in zijn bundel *"Nieuwe herinneringen"*: *"Eindelijk is de poëzie vrij/niemand leest haar meer."* Maar ik raad in dit verband aan iedere poëziefhebber het gedicht *"Envoi"* van Claus, op de laatste bladzijde van *"Gedichten 1948-1993"* te lezen en te herlezen. Memel en zelfs mot blijven graag geziene gasten in de boekenkast, ook in de mijne.

Poëzie, nee dank U!

"lees jij ooit poëzie"
vroeg ik aan de fietsenverhuurman op de zeedijk,
aan de dame achter het windscherm met de borsten bloot,
aan de kelner met de horrelvoet,
aan de strandstoelendame die leefde van de zon
en aan de tuinder die leefde van de regen,
aan de stoere bink in latexpak met schijnerectie op zijn catamaran,
aan de jobstudente in het ijssalon,
die "glandula" maar moeilijk onthouden kon,
aan de croupier met vlinderdas die net "aan tafel" komt,
aan de vliegersaars en de krabbenvangers.
Nee, dank u, ik lees nooit poëzie
of toch,
reciteerde iemand Vader Cats,
een tweede declameerde "zachte vooizekens",
een derde dolde op doodsprentjespoëzie
en een vierde op de rijmpjes van Hermans Toon,
de latexman was trouwe lezer van het Doctorandus P Magazine
en de croupier hij kende nog het schrijverke
van Albrecht Rodenbach dacht hij,
maar van Gruwez of Nolens
nooit van gehoord.

Tuur de Schepper, september 2012.

Vlamingen en Walen spreken niet enkel een andere taal, ze maken in meerderheid andere ideologische keuzes, ze denken verschillend over hoe hun samenleving moet worden ingericht. Zie de Koningskwesie, de Schoolstrijd, de Eenheidswet, en trek dat maar door tot vandaag.

William VAN LAEKEN - weblog - 20/09/12

Voor elke 100 euro die dit land uitgeeft aan genezen geeft het amper 1 euro uit aan voorkomen. Terwijl voorkomen beter is dan genezen.

Yvo NUYENS, em. prof. KU Leuven - DE STANDAARD - 13/09/12

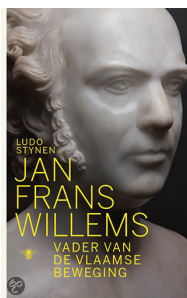
**JAN FRANS WILLEMS
VADER VAN DE VLAAMSE
BEWEGING
LUDO STYENEN**

2012; 508 blz.; 15,5 x 23,5 cm.; 32 zwart/wit fig.;
harde kaft

Uitg. De Bezige Bij, Antwerpen
ISBN 978-90-8542-140-5; NUR 681

Prijs: 34,95 €

Bespreker: Piet Hein Jongbloet

Aan de standbeelden, bustes en gedenkplaten, gewijd aan Jan Frans Willems (1793-1846) - in leven reeds onderkend als visionair leider en “*Vader van de Vlaamse beweging*” - is nu een biografie toegevoegd, of beter een literair monument opgericht. Dit was mogelijk omdat de auteur kon beschikken over een zeer uitgebreide briefwisseling. Willems is geboren in Boechout tijdens het Franse regiem. Omdat zijn vader er als secretaris onvoldoende Frans kende, werd hij afgedankt, wat een diep trauma naliet. Bij de bekende familie Bergmann in Lier kreeg hij huisonderricht. In zijn jeugd schreef hij reeds hekelgedichten, verzen en won hij landelijke prijsvragen. Na de val van Napoleon juichte hij de hereniging van het ‘*Verenigd Koninkrijk der Nederlanden*’ van harte toe. Hij won gezag ook bij Koning Willem I, wiens taalpolitiek hij vurig verdedigde. In de stad Antwerpen verwierf hij prestigieuze functies als ontvanger van registratie en later als archivaris. Zijn trouw aan Willem I werd na 1830 afgestraft met een “verbanning naar Eeklo”, waar hij zich met zijn kroostrijk gezin tevreden moest stellen met een derde van zijn salaris. Hij moest zich wel neerleggen bij de politieke realiteit. Hij studeerde er o.m. Grieks, Zweeds en Deens en verzorgde er onuitgegeven bronnen, transcripties van handschriften, bijv. van *Reinaert de Vos*, Middelnederlandse teksten, volksliederen, veel ouder dan in het Noorden. Hierdoor groeide zijn gezag internationaal, vooral in filologenkringen. De verfranse adel en clerus konden hem niet langer negeren en na vier jaar “ballingschap” verwierf hij een nieuwe respectabele functie in de stad Gent. Daar werd hij opnieuw een gerespecteerd openbaar figuur en kon hij verschillende professoraten weigeren. Op vrij jonge leeftijd van 53 jaar is hij daar overleden.

De briefwisseling was beroepsmatig, zowel hier te lande en in Noord-Nederland, maar ook in Duitsland en Scandinavië, vooral gericht op filologen, maar ook overheidsinstanties en politici. Zijn brieven waren hartelijk en aangevuld met familiale nieuwsjes en privé zorgen. Door zijn kennis en mild oordeel werd hij zeer gerespecteerd en ondanks zijn buitengewone werkdruk wist hij overal vrienden te maken. Gul gastheer als hij was, begeleidde hij zijn gasten aan de piano bij het zingen van volksliederen. Er wordt ons een spiegel van het dagelijks leven voorgehouden in de zeer bewogen 19^e eeuw, waar na de Spaanse, Oostenrijkse en vooral Franse periode, het Nederlands praktisch was verdwenen of zelfs afgeschaft in bestuurskringen. De korte heropleving werd gevolgd door een zeer beroerde neergang na de Belgische revolutie. Het ‘*Nederduys*’ kreeg het odium van ‘Hollands en Protestants’, vooral in het klerikale West-Vlaanderen. Willems bleef een vastberaden voorstander en ijveraar voor de éénheid van spelling met het Noorden, maar tegengewerkt in de regering. Voor minister Nothomb, bijv., ‘mocht elke municipaliteit zelf beslissen welke spelling de dorpsonderwijzer moest volgen!’ Ondanks alle tegenslagen, stelde hij zich zeer pragmatisch op: hij had geleerd “zijn echte van onechte strijdmakkers te onderscheiden”. Om ‘*de verworpen moedertaal te helpen opbeuren*’, moest hij wel kiezen voor het segment van de clerus, die opteerde voor het ‘Vlaams’, om de kleinburger van de Franse liederlijke en verderfelijke nieuwlichterij weg te houden. Niet echter zonder belangrijke toegevingen, bijv. vooraleer de *Reinaert* kon worden gekozen tot schoolboek, moesten alle toespelingen, die de gevoelige kinderziel konden kwetsen, worden verwijderd! En daarna werd dit werk in het aartsbisdom nog eens overgedaan! Zeer boeiende en aanbevolen lectuur, vooral in het zicht van de herdenking van de Hereniging der Nederlanden in 2015!

**BELGIE: EEN GESCHIEDENIS
ZONDER LAND**

ROLF FALTER

2012. 463 blz.; 22 x 25 cm.; paperback
Uitg. De Bezige Bij, Nassastraat, 37-41,
Antwerpen

ISBN: 978 90 8542 3447

Prijs: 22,50 €

Bespreker: Albert Baert

De auteur, historicus, bekend journalist en gewezen adviseur van vooraanstaande Vlaamse (liberale) politici, heeft zich bij het schrijven van dit zoveelste boek over de geschiedenis van België tot doel gesteld een stuk ‘chaos’, die elke geschiedenis is, tot leven te roepen. Hij wil de historische gebeurtenissen losmaken van de nationale invalshoeken, van waaruit ze meestal worden beschreven, en verder komaf maken met de gedachte dat bekende historische figuren vooral handelden vanuit verheven nobele, maar dikwijls triviale motieven. Doorheen het bos van ontelbare feiten en gebeurtenissen probeert de auteur de belangrijke en beslissende breuklijnen in de geschiedenis scherp te belichten. Hoewel de inhoud vooral gericht is op het grondgebied van het vroegere en huidige Vlaanderen, evenals de Zuidelijke Nederlanden, wordt het breder kader van West Europa, waar nodig, niet over het hoofd gezien. De auteur hanteert een rechtstreekse stijl en eigentijds woordgebruik, wat de lezer aanspreekt. Hij geeft historische personen een herkenbaar en tastbaar menselijk gelaat, waarmee wij ons als 21e eeuwse mensen kunnen vereenzelvigen. Als lezer wordt je geboeid door talrijke minder bekende feiten en anekdotes, die rijkelijk in de tekst zijn verweven. Samenvattend: een zeer verdienstelijk en aantrekkelijk werk, dat men als een boeiend verhaal in één ruk uitleest, maar dat, dankzij de solide wetenschappelijke onderbouw en uitgebreide bronnenstudie, ook als naslagwerk voor verdere studie te gebruiken is. Jammer dat er slechts ruimte was voor 4 landkaarten, die de lezer in 20 eeuwen rijke geschiedenis wegwijzen moeten maken.

GRAND CENTRAL BELGE

PASCAL VERBEKEN

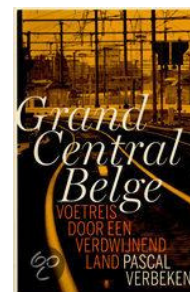
2012; 244 blz.; 14 x 21,5 cm.; paperback

Uitg. De Bezige Bij, Antwerpen

ISBN: 978 90 8542 233 4

Prijs: 19,95 €

Bespreker: Albert Baert

5 Mei 1835 werd de spoorlijn tussen Brussel en Mechelen ingehuldigd, als eerste op het Europese vasteland. Er werden privaatrechts concessies voor spoorlijnen verleend om een snelle industriële expansie ter wille te zijn, vooral in Wallonië. Zo werd met Engels kapitaal ‘*Entre Sambre & Meuse Railway*’ opgericht en op 10 mei 1854 ingehuldigd. Deze spoorlijn, die de industriële metropool Charleroi verbond met de Maas en Frankrijk, werd na amper 10 jaar opgeslorpt in de ‘*Compagnie des Chemins de Fer Grand Central Belge*’, een monsterfusie van private spoorwegmaatschappijen. In een tijd dat België de grootste industriële macht van het Europese vasteland was, exploiteerde deze maatschappij een netwerk van 767 km. spoorlijnen met uitlopers in Nederland, Duitsland en Frankrijk. Genationaliseerd in 1897, ging zij op in de Belgische Staatspoorwegen. Het boek is een bundeling van 13 uitvoerige interviews met lokale inwoners tijdens een voetreis langs het traject van de Grand Central Belge van Treignes tot Antwerpen. Deze interviews worden afgewisseld met overwegingen en indrukken van de auteur. Pascal Verbeke is journalist, schrijver en documentairemaker. Hij verwierf o.m. bekendheid door een ander boek, ‘*Arm Wallonië*’, verschenen in 2007, dat veel lof oogstte. Dit nieuwe werk, geschreven met een uitstekende pen, handelt over een zeer belangrijke fase in de Belgische geschiedenis en boeit van begin tot einde. De documentaire stijl verleent authenticiteit en spreekt de lezer direct aan. Zelf is hij opgegroeid in een Gentse spoorwegwijk en bij lectuur was ik getroffen door de warme sympathie en het begrip van de auteur voor de Waalse

en Vlaamse arbeiders. In zeer moeilijke materiële omstandigheden hebben zij de vroege industriële bloei van Wallonië mogelijk gemaakt door werklust en zware arbeid, dikwijls ten koste van hun gezondheid. De vruchten gingen echter naar de financiële topklaag in Brussel. Alles baadt in een atmosfeer van nostalgie en voorbijge glorie van de jonge Belgische staat, wat het een bijkomende aantrekkingskracht verleent. Warm aanbevolen!

DE ALLERLAATSTE GETUIGEN VAN WO I

PHILIP VAN OUTHRIE

2011; 332 blz.; 18 x 25cm; gebonden;

Uitg. Lannoo, Tielt (www.lannoo.com.)

ISBN: 978 90 209 9021 8

Prijs: 24,99 €

Bespreker: Albert Baert

Aan de hand van interviews worden ervaringen beschreven van 43 hoogbejaarden, die als kind WO I hebben meegemaakt. Sommigen verbleven in de bezette gebieden, anderen in de kleine resterende Westhoek, onmiddellijk achter de frontlinie, nog anderen in Nederland, Frankrijk of Engeland. Het is een aangrijpend, soms schrijnend verhaal over geweld, angst, honger en ontbering, gebrekkige of afwezige kansen voor scholing/opvoeding, en zelfs zware kinderarbeid. Tevens is het ook een hartverwarmend verhaal over onuitputtelijk menselijke vindingrijkheid om te overleven, en over grenzeloze ouder- en kinderliefde en warme solidariteit tussen wildvreemden. Voor de meeste kinderen was deze oorlog een schokkende en traumatiserende ervaring, die hun kinderdromen en onbezorgde kindertijd op wrede wijze verwoestte of zelfs onherroepelijk verloren deed gaan. De auteur is freelance journalist, meermalen gelauwerd als beroepsfotograaf. De prachtige kleurfoto's van de geïnterviewden verlenen de tekst een levendig karakter. Zij laten de lezer toe de draad van een meermaals onderbroken relaas opnieuw op te pakken. Dit werk zal eenieder, die meer wil weten over deze donkere periode uit onze geschiedenis, ten zeerste boeien.

FRANSTALIGEN TEGEN VLAMINGEN HOE BELGIE ALS NATIE MISLUKTE PAUL VAN VELTHOVEN

2012; 222 blz.; 21,5 x 13,5 cm.; paperback

Uitg. ASPEKT, Amersfoortsestraat, 27, 3769

AD Soesterberg, Nederland

info@uitgeverijaspekt.nl

ISBN 978-94-6153-170-4; NUR 680

Prijs: 18,5 €

Bespreker: Piet Hein Jongbloet

De waarde van dit boek berust op het feit dat het is geschreven door een Nederlandse journalist die gedurende jaren werkzaam was bij *De Standaard* en *De Tijd* te Brussel. Hij heeft zich verdiept in de geschiedenis vóór en ná het ontstaan van deze artificiële staat. Om de steeds dreigende expansie van de Fransen in bedwang te houden, richtten de toenmalige Europese grootmachten na de val van Napoleon het Koninkrijk der Nederlanden op in 1815. Na de mislukking hiervan werden met dezelfde bedoeling de twee gemeenschappen samengevoegd tot een unitaire gecentraliseerde staat. Ch. M. de Talleyrand, namens Frankrijk onderhandelaar inzake de Belgische onafhankelijkheid, wist het al: "Er zijn [alleen] Fransen, Vlamingen of Hollanders (dat is het zelfde) en Duitsers." De auteur behandelt de geleidelijke teloorgang van deze eenheidsstaat, waar de Franstaligen debet aan zijn. Zij hebben het er nog blijvend moeilijk mede deze mislukking onder ogen te zien: "*La Belgique sera latine ou ne sera pas*" is in vele hoofden nog steeds aanwezig. Haarfijn en in détail wordt beschreven hoe halstarrig, zelfverzekerd en eigengereid de Franstalige elite in Brussel oorzaak is en was van het dode letter blijven van de moeilijk tot stand gekomen taalwetten en zogenaamde 'hoffelijkheidsakkoorden'. Vanaf de 2e helft van de negentiende eeuw hebben de Vlamingen in wisselende meerderheden en 'als trouwe Belgische patriotten' taalwetten afgedwongen. Dankzij voortschrijdende democratie is Vlaanderen ééntalig

geworden. Dit moest echter steeds opnieuw gepaard gaan met uitzonderingen en toegevingen in Brussel. Hierdoor is deze homogeen Brabants-Vlaamse stad tot een *corpus alienum* verworpen in Vlaanderen. Zeer sterk aanbevolen!

DE KWANTUMSPRONG – de wet breken om recht te halen

BRECHT ARNAERT

2011; 82 blz.; 15 x 21 cm

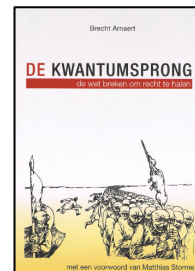
Uitg.: www.lulu.com en

www.dekwantumsprong.be

ISBN: 978-1-4477-6268-3

Prijs: 9,95 €

Bespreker: Eric Ponette

Brecht Arnaert, geboren in 1981, behaalde een *master* in publiek management aan de U Gent. De titel van zijn meest recente boek verwoordt goed de stelling, die hij verdedigt. Hij gaat er van uit dat de grensdel, die tijdens de staatshervorming van 1970 met akkoord van Vlaamse politici in de grondwet werden ingebouwd, onrechtvaardig zijn omdat ze de Vlamingen beletten hun rechtmatig zelfbestuur te verwerven. De voornaamste grensdel om communautair geladen wetten goed te keuren is de vereiste van een twee derde meerderheid, gekoppeld aan een gewone meerderheid in elke taalgroep in de Kamer: zo kan elk voorstel voor meer Vlaamse autonomie door de helft van de Franstalige politici worden tegengehouden. Om die impasse te doorbreken moeten de Vlaamse politici "de wet breken om recht te halen": dat bedoelt hij met 'de kwantumsprong'. Hoe hij dat wil realiseren leest u in zijn boek. Het is een heldere analyse in een didactische stijl. Eenieder die betrokken is bij, of geïnteresseerd is in, de Vlaamse Beweging, moet dit boekje hebben gelezen.

GRAVENSTEENGROEP LAND OP DE TWEE SPRONG MANIFESTEN TER ONTGRENDELING VAN VLAANDEREN

M.m.v. **Ludo Abicht, Tinneke Beeckman, Jean-Pierre Rondas en Etienne Vermeersch.**

2012; 183 blz.; 23,5 x 25 cm; foto's Johan

Swinnen; harde kaft

Uitg. Pelckmans nv, Brasschaatsteenweg, 308, 2920 Kalmthout

ISBN: 978 90 289 6734 2; NUR: 754

Prijs: 24,5 €

Bespreker: Piet Hein Jongbloet

In de *inleiding* schetst E. Vermeersch de aanleiding van het ontstaan van deze groep in 2008. De GsG is geen 'denktank', maar functioneert informeel, zonder voorzitter, secretariaat, infrastructuur, en los van alle partijpolitiek. De leden komen geregeld samen om over meestal institutionele onderwerpen van gedachten te wisselen, zoals die in dit boek worden behandeld. In het eerste manifest werd tot driemaal toe herhaald: "met de Franstaligen als het kan, zonder hen als het moet". De bal lag en ligt duidelijk in het andere kamp. En, zoals het er nu naar uitziet, beginnen vele leden te vrezen dat het zal moeten "zonder hen". Zij maken steeds hun loyaliteit afhankelijk van wat 'de vergrendeling van Vlaanderen' wordt genoemd: sinds 1970 is men begonnen met het morrelen aan het parlementair-democratisch systeem via speciale meerderheden, die de Vlaamse meerderheid moesten neutraliseren. Het huidige regeerakkoord toont dit duidelijk aan. Zonder 'ontgrendeling' zal geen enkele vorm van autonomie worden bereikt. Hoofdbekommernis is het Vlaamse eisenpakket uit het extreem-rechts vaarwater te halen, en het te presenteren als een legitieme eis van rechtvaardigheid. De GsG wil Vlaamsgezindheid uittillen boven de links-rechts waterscheiding, omdat noch de flamingantische optie, noch het rechtse, noch het linkse gedachtegoed daar beter van worden. In zijn *ten geleide* vermeldt J.-P. Rondas dat het gaat om 'collectieve' teksten, waarover alle leden van de GsG het eens zijn. Wanneer men de medewerkerslijst overloopt, dan valt de zeer heterogene herkomst op, het engagement en de realisaties en bijgevolg het belangrijke gewicht in Vlaanderen. Politici, die vandaag nog hopen dat de huidige pseudo-staatshervorming voor tien jaar rust zal brengen, maken zich illusies!

DISSIDENT VOOR HET LEVEN
ALEXANDR OGORODNIKOV EN DE
STRIJD VOOR RELIGIEUZE
VRIJHEID IN RUSLAND
KOENRAAD DE WOLF

2010; 319 blz.; zwart-wit illustraties

Uitg. Lannoo NV, www.lannoo.com

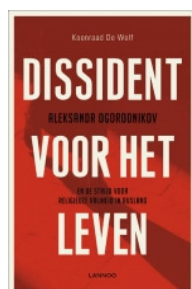
ISBN 9 789020 988208

Prijs: 19,95 €

Bespreker: Karin Ponette

Koenraad De Wolf studeerde geschiedenis en kunstgeschiedenis aan de KU Leuven. Hij vertelt het verhaal van Aleksandr Ogorodnikov en zijn strijd voor godsdienstvrijheid.

In Rusland geboren (1950), brak hij met het communisme en na een lange zoektocht bekeerde hij zich uiteindelijk tot het Rus-

sisch-orthodoxe geloof. In 1978 werd hij opgesloten en in 1987 kwam hij vrij op voorspraak van de toenmalige Amerikaanse president Ronald Reagan en de Britse premier Margaret Thatcher. Hij bleef vechten voor godsdienstvrijheid, die in 1990 een feit werd.

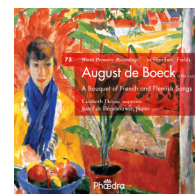
Het boek bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt gereconstrueerd hoe Ogorodnikov zich van een communistische jongere ontpopte tot een religieuze dissident; het tweede deel handelt over zijn verblijf in de Goelag; het derde deel beschrijft zijn leven tot op heden. Om een juist inzicht te krijgen in zijn bewegingen wordt aan de hand van een historisch overzicht van het tsarenregime, de revolutie van 1917 en het bewind van de communistische leiders Lenin, Stalin en Chroesjtsjov, de bredere historische maatschappelijke context toegelicht. Ogorodnikov vindt in het christelijk geloof de kracht om zijn steentje bij te dragen aan een humanitaire samenleving.

UIT DE DISCOTHEEK

CD In Flanders' Fields 92075 Phaedra AUGUST DE BOECK (1865-1937) World Premiere Recordings

A Bouquet of French and Flemish Songs Uitv.: **Liesbeth Devos**, soprano **Jozef de Beenhouwer**, piano

“Uit het hart moet het komen”! Permanent leidmotief in dit subliem vertolkt liedboekje op Nederlandse en Franse poëzie, dat M. Ravels hoge lof “c'est aussi beau que du Fauré!” bevestigt! Zeldzame tederheid klinkt in 5 *Méodies* (E. Polak), korte minneklachten in *Stances à Marylyse* (G. Verrycken). Strelende legatozang en subtiele toetsen bij lyrische vervoering in *C'est en toi, bien-aimé*; ontroerende sereniteit in *Epitaphe* (Ch. van Lerberghe); lieflijk *Groetend kindje* (L. Lambechts) en wijdingsvol *Kerksken van te Lande* (vert. M. Sabbe) geliefd in Vlaamse huiskamers! De Boecks opera-talent herlééft in de schitterend gezongen *Aria van Prinses Zonnestraal* uit *Winternachtsdroom* en in de nostalgisch-gepassioneerde *Cantilene* van *Francesca* uit *La Route d'Emeraude*. (cfr. Periodiek 2011/1 & 2012/1). Emotie in de zanglijn lijkt bij De Boeck geïnspireerd door de natuurlijke emotionele zangerigheid van de tekst zelf. Alsof hij de poëzie haar natuurlijke charme niet wil ontnemen, maar wil verdiepen, intensifiëren. En ook daarom bekorend! Met melodieuze klankmetamorfosen (impressionistisch/symbolistisch getint), vindingrijke, opvallende harmonisatie en onuitputtelijke inspiratie van 'onder de gilet' creëert hij muziek vol sensibeleit.. Zoals hier onvergetelijk in *Frissons de Fleurs*, *Marie*, *Le rideau de ma voisine*, *La prière*, *Chanson*, *Pour tes dents de nacre* (invloed Franse tijdgeest?) ... Daarna glinstert ontroerend *Vrede* (J. Lindemans)! Prachtgeschenk van Phaedra, **deze lyriek-van-het-hart en haar diepe muzikale ontroering**, gedragen door L. Devos, stralende sopraan met prachtig timbre en de fluwelen handen van bezielende, onbetwiste meesterzanger-opklavier, J. de Beenhouwer. *Mooier hartverwarmend CD-recital als finale voor De Boecks gedenkjaar kan je echt niet dromen!*

CD In Flanders' Fields 92070 Phaedra JOSEPH JONGEN (1873-1953) CESAR FRANCK (1822-1890)

Uitvoerder: **Hans Ryckelincx**, piano

Boeiende confrontatie van toondichters met persoonlijke stijl, voortkomend uit Germaans-Latijnse cultuursymbiose in geboortestad Luik. Na parelmoer-klanken in (bewerkt) *Prélude*, *Fugue* et *Variations* op. 18, jeugdwerk vol eenvoud en diepgang van C. Franck, ontvouwt Ryckelincx in *Treize Préludes* pour piano op. 69 (J. Jongen) een breed scala van menselijke gevoelens: *Nostalgique*, *Appassionato*, *Angoisse*, *Tendresse* ... Ze onthullen de fijnzinnige, warme, poëtische persoonlijkheid van componist én uitvoerder. C. Francks onvergankelijke *Prélude*, *Choral* et *Fugue*, “un des dix plus grands chefs-d'oeuvres de la littérature de piano” (A. Cortot) heeft mij in deze transparante vertolking met de mooie apotheose ten zeerste aangesproken. Oprechte bewondering voor deze dichter op de toetsen.

CD Ricercar 307 (i.s.m. Eufoda) 2CD CHRISTOPH GRAUPNER (1683-1760) Ein Weihnachtsoratorium

Uitv.: **A. Dieltiens**, **E. Scholl**, **L. Blum**, **R. van Mechelen**, **St. Geyer**, **Mannheimer Hofkapelle**, **ExTempore Fl. Heyerick**

Negen mooie Advent- en Kerstcantates (geen oratorium) verklaren waarom Landgraf von Hessen-Darmstadt Graupner als kapelmeester niet losliet! Met beperkte vertolkers (sopranen, bas, geen koor, wél prima orkest) voor muziek naar smaak van broodheer, kerk en tijd realiseerde Graupner ongewoon schitterende kamermusiek, orkestsuites en concert! En 1418 cantates op tijdsgebonden schuld-en-boete thema's van belerende hofdichters! Graupners geniale zeggingskracht en intrinsieke schoonheid omzeilt moeiteloos de (sombere) tekst. Gaaf gezongen sopraanaria's vol instrumentale weelde (*Angenehmster Tag*, *Eilt nur fort*, *Wer Jesum kennt*, *Jesum macht mir*), rustige basaria's (*Jesum ist mein Freund* en *Herz und Seele*) en aandoenlijk duet (*Komm, mein Freund*) zijn 'toppers' van inspiratie, actuele stijl en rijke instrumentatie. Luisterrijke vertolking in een briljante bezetting!

CD NAIVE OP 30534 VIVALDI (1678-1741) New Discoveries II

Uitvoerders: **A. Hallenberg**, soprano. **A. Steck**, violino **A. Kossenko**, flauto trav., **Modo Antiquo**, dir. **F.M. Sardelli**

Manuscripten uit privé collectie van Graven van Arenberg in Enghien en vonden uit Duits, Engels of Schots bezit, vervolledigen Vivaldi's faam als hoogtepunt in Italiaanse Barok. Revelaties zijn vijf opera-aria's, (mooi “*S'odo quel rio che mormora*”) waaraan A. Hallenberg haar prachtige stem verleent. De concert met fluit- en vioolsoli gelden als modelvertolking qua technische en muzikale verfijning, met juweeltjes van versieringskunst. *Largo-passages* evoceren hemelse sereniteit! Sprankelend musicerende topsolisten en -strijkers, geleid door musico-loog/fluitist en Vivaldi-kenner **F. Sardelli**, opteren voor gefundeerde heropleving. Vivaldi eeuwig jong?!

CD Ricercar 318 (i.s.m. Eufoda) HEINRICH ISAAC (c.1450-1517) Ich muss Dich lassen

Uitvoerders: **Capilla Flamenca** **Oltremontano** **Dirk Snellings**, direction

Voor de Flandriajaren van deze prestigieuze musicus, die zijn Vlaamse erfenis over de grenzen meenam, tekenen de *Missa 't Meisken was jonck* en mooi *Ad te clamamus*. Verblijf als hofcomponist te Firenze (L. de Medici, waarvoor postuum motet *Quis dabit..*) en te Wenen (Maximiliaan) stimuleerden vorm- en stijlcreativiteit. Adaptatie aan *Florentijnse* 'hits' horen we in *Fammi una gratia*, *Hora e di maggio*, *La Morra*! Motetten (*O Maria*) en regionale muziekvormen gepaard aan *Italiaanse trends* klonken in Keizerlijke Hofkapel! *Ich stand an einem Morgen* en *Innsbruck, ich muss dich lassen* illustreren gevoelvol H. Isaacs pioniersrol t.o.v. het Duitse lied. Capilla Flamenca biedt prachtig homogene, harmonieuze zang, boeiende interpretatie, rijkgestoffeerde luit-, fluit- en gambamuziek en sfeerscheppende blazers (Oltremontano). Onder begeesterde leiding van D. Snellings: bruggenbouwers naar onvergankelijkheid!

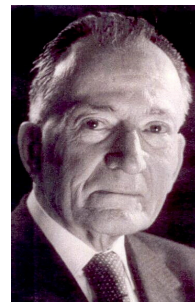
Els Baert – Van den Eynde

IN MEMORIAM

NOG OVER WIJLEN PROF. DR. GASTON VERDONK

In "Periodiek" nr. 3 (Juli – September) 2012 verscheen een in memoriam Prof. Gaston Verdonk door Dr. Jan Van Meirhaeghe. Zijn bijdrage aan het V.G.V. als lid van de "Raad voor Advies" werd met reden speciaal vermeld.

Een ander aspect van de persoonlijkheid van Prof. Verdonk was zijn grote interesse voor de medische ethiek. Zo heb ikzelf Prof. Verdonk leren kennen toen wij gedurende verschillende decennia lid waren van het bureau, eerst van de "Belgische Vereniging voor Medische Moraal en Ethiek" en nadien de laatste jaren van de zelfstandige Vlaamse "Vereniging voor Medische Ethiek". Prof. Verdonk had een grote luisterbereidheid, om nadien, na grondige analyse een mening te formuleren, die steeds ingegeven was door een diep respect voor de medische ethiek. Zijn tussenkomsten waren steeds "orationes" die hij met een ietwat archaïsche stem, maar gedreven, kon uiten. Hij genoot dan ook het respect van alle aanwezigen, met soms totaal verschillende ideologie en overtuiging.

Hoewel hij de "Nestor" was van het gezelschap voelde hij zich jong en vol enthousiasme wanneer hij iemand ontmoette. Zo herinner ik mij, toen ik ongeveer tien jaar geleden een artikel had geschreven over de figuur van Dr. Adriaan Martens, wiens opvolger hij geworden is aan de UGent, en ik Prof. Verdonk ontmoette in de lokalen van de Universitaire Stichting, hij mij met beide armen in de lucht toeriep "Dat hebt gij goed gedaan; de persoon en de figuur van Dr. Adriaan Martens moesten beschreven worden. We kennen hem natuurlijk uit de politieke rol die hij heeft gespeeld, maar het was vooral een arts met een hoogstaande opvatting voor de hippocratische ethiek. Proficiat en dank u wel!"

Ik heb Prof. Verdonk nooit kwaad gezien, wel was hij sterk bewogen en passioneel, maar steeds beheerst, hoffelijk en vooral vriendelijk. Ik vergeet nooit zijn monnikacht en zijn licht geknepen ogen bij elk afscheid, zo zal hij in mijn geheugen blijven. Prof. Verdonk was niet alleen een eminent arts, het was ook een grote mijnheer!

Dr. Raymond Lenaerts
Oud-voorzitter VGV
Ondervoorzitter Vereniging voor Medische Ethiek

We verliezen marktaandeel. Omdat we te weinig aanwezig zijn in de groeilanden, omdat we door hoge arbeids- en energiekosten te duur zijn en omdat we te weinig inventief zijn om producten en diensten met hoge toegevoegde waarde te verzinnen en op de markt te brengen.

Bart STURTEWAGEN - DE STANDAARD - 18/09/12

De moslimminderheid van dit land gaat vreselijk verkrampd om met haar marginale reischoppers. ... Het wordt tijd dat al de gematigde moslims, aangepast aan de West-Europese context waarin ze leven, zich mengen in de discussie en enkele duidelijke lijnen in het zand trekken.

Wouter VERSCHULDEN - DE MORGEN - 19/09/12

Open VLD en CD&V kunnen geen tegengewicht bieden in het belasting- en eenzijdige bankenbashingdiscours van de PS. Alle drie betalen CD&V, Open VLD en sp.a een prijs voor deelname aan een regering met Vlaamse minderheid.

Isabel ALBERS - DE TIJD - 12/09/12

De conflicten met de islam zullen in Vlaanderen verscherpen. ... We hebben nog niets meegemaakt met de multiculturele samenleving.

Mark ELCHARDUS, hoogleraar socioloog aan de VUB - DE TIJD - 21/09/12

Het nationalisme veroordelen omdat er racistische uitwassen bestaan, blijft intellectueel even bekrompen als het afwijzen van seks omdat pornografie en verkrachting een realiteit vormen.

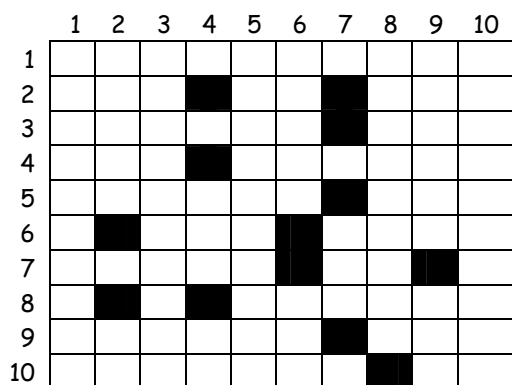
Bart BRINCKMAN - DE STANDAARD - 24/09/12

In dit land is de wens van de meerderheid irrelevant gemaakt via vetostructuren die de linkse meerderheid van de Franstalige minderheid de sleutel tot de macht verlenen.

Louis VERBEKE, voorzitter Vlerick Business School - DE TIJD - 27/09/12

HOMO LUDENS

KRUISWOORDRAADSEL

Dit kruiswoordraadsel werd ingezonden door
Prof. Dr. Dirk Lahaye

Oplossing vorig nummer:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	C	A	N	N	A	B	I	S	M	E
2	A	M	O	E	B	E		B	E	N
3	D	O	D	O	E	N	S		R	C
4	A	N	U	S		E	A	N	C	E
5	V		L		A	D	L		A	F
6	E	M	U	L	S	I	E		T	A
7	R	Y	S		S	C	H	O	O	L
8	I	O		M	E	T		T	R	O
9	N	O	O	I		I	N	Z		O
10	E	P	I	T	H	E	L	I	U	M

HORIZONTAAL

- 1 deze metaalintoxicatie kwam veel voor bij viltbewerders.
- 2 telwoord (Duits) - dorp in Friesland-uitroep van medelijken
- 3 politiek in(?)correct - koordans
- 4 american medical association - tjetjeense jongensnaam
- 5 een geslaagde dokter heeft het aan de achterkant van zijn woonst - obstructie van de bovenste luchtwegen (Eng)
- 6 exclusiecijfer op het examen - groot filosoof
- 7 prairie - groente
- 8 vertrager van vluchtige stoffen
- 9 zijn vader had een buffel -groot profeet
- 10 van buiten afkomstige - persoonlijk voornaamwoord

VERTICAAL

1. loslaten van de hoornlaag van de epidermis
- 2 rookplaats voor spek - type kleine personenwagens van Citroën
- 3 vleeswording
- 4 loopwedstrijd - God zij dank (Lat)
- 5 Fallot beschreef ze
- 6 deze factor was oorzaak van foetussterfte - niet uit
- 7 uiting van menselijke liefde
- 8 plaats waar de patiënt terecht komt als de dokter faalt (Fr)
- 9 diepe zee - dorp in oost-Zwitserland
- 10 incisie van de neus

Wie maakt ook een ontwerp met woorden

(gedeeltelijk medische thema's) en zwarte vakjes?

Inzendingen zijn nog steeds welkom via brief of per e-post:

Redactie Periodiek, VGV, Ergo de Waellaan, 3 - bus 14,

2100 Deurne-Antwerpen - info@vgv.be

HEKELLIED*

JE ZAL MAAR VLAMING WEZEN

wijs: *Het zal je kind maar wezen*

(Harry Bannink/'t Schaep met de 5 poten)

- 1 -

In België de grote welvaartstaat
moet steeds de Vlaming zwichten
voor de Waal die komt hem tot overmaat
als inciviek betichten.

Je zal maar Vlaming wezen ja, ja ja ja, (quater)

- 2 -

De Vlaming die zich levenslang te pletter werkt
ontvangt een arm pensioentje
intussen raapt de Brusselaar ongemerkt
zijn zoveelste milioentje.

Je zal maar Vlaming wezen ja, ja ja ja, (quater)

- 3 -

Een Vlaming die 's avonds over 't hekken kruipt
krijgt prompt een strafregister
Een Waal die zich publiekelijk lazerus zuipt
blijft levenslang minister.

Je zal maar Vlaming wezen ja, ja ja ja, (quater)

- 4 -

Wil je in een Brussels groot warenhuis
in 't Nederlands gaan shoppen
komt die olijke "vendeuse" kwansuis
met "comprend pas" op de proppen.

Je zal maar Vlaming wezen ja, ja ja ja, (quater)

- 5 -

En voelt een Waal zich wel eens bedreigd
begint hij luid te schelden
als hij meteen zijn gelijk niet krijgt
moet de Vlaming het ontgelden.

Je zal maar Vlaming wezen ja, ja ja ja, (quater)

- 6 -

De overheid hanteert in dit apenland
twee maten twee gewichten
België wil ons dierbaar Vlaanderland
definitief ontwrichten.

Je zal maar Vlaming wezen ja ja ja ja... (∞)

V.V.

*Hekellied ingezonden door een VGV-lid

Bescherming op elke leeftijd

Het enige Europese bedrijf
dat zich uitsluitend toelegt op vaccins

sanofi pasteur MSD
v a c c i n e s f o r l i f e

www.spmsd.com